

Forslag om utvidelse av Dovrefjell-Sunndalsfjella nasjonalpark med tilgrensende nytt Hjerkinns landskapsvernområde, samt utvidelse av Fokstugu landskapsvernområde i Dovre og Lesja kommuner, Oppland fylke

Miljødirektoratet legger med dette fram forslag om vern av tidligere Hjerkinns skytefelt. Miljødirektoratet tilrår:

- Utvidelse av Dovrefjell-Sunndalsfjella nasjonalpark med ca. 131,395 km², Dovre og Lesja kommuner
- Opprettelse av nytt Hjerkinns landskapsvernområde på ca. 46,007 km², Dovre kommune og Lesja kommuner
- Utvidelse av Fokstugu landskapsvernområde med ca. 0,77 km², Lesja kommune

Forslaget innebærer at et område på 0,80 km² i Fokstugu landskapsvernområde inngår i utvidelsen av nasjonalparken og et område på 1,35 km² i Fokstugu landskapsvernområde inngår i nytt Hjerkinns landskapsvernområde.

1.1 Hjemmelsgrunnlag

Bakgrunnen for forslaget er Stortingets vedtak fra 1999 om å nedlegge Hjerkinns skytefelt, tilbakeføre det til naturen og innlemme det i eksisterende verneområder. Stortingsvedtaket i 1999 ble gjort i forbindelse med opprettelsen av Regionfelt Østlandet og nedleggelse var et viktig avbøtende tiltak. Opprettelsen av Regionfelt Østlandet innebar et svært stort naturinngrep, og tapet av naturverdier i det nye øvingsfeltet skulle kompenseres med gjenvinning og vern av naturverdier på Dovrefjell:

“Hjerkinns skytefelt legges ned i samsvar med pkt. 7.2 i St.meld. nr. 11 (1998-99) som ledd i en omfattende plan for utvidet vern av Dovrefjell gjennom Sunndalsfjella nasjonalpark, som forlengelse av Dovrefjell nasjonalpark, og landskapsområder vestover fra Rondane nasjonalpark, jf. Ny landsplan for nasjonalparker i St.meld. nr. 62 (1991-92).”

Områdene foreslås vernet som nasjonalpark og landskapsvernområde med biotopvern med hjemmel i hhv naturmangfoldloven § 35, § 36 og § 38.

Av § 35 fremgår at som nasjonalpark kan vernes større naturområder som inneholder særegne eller representative økosystemer eller landskap og som er uten tyngre naturinngrep. Av § 36 fremgår at som landskapsvernområde kan vernes natur- eller kulturlandskap av økologisk, kulturell eller opplevelsesmessig verdi, eller som er identitetsskapende. Til landskapet regnes også kulturminner som bidrar til landskapets egenart. Av § 38 fremgår at som biotopvernområde kan vernes et område som har eller kan få særskilt betydning for en eller flere bestemte arter.

Vern av de foreslåtte områdene bidrar til å oppfylle nasjonale mål og internasjonale forpliktelser, jf. naturmangfoldloven § 46 og vil bl.a. bidra til å nå de lovfestede målene for områdevern i naturmangfoldloven § 33 ved å bidra til bevaring av:

- a) variasjonsbredden i naturtyper og landskap,
- b) arter og genetisk mangfold,
- c) truet natur og økologiske funksjonsområder for prioriterte arter,
- d) større intakte økosystemer, også slik at de kan være tilgjengelig for enkelt friluftsliv,
- e) områder med særskilte naturhistoriske verdier,
- f) natur preget av menneskers bruk gjennom tidene (kulturlandskap) eller som også har kulturhistoriske verdier, og tilrettelegging for bruk som bidrar til å opprettholde naturverdiene,

- g) økologiske og landskapsmessige sammenhenger nasjonalt og internasjonalt,
- h) referanseområder for å følge utviklingen i naturen.

Vern av områdene vil bidra til å oppfylle det nasjonale mål og internasjonale forpliktelser, jf. Prop. 1 S (2017-2018), under resultatområdet Naturmangfold: «Et representativt utvalg av norsk natur skal bevares for kommende generasjoner og Biomangfoldkonvensjonen (CBD).

Det foreslåtte vernet bidrar til å nå internasjonale mål og forpliktelser, blant annet nedfelt i Biodiversitetskonvensjonens artikkel 8 om et sammenhengende verneområdenettverk, jf. også naturmangfoldloven § 33 bokstav g. Verneområdene bidrar også til at det nasjonale og internasjonale målet om å stanse tapet av biologisk mangfold kan oppfylles, jf. naturmangfoldloven § 33 bokstav a, b og c.

Norge er det eneste landet i Europa som har intakte høyfjellsøkosystemer med bestander av villrein. Av de norske villreinstammene står villreinen i Dovre-Rondane-regionen (inkludert Dovrefjell) i en særstilling, da denne regnes som en av de siste bestandene av den mest opprinnelige ville europeiske fjellreinen. Gjennom Bern-konvensjonen og den internasjonale konvensjonen om biologisk mangfold har Norge forpliktet seg til å ta vare på sin opprinnelige flora og fauna. Det foreligger videre en rekke stortingsdokumenter fra de siste årene der villrein er omtalt som en norsk ansvarsart, blant annet St.meld. nr. 21 (2004-2005) *Regjeringens miljøvernpolitikk og rikets miljøtilstand (RM)*, St. meld. nr. 26 (2006-2007) *RM* og de årlige budsjettproposisjoner for Miljøverndepartementet (nå Klima- og miljødepartementet).

1.2 Vurdering i forhold til naturmangfoldloven kapittel II

I henhold til naturmangfoldloven § 7 skal prinsippene i naturmangfoldloven §§ 8-12 legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet, og det skal fremgå av beslutningen hvordan disse prinsippene er tatt hensyn til og vektlagt i vurderingen av saken. Forvaltningsmålene i §§ 4 og 5 trekkes også inn i skjønnsutøvingen.

1.2.1 Kunnskapsgrunnlaget

Det foreligger mye kunnskap om naturmiljøet i og rundt tidligere Hjerkinnskytefelt, blant annet fra det samordnede planarbeidet mellom kommunene, Forsvarsbygg og Fylkesmannen i perioden 2001-2003. Fagrapportene fra den perioden omfatter bl.a. økosystem med dyre- og planteliv, geologi, vann, forurensning, revegetering og landskap, hvor også eldre rapporter er gjennomgått. Rapportene er tilgjengelig på [Forsvarsbygg sine nettsider](#). Her finnes også nyere fagrapporter om naturmiljø, overvåkingsrapporter og årsrapporter om gjennomføring og om miljø for perioden 2006-2016. I perioden 2009-2013 ble det gjennomført et stort forskningsprosjekt på villrein, ferdsløse og samfunnsforhold, med flere delrapporter. Resultatene er oppsummert i sluttrapporten «[Horisont Snøhetta](#)» fra NINA. I 2014 ble det startet opp et 4-årig oppfølgende overvåkingsprosjekt, hvor en [rapport om kunnskapsgrunnlaget](#) for Snøheimvegen kom i 2017. Videre er det utarbeidet [fagrapporter](#) under verneplanprosessen i 2014 med oppdatert kunnskap om naturtyper, flora og fugleliv og landskap. Miljødirektoratet viser for øvrig til omtalen av verneverdier og trusler mot verneverdiene nedenfor.

Den foreliggende kunnskap om arters bestandssituasjon, naturtypenes utbredelse og økologiske tilstand i denne saken vurderes å stå i et rimelig forhold til sakens karakter, jf. naturmangfoldloven § 8. Det vil være behov for videre overvåking som grunnlag for en best mulig forvaltning av områdene, men det legges til grunn at det foreligger tilstrekkelig kunnskap om verneverdiene til at det kan treffes vedtak om vern.

1.2.2 Effekten av vernet

Forslag til verneforskrifter åpner for at pågående aktiviteter i all hovedsak kan videreføres. For enkelte aktiviteter vil det gjelde restriksjoner, slik at naturverdiene får en økt beskyttelse. Ut fra dagens kunnskap om arter og naturtyper i områdene, vil de aktivitetene som i henhold til verneforskriftene kan videreføres, med liten grad av sannsynlighet ha særlig negativ innvirkning på disse artene og naturtypene. Vernebestemmelsene er til hinder for at det kan gjøres vesentlige nye inngrep i områdene. I forbindelse med forvaltningsplanen utarbeides det bevaringsmål, som grunnlag for å overvåke tilstanden i områdene. Det skal også utarbeides en besøksstrategi som beskriver hvordan forvaltningsmyndighetene planlegger å kanalisere besøkende utenfor sårbare områder. Et vern av områdene vil sikre naturverdiene mot utbygging og unødige forstyrrelser og således gi beskyttelse, og måloppnåelse, i henhold til naturmangfoldloven §§ 4 og 5.

Naturmangfoldloven § 10 setter krav om at en påvirkning av et økosystem skal vurderes ut fra den samlede belastning som økosystemet er eller vil bli utsatt for. Hjerkin-området er spesielt i verneplan-sammenheng da dette omfatter naturrestaurering av et tidligere skytefelt hvor et viktig delmål var å bedre forholdene for villreinstammen i Snøhetta. Dette medfører at en del tidligere påvirkninger nå fjernes eller reduseres. Samtidig er det slik at det totale omfanget av ferdsel i områdene er en utfordring for verneverdiene, særlig villrein. For omtale av påvirkning områdene utsettes for i dag, se kapittel 1.4 og 1.5. Når det gjelder fremtidig belastning, innebærer forslag til verneforskrifter forbud mot tiltak og aktiviteter som vurderes å kunne ha negativ effekt på naturmangfoldet i områdene. Virksomhet det åpnes for i verneforskriftene er vurdert til å ikke medføre økt belastning så fremt dette følges aktivt og forsvarlig opp i den videre forvaltningen. Virksomheter som kan tillates blir nærmere regulert innenfor rammen av naturmangfoldloven. Gjennom oppfølging av bevaringsmål, vil tilstandsutviklingen kunne følges. Dette kan gi et bedre grunnlag for å vurdere samlet belastning ved behandling av dispensasjonssøknader.

Kostnadene ved miljøforringelse skal bæres av tiltakshaver, jf. naturmangfoldloven § 11. Forslaget til vernevedtak i seg selv medfører ikke miljøforringelse. I verneforskriftene er det gjort generelle unntak fra forskriftenes forbudsbestemmelser. For enkelte av disse unntakene er det satt vilkår for å hindre miljøforringelse, og dersom disse vil være fordyrende, dekkes dette av tiltakshaver. Prinsippet i naturmangfoldloven § 12 om miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder er vektlagt i verneprosessen i forbindelse med fastsetting av forslag til generelle unntak og spesifiserte dispensasjonsbestemmelser. Prinsippene i naturmangfoldloven vil også bli vurdert og vektlagt ved behandling av søknader om dispensasjon fra verneforskriftene og i det videre arbeidet med forvaltningsplan for områdene.

1.3 Verneverdier

1.3.1 Naturmiljø

Skytefeltet har store naturverdier, ikke minst knyttet til kalkrike fjellområder, herunder rike lesider og rabber spesielt. De store åpne sandområdene i Grøndalen er unikt for fjellområder i nasjonal

sammenheng. I tillegg finnes mange og store rikmyrer, samt en rekke rikkilder og kildemyrer. Det er to palsmyrer i området. Det er til sammen kartlagt 61 verdifulle naturtypelokaliteter som ligger helt eller delvis innenfor tilrådde verneområder. Karplantefloraen er særdeles artsrik, noe som skyldes forekomster av kalkholdige bergarter, næringsrikt jordsmonn og stor variasjon i klimatiske og hydrologiske forhold. Det er registrert ca. 360 ulike karplanter i området. Femten plantearter er truede og derfor oppført på Norsk rødliste for arter. Noen ytterst få arter er endemiske for Dovrefjell.

Fuglefaunaen i området er rik til å være et fjellområde. Det er tidligere registrert 59 arter i skytefeltet hvorav 30 med sikkerhet hekket i området og ytterlige 18 som trolig hekket. Områdets betydning for fugl er særlig viktig i sammenheng med andre områder på Dovrefjell, spesielt de rike områdene mot Fokstumyra i sør. Det er grunn til å framheve områdets betydning for jaktfalk, myrhauk og trane.

Bestanden av jerv i Rondane, Dovrefjell og Sølknletten er den eneste i Europa som lever i et tilnærmet intakt høyfjellsøkosystem sammen med villrein og fjellrev. Det er stor tetthet av gamle fjellrevhi i store deler av det tidligere skytefeltet og området har historisk sett vært et viktig fjellrevområde. Dovrefjell huser i dag Norges største fjellrevbestand. Bestanden på Snøhetta/Dovrefjell ble ansett for å være utdødd da utsetting av fjellrev startet i 2007, men utgjør nå en av tre kjernebestander i Skandinavia. Etter 2010 er det registrert mange ynglinger i det fri på Dovrefjell. Dette gir håp om at det er mulig å reetablere en levedyktig bestand av fjellreven her. Selv om moskus er en introdusert art i Norge er det et mål å beholde den etablerte stammen på Dovrefjell. Bestanden var lav fram til 80-tallet, men har vokst jevnt siden og består nå av opp mot 300 dyr. Ettersom bestanden har vokst fra 80-årene og fram til i dag, er skytefeltet i økende grad blitt tatt i bruk som beite- og leveområde og utgjør nå en del av det definerte kjerneområdet.

1.3.2 Villrein

Av de norske villreinstammene står villreinen i Rondane, Sølknletten og på Dovrefjell i en særstilling, da den utgjør de siste restene av den mest opprinnelige ville europeiske fjellreinen. Villreinen her viser markerte genetiske forskjeller fra villreinen som lever i Langfjella, noe som tyder på en annen innvandringsveg etter siste istid. Villreinen i Dovre-Rondane-regionen (inkludert Dovrefjell), herunder villreinstammen i Snøhetta, er med andre ord svært verdifull både i et arts- og økosystemperspektiv.

I historisk tid hadde hovedmengden av villreinen i dette området trolig sine vinterbeiter østover og sørover i Rondane, Sølknletten og Knutshø, mens bestanden vandret vestover og inn i Snøhettaområdet for å finne kalvingsområder og sommerbeiter. Et tidligere stort og helhetlig leveområde er nå splittet opp i fire til seks delområder. Tidligere Hjerkinnskytefelt har en nøkkelfunksjon for villreinbestanden i Snøhetta (østområdet), både som beiteområde (helårs beiteområder, men særlig viktig vinterbeite) og som vandringsrom når flokkene beveger seg rundt Snøhettamassivet. Reinens trekk rundt Snøhettamassivet og dermed utnyttelsen av de rike beiteområdene i skytefeltet og Grøndalen er av svært stor verdi for Snøhetta-reinen. I Snøhettaområdet er fordelingen av årtsidsbeiter mer ujevn enn i Knutshøområdet. I Snøhetta utgjør vinterbeite minimumsfaktoren, mens sommerbeite har større utbredelse og lang vekstsesong. Det er i områdene «lengst øst mot Dovreaksen», det vil si i dette området, at de største vinterbeiteressursene finnes. Habitatseleksjonsmodeller viser at store deler av skytefeltet inneholder vinterhabitat med optimal verdi, noe som bekreftes av at GPS data fra reinens arealbruk overlapper med habitatmodellen.

Fra midten av juli starter trekket fra kalvingslandet i Stropsljødalen til vinterbeitene i skytefeltet. Reinen har en dynamisk områdebruk og veksler i sin bruk av kalvingsland, beiter og trekkorridorer. Per i dag går hovedtrekket inn i området gjennom Koldalen (mellom Kolla og Sletthøi), forbi «Stridå-krysset» og videre på nordsida av Svånådalen. Flokkene runder også øst- og videre sør for Kolla og

inn Svånådalen. Trekket sør for Kolla var tidligere den viktigste trekkruta, og flokkene spredte seg også videre ned mot beiteland i Rondane.

Det trekker flokker opp langs Einøvlingbekken, inn i Einøvlingmassivet og videre ned i Grisungdalen, alternativt mot Vålåsjøhøa. Hovedtrekket om sommeren og høsten er med sola rundt Dovremassivene, og dette «rotasjonstrekket» rundt Snøhetta og fjellmassivene rundt varer til etter at jakta er ferdig. Når brunsten starter, endres trekkmønsteret igjen, og flokkene beveger seg mer uavhengig av rotasjonstrekket. Kart med alle GPS-data og Sett Rein-observasjoner viser for øvrig at villreinen bruker hele området i denne verneplanen over tid.

1.3.3 Landskap og geologi

Generelt er det store fjellområdet som skytefeltet ligger i unikt som et av de få gjenværende sammenhengende intakte høyfjellsøkosystemer i Europa. Nærhet til landskapsvernområder og Dovrefjell-Sunndalsfjella nasjonalpark gir området en spesiell betydning og verdi. De sentrale fjellområdene i skytefeltet har relativt lav konsentrasjon av inngrep, og framstår som urørte og intakte naturområder.

De vanligste bergartene innen feltet er fylitt, glimmerskifer, grønnstein, øyegneis og feltspatholdig kvartsitt og helleskifer.

Dersom en også regner med nærområdene rundt skytefeltet (f.eks. Stropsljødalen, Grøndalen og Fokstumyrin), utgjør området et av de mest formrike områdene i hele sørlige Norge når det gjelder morener og spor etter smeltevann fra slutten av siste istid. Løsavleiringer og formelementer i områder av naturfaglig verdi er drumliner, gamle elveløp, terrasser, spylereenner, morenerygger, israndavsetninger, palsmyrer, meandere og kroksjøer.

1.3.4 Kulturmiljø og kulturminner

Tre kulturmiljøer er vurdert å ha stor verdi; «Grisungvatna, Buahøin, Storslågan, Bekkeslågan og Einøvlingseggen», «Einøvlingvatna» og «Vålåsjøhøi og Grisungknatten». I disse tre områdene er det registrert et stort antall automatisk fredete kulturminner knyttet til jakt og fangst som er godt bevart både som enkeltminner og som kulturmiljøer.

Ca. 240 kulturminner fra førreformatorisk tid er registrert. Det kanskje mest spennende funnet i skytefeltet ligger på Vålåsjøhøi – et stort massefangstanlegg for villrein, bestående av steinsatte stolpefester i ruseform. Anlegget stammer fra 1200-tallet. Jakt og fangst er den eldste og mest omfattende næringsvirksomheten som har funnet sted i regionen. Det er mange spor i terrenget som vitner om ulike jakt- og fangstmetoder, særlig fangstanlegg med fangstgraver og fangstgroper for villrein. Bogasteller med spyd- og pilefunn samt spor fra styrtfangst og fangstfeller i terrenget viser andre jaktformer.

1.4 Trusler mot verneverdiene

Den generelle fragmenteringen av reinens leveområder i Dovre-Rondane i moderne tid er dramatisk, ettersom et stort helhetlig leveområde nå er splittet opp i fire til seks delområder. Det tidligere veldokumenterte trekket mellom Snøhetta og Knutshø og mellom Snøhetta og Rondane har opphørt på grunn av barriereeffekten av jernbanen og E6 over Dovrefjell. Villreinbestandene i disse områdene er derfor avhengig av å finne årstidsbeite innenfor fragment av det som før var et større og

sammenhengende leveområde for reinen. Videre har vannkraftreguleringen av Aura- og Litledalsvassdraget med tilhørende veganlegg og senere kraftlinjer og hyttebygging splittet Snøhettaområdet i to.

Villreinen er i dag sterkt presset av ferdsel og bruk i Snøhetta- og Hjerkinnområdet. Dette gjelder spesielt i siste halvdel av sommeren og utover høsten. På den tiden av året er det mye folk langs Snøheimvegen, samtidig som villreintrekket fra Stoplsjødalen starter. Villreinen er helt avhengig av å krysse over to ferdselsårer fra siste halvdel av sommeren, først Stroplsjødalen med ferdsel fra Kongsvoll og innover mot Reinheim turisthytte, og så Snøheimvegen for å komme til de gode vinterbeitene på østsiden av Snøhettamassivet. Trekket over de to barrierene er avgjørende for å opprettholde det såkalte rotasjonstrekket rundt Snøhettamassivet. Dette er en forutsetning for at villreinens funksjonelle bruk av dette nå begrensede villreinområdet kan bevares. For mye ferdsel ellers i skytefeltet kan også utgjøre en trussel mot villreinen, siden vinterbeite (som omtalt over), er minimumsfaktoren for denne villreinstammen.

Inngrep er på sikt en trussel mot verneverdiene, også ut over villrein, i de områder som foreslås vernet. Bl.a. kan hyttebygging, nye veger, masseuttak, økt motorisert ferdsel, kraftutbygging, kraftlinjer, bygging av telekommunikasjonsmaster nevnes. Aktivitet som forstyrrer dyrelivet, herunder fjellrev og enkelte fuglearter, i sårbare perioder kan også være en trussel mot verneverdiene.

1.5 Brukerinteresser

1.5.1 Landbruk

I dag brukes de aktuelle områdene i landbrukssammenheng utelukkende til beite, i hovedsak sauebeite. I tillegg er det noe storfe på beite ved Grisungen. Av hensyn til metallfragmenter anbefaler Mattilsynet fortsatt bruk av magnet i vomma på alle individ av storfe som skal beite i området..

Jora beitelag har ingen egne faste samlekvær i området. De bruker de inngjerdede arealene ved Rollstadsætri (i Vesllie) samt mobile lemmer og gjerder. Ved Grisungen ble det fra og med 2014 satt opp et provisorisk samlekke som har vært svært nyttig under sanking. I tillegg lastes det opp dyr ved Tverrfjellet, Maribu og Midtre Grøndøl bru og sporadisk andre steder ved behov.

Jora beitelag har ingen buer i området som kan benyttes ved tilsyn. Flere har imidlertid private buer/hytter ved Grisungen som kan brukes. Videre er Maribu (nå kalt Svånåbu) overtatt av Lesja fjellstyre, og Dovre fjellstyre og Jora beitelag skal ha en begrenset bruksrett i forbindelse med tilsyn og sanking av bufe.

Jora beitelag har tilgang til vegnettet i skytefeltet i forbindelse med tilsyn og sanking. Hovedtrenden er at vegstrekningen fra Hjerkin inn til Grisungen (Vålåsjøhøvegen) er den mest trafikkerte. Strekningen inn til krysset til Rollstadsætri er mye brukt. I forbindelse med tilsyn er det mange som kjører rundt hele Store ringveg (Vålåsjøhøvegen, Grøndalen og Svånådalen, samt Snøheimvegen mellom Hjerkin og Stridåbrua). Lille ringveg og vegen inn til Rollstadsætri (Vesllie), samt vegen inn til HFK-sletta er de minst brukte vegstrekningene. Snøheimvegen videre innover mot Snøheim fra Stridåbrui har ikke blitt brukt i forbindelse med beitebruk.

1.5.2 Reiseliv

I reiselivssammenheng er tidligere Hjerkinnskytefelt en del av Dovrefjell, og skytefeltets influensområde i denne sammenhengen kan knyttes til overnattingsbedrifter på aksene Dombås - Kongsvoll og aktivitetsbedrifter som tilbyr aktiviteter i skytefeltet. Overnattingsbedriftene på Dovrefjell retter seg mot ulike markeder; pilegrims-markedet, campinggjester, aktivitetsturisme, fjellvandrere og gjennomfartsturister. En bedrift profilerer seg særlig på matopplevelser. Eksternt organiserte kurs og seminarer har betydning for et par av bedriftene. Organiserte grupper på bussturer har stadig mindre betydning. De årlige hundeprovne på Dovrefjell gir overnattingsgjester til de fleste bedriftene. Moskussafariene er en viktig attraksjon for alle bedriftene og to bedrifter har organiserte rideturer inn i dette området. Reiselivets bruk av skytefeltet er tredelt:

- Individuell bruk av turister som overnatter på bedriftene. Spesielle attraksjoner innenfor de aktuelle verneforslagene her er moskus og Snøhetta, og Viewpoint Snøhetta og Pilegrimsleden i nærheten.
- Transittoområde til Snøhetta/indre deler av Dovrefjell. På skyttelbussen til Snøheim har det siden oppstarten i 2012 blitt solgt 18-19 000 billetter årlig. Den nest viktigste innfallsporten til Snøhetta er stien fra Kongsvold fjellstue/stasjon gjennom Stroplsjødalen nord for området.
- Område for organiserte aktivitetstilbud. De organiserte aktivitetene er særlig moskussafari, samt rideturer, kjøring med hundespann og fotosafarier/-turisme.

1.5.3 Forsvarets virksomhet og annen operativ- og øvingsvirksomhet

Gjennomføring av naturrestaureringsprosjektet

Fylkesmannen har hatt en løpende og tett dialog med Forsvarsbygg om gjennomføringen av naturrestaureringsprosjektet både før og under verneplanarbeidet. Det videre naturrestaureringsarbeidet (fase 2) som skal gjennomføres fra sommeren 2016 til 2020 omfatter fortsatt eksplosivrydding, gjenstående arbeider på Haukberget og HFK-sletta, fjerning og tilbakeføring av veger samt avslutning av masselagrene på Storranden. En ammunisjonsiglo på Storranden brukes som sorteringsanlegg under eksplosivryddingen og vil bli revet når dette arbeidet er avsluttet. Sambandsinstallasjonen på Tverrfjellet vil også bli fjernet ved prosjektets slutt. Kraftledningen fram mot Snøheim og blenderingene ute i feltet blir værende. Fase 2 kan teoretisk vare «så lenge som nødvendig», men det er lagt opp til at arbeidene skal avsluttes i 2020. Det er eksplosivrydding som antas å kreve lengst tid, og ferdigstillingen av denne aktiviteten avhenger av fastsettelse av endelig ryddenivå og restrisiko. Eksplosivryddingen er også sterkt koplet til fjerning av vegnett, og disse to prosessene avhenger av svært god koordinering i tiden framover. Eksplosivryddingen foregår i all hovedsak ved bruk av manngard. Ved eventuelle funn av eksplosivrester i området etter 2020, må såkalte lensmannsoppdrag kunne gjennomføres.

Forsvarets virksomhet forøvrig

Forsvarets radiolinjestasjon på Snøhetta («Snøhetta-linken») ligger i eksisterende Dovrefjell-Sunnalsfjella nasjonalpark. Adkomsten dit går gjennom det aktuelle verneforlaget. Områder i skytefeltet er viktig som reserveområde for Heimevernets skole- og kompetansesenter (HVSKS) på Dombås når det ikke er brukbare forhold i primærområdene utenfor. Det er i all hovedsak snakk om ferdsel på ski gjennom Grisungdalen, opp mot Einøvlingen, langs Vålåsjøhøe og videre sørvestover, samt nødvendig bruk av et fåtall beltekjøretøy. Forsvarets vinterskole har brukt terrenget til vintertrening av samme karakter som HVSKS.

I tillegg har det foregått noe annen øvingsvirksomhet med snøskuter i regi av lokallag av Røde Kors. De siste årene er dette begrenset til en enkelt kjentmannstur gjennom både deler av eksisterende nasjonalpark og dette området.

1.5.4 Jakt, fiske og friluftsliv

Tradisjonene knyttet til høsting av naturressursene, som jakt, fangst og fiske, står sterkt i området. Skytefeltets hovedfunksjon for friluftslivet sommerstid (fram til villreinjakta) er i stor grad som transittområde inn til Snøheim turisthytte og Snøhettamassivet, og den friluftslivmessige bruken av selve feltet er begrenset. Det er ingen merka stier i området med unntak av en nokså lite brukt sti mellom Snøheim og mot Reinheim sør for Sletthøi, og stien mellom Snøheim og Stortstyggsvånådalen, som går nord for Heimaste Svånåkollen og har noe større ferdsel. Ferdsele i hele Snøhetta-området er samlet sett på et lavt nivå sammenlignet med internasjonale verneområder og andre norske nasjonalparker. Ferdsele er imidlertid svært ujevnt fordelt. Hjerkinntået, som dekker 10 % av arealet, står alene for mer enn 70 % av alle besøk. Trafikken inn mot Snøheim og Snøhetta utgjør en vesentlig andel av dette. De telte turene for hele Snøhetta-området totalt har variert mellom 40 000 og 50 000 (antall passeringer forbi tellere) i løpet av sommersesongene i 2009-2012, noe som gir til sammen 20-25 000 turbesøk inn fra de mest brukte innfallsportene. Trafikken innover Snøheimvegen til Snøheim alene har ligget nokså stabilt på ca. 9-10 000 turbesøk gjennom sommersesongen, både da vege var åpen for biltrafikk og etter at det ble innført forbud mot privatbiler og bruk av skyttelbuss mellom Hjerkinntå og Snøheim i 2012. Ferdsele inn til Snøheim har etter gjenåpning av hytta i 2012 og innføring av skyttelbuss forandret karakter, fra mye parkering, stopp og opphold i terrengene langs Snøheimvege med privatbil, til at hele trafikken ble forskjøvet inn til bussens endestasjon ved Snøheim. Derfra går de aller fleste besøkende oppover mot Snøhetta. Ferdsele fra Snøheim mot Snøhetta økte kraftig, fra 4-5 000 passeringer sommerstid i perioden 2009-2011, til over 15 000 i 2012. Det ble også observert noe større ferdsel fra Snøheim mot Svånådalen, samt en økning inn Ringvege ved Stridåbrua. Bruksmønsteret i skytefeltet er ustabil etter at Snøheim åpnet og skyttelbussregimet ble innført. Fortsatt er det restriksjoner på ferdsel i skytefeltet i lengre perioder om sommeren pga. Forsvarets opprydding. Det er derfor vanskelig å si om den bruk en ser av skytefeltet i dag vil endres når oppryddingen er ferdig. Overnattingstall fra DNT Oslo og omegn viser jevnt synkende tendens for Snøheim, fra 5 782 overnattinger i 2012 til 4 827 overnattinger i 2015.

Ferdsele opp mot Viewpoint Snøhetta på Tverrfjellet kommer i tillegg til ovennevnte tall. Fra åpningsåret 2011 til 2012 økte antall passeringer på gangvege opp dit fra nesten 12 000 til i overkant av 25 000 passeringer gjennom høysesongen (juli, august, september). Ferdsele opp til Viewpoint Snøhetta har siden fortsatt å øke til i overkant av 33 000 passeringer i 2015.

Den øvrige ikke-motoriserte ferdselen i området er langt mindre og i stor grad kanalisert til Snøheimvege og Store ringveg, samt noe ferdsel fra Gardsenden og Nysætra, samt fra Grønnebakken inn mot Storranden. Store ringveg benyttes av gående, men er også populær blant syklistene som sykler hele eller deler av runden. Beregninger som er gjort for hele Dovrefjell-området viser at inntil 20 % av de besøkende hovedsakelig ferdes utenom merkede stier og vege. Denne ferdselen kommer i tillegg til tallene over. Siden hovedparten av ferdselen i området er turisttrafikk mellom Hjerkinntå og Snøheim, er andelen som går utenom merkede stier og vege i området trolig mindre. Likevel bidrar villreinjegere og særlig fuglehundmiljøene til en god del ferdsel utenom stier. Fuglehundmiljøene bruker i hovedsak to avgrensede områder til hundepøver og dressurtrening.

Når det gjelder jakt, fangst og fiske står villreinjakta i området sentralt. Den foregår i perioden 20. august – 22. september.

Elgjakta i området er svært begrenset. Det er rike muligheter for småviltjakt, blant annet fjellrype. En stor andel av småviltjegerne er utenbygdsboende. Populære områder er Vålåsjøhøe, området innover mot Kolla og områdene mot Vesllie og Grisungen.

Fiske er tillatt i elver og bekker i hele området i perioden fra isgang til og med 14. september. Det selges også kort for fiske med garn i Einøvlingvatnet og Veslevatnet på Einøvlingen. Fiske i disse vannene er imidlertid av svært lite omfang. Fisket i Grisungvatna er forbeholdt Grisungen sameie.

1.5.5 Veger, masseuttak og annen infrastruktur

E6 og jernbanen over Dovrefjell går gjennom det foreslåtte Hjerkinns landskapsvernområde fra Hjerkinns fylkesgrensa mot Sør-Trøndelag. Tidligere Hjerkinns skytefelt har et vegnett som i hovedsak er laget av Forsvaret. Forsvarets vegnett består, foruten Snøheimvegen, i hovedsak av Store ringveg (Geitberget – Grisungen – Maribu – Stridåbrui), Lille ringveg (Storrandvegen), vegen inn til de tidligere setrene i Vesllie og videre innover Grisungdalen, samt adkomstveger til HFK-sletta og Haukberget I og II. Alle veger i Hjerkinns skytefelt er planlagt og vedtatt tilbakeført som en del av naturrestaureringen Forsvarsbygg gjennomfører, med unntak av Snøheimvegen som det nå er vedtatt blir liggende, jf. Prop. 1S (2017-2018). Gamle Snøheimveg fra Hjerkinns til gamle Reinheim (som lå noe nærmere Snøhetta enn der Snøheim turisthytte ligger i dag) er ikke et sammenhengende kjørespor. Det er brutt opp av nyere vegstrekninger anlagt av Forsvaret, som skal tilbakeføres. Det er ikke planlagt noen tiltak på de opprinnelige delene av Gamle Snøheimveg gjennom naturrestaureringsprosjektet. Det er også planlagt at det gamle kjøresporet på strekningen fra brua ved Haukberget til Einøvlingdammen revegeteres naturlig. Det går en gangveg opp til Viewpoint Snøhetta i det foreslåtte Hjerkinns landskapsvernområde.

Det går en 22 kV-luftledning over Hjerkinns mot Kongsvoll. Den ligger innenfor det tilrådde Hjerkinns landskapsvernområde langs jernbanelinja og E6, på nordvestsiden av disse. Det går videre en 22 kV ledning i luftlinje fra denne mot Veslfallbrui, der strømmen føres videre i kabel mot Snøheim (22 kV). En ny strømkabel ble lagt ned i Gamle Snøheimvegen på begynnelsen av 2000-tallet. Strømmen føres via denne til Snøheim og videre derfra til Forsvarets anlegg på Snøhetta. I tillegg til dette går det en strømkabel fra Viewpoint Snøhetta langs kanten av HFK-sletta og videre fram til Vesllie, dvs. innenfor det tilrådde Hjerkinns landskapsvernområde.

På Geitberget, innenfor det tilrådde Hjerkinns landskapsvernområde, står det en basestasjon som eies av Norkring. De leier ut plass på basestasjonen til Nødnett, Jernbaneverket (GSM-R), Telenor mobil, Netcom, ICE, Eidsiva bredbånd og kringkastingstjenestene DAB og FM. Det går et kjørespor på ca. 400 m fra Vålåsjøhøvegen opp til basestasjonen.

Alle grus-/massetak i skytefeltet er i dag nedlagt og omfattes av naturrestaureringsprosjektet.

1.5.6 Bygninger og anlegg

Det er til sammen 25 bygninger innenfor verneforslaget som ikke er omfattet av naturrestaureringsprosjektet. Delvis er dette små buer/hytter med eventuelle uthus og naust i privat eie, delvis hytter/buer som eies av fjellstyrene. I tillegg kommer utsiktspaviljongen på Tverrfjellet – Viewpoint Snøhetta (med en mindre bygning med toalettanlegg ved siden av), samt bygningsmassen på de to tidligere setrene i Vesllie. De to tidligere setrene i Vesllie (Rolstadsetra og Bentalsetra) har vært i Forsvarets eie siden 1960. Her er det totalt fem bygninger. Jora beitelag benytter eksisterende inngjerding ved Rolstadsetra (i Vesllie), jf. kap. 1.5.1. Inngjerdingene er også benyttet under beiteforsøket med storfe som Dovre fjellstyre har gjennomført i samarbeid med Forsvarsbygg (2012-2014).

Maribu, som har skiftet navn til Svånåbu, er overdratt fra Forsvaret til Lesja fjellstyre. I endelig vedtak om fradeling av festetomt til Maribu i 2010 ble det presisert at bua kun kan benyttes til oppsynsvirksomhet og for tilsyn med beitedyr. Det ble satt vilkår om at både Dovre fjellstyre og Jora

beitelag skal ha betinget bruksrett. Maribu kan verken leies ut eller lånes ut til andre formål, heller ikke i forbindelse med jakt og fiske. Lesja fjellstyre fikk i mai 2016 tillatelse til å rive eksisterende bu og bygge opp igjen tilsvarende bygg på eksisterende ringmur, samt å rive eksisterende utedo og bygge tilsvarende utedo nærmere bua. Fylkesmannen hadde ingen innvendinger til tiltaket forutsatt ovennevnte vilkår. Tiltaket er gjennomført.

Øvrige bygninger i skytefeltet er Bandbui (innenfor foreslått nasjonalpark), en bu på Haukberget (innenfor foreslåtte Hjerkinns landskapsvernområde), fire buer/hytter og to naust ved Einøvlingen (innenfor foreslått nasjonalpark), to buer ved Svånålægeret (innenfor foreslått nasjonalpark) og en bu ved Tjørnhøi (falleferdig og ikke i bruk, innenfor foreslått nasjonalpark). Ved Grisungen ligger det to buer med naust i sørenden av Storslågåvatnet (innenfor foreslått utvidelse av Fokstugu landskapsvernområde). De øvrige buene og hyttene ved Grisungen ligger i eksisterende Fokstugu landskapsvernområde. Dovre fjellstyre eier den ene av hyttene ved Einøvlingvatnet som ligger med et naust nærmest dammen, samt Svånålægeret. Fjellstyrehytta ved Einøvlingvatnet står åpen for villreinjegere under jakta og leies ut ellers i året. Svånålægeret benyttes bare som oppsynsbu, både av Dovre fjellstyre og andre fjellstyrer. De andre bygningene er i privat eie.

I 1969 bygde Folldal Gruver Einøvlingdammen, som demmer opp Einøvlingvatnet med ca. 1 meter. Dammen er en fyllingsdam med en ca. 150 meter lang damkrone. Den ble bygd for vannforsyning til Hjerkinns gruver, men har aldri vært i bruk. Nåværende eier er Statskog. Siden dammen er et sivilt anlegg, omfattes den ikke av naturrestaureringsprosjektet. Så lenge dammen blir liggende, har Statskog ansvar for damsikkerheten. Det innebærer ansvar for jevnlig tilsyn og eventuelle tiltak dersom det skulle være nødvendig. Dammen ligger innenfor foreslått nasjonalpark.

Det vil forøvrig bli liggende 32 blenderinger (små skuddsikre rom i betong) igjen ute i terrenget etter bruken av området som skytefelt. Ut fra størrelse og beliggenhet, samt de terrenginngrep som arbeidet med å fjerne disse ville ha medført, er det avgjort at blenderingene blir liggende.

1.5.7 Motorferdsel

Motorferdsel i forbindelse med gjennomføring av naturrestaureringsprosjektet

I forbindelse med naturrestaureringsarbeidet benytter Forsvarsbygg/Forsvaret både helikopter, bandvogner og biler (kun i barmarksesongen). I tillegg kommer noe motorferdsel i forbindelse med anleggstrafikk og nødvendige befaringer. All denne motorferdselen vil opphøre når naturrestaureringsprosjektet er gjennomført i 2020.

Forsvarets motorferdsel for øvrig

Forsvaret har unntak fra motorferdselsforbudet i eksisterende nasjonalpark for «bruk av beltekjøretøy på snødekt mark og helikopter til nødvendig transport til og fra Forsvarets radiolinjestasjon på Snøhetta». Bruken av helikopter berører ikke verneforslaget forutsatt at eventuell losseplass/startsted for flygingen ligger utenfor. Forsvaret har videre i praksis hatt tilgang til nødvendig motorferdsel på Snøheimvegen fram til Snøheim. Forsvaret gjennomfører øvelser med lavflyging over området. Slik lavflyging er ikke tillatt i eksisterende Dovrefjell-Sunndalsfjella nasjonalpark. Under vinterøvelser benytter Heimevernets skole- og kompetansesenter (HVSKS) og Forsvarets vinterskole 1-2 bandvogner i området Grisungdalen, opp mot Einøvlingshøe og langs Vålåsjøhøe.

Sivil motorferdsel sommer

Stortinget vedtok i desember 2013 å videreføre forbudet mot privatbiler, men fortsette bruk av skyttelbuss mellom Hjerkinns og Snøheim i perioden 2014-2017. Bruken av det øvrige vegnettet ble strammet inn på initiativ fra blant andre fjellstyrene i 2013, gjennom en «avtale om sivil motorferdsel

på veger i Hjerkins skytefelt med unntak av Snøheimvegen og Einøvlingsvegen». Den generelle regelen i henhold til avtalen er at all sivil motorferdsel på veger i skytefeltet er forbudt. Det er følgende unntak:

- Bruksrettshavere som er medlem i Jora beitelag og som har beitedyr i skytefeltet
- Beitetilsyn som er engasjert av Jora beitelag
- Offentlig forvaltning
- Forskning
- Fjellopsyn, Statens naturoppsyn, politi og redningspersonell på oppdrag
- Medlemmer av Grisungen sameie og andre bueiere kan få inntil to turer på strekningen bom Geitberget – bom Grisungvatna pr. år, men kan søke om flere turer dersom det er nødvendig på grunn av vedlikeholds-/byggetiltak
- Grunneier

Etter at verneplanarbeidet var kunngjort og igangsatt, dvs. fra og med 2014-sesongen, overlot Forsvarsbygg til Fylkesmannen å forvalte den sivile ferdselen på vegene.,. Fylkesmannen la Stortingsvedtaket fra 2013 og ovennevnte avtale om sivil motorferdsel til grunn for nærmere ferdselsregler for vegene i skytefeltet. Fylkesmannen behandler søknader om kjøring på vegene i skytefeltet for de øvrige med utgangspunkt i ferdselsreglene. Det har stort sett vært søknader fra type aktører som er omfattet av avtalen om sivil ferdsel, blant annet forskere som har pågående prosjekter i området og offentlig forvaltning. Det er også gitt noen andre typer enkelttillatelser. For alle dispensasjoner om kjøring på Snøheimvegen fram til Snøheim er det satt vilkår om i størst mulig grad å kjøre rett etter skyttelbussen begge veger. I 2014 var det likevel bare i 19 % av alle passeringene med annet kjøretøy at skyttelbussen ble fulgt. Blant annet var store deler av transporten til og fra Snøheim turisthytte ikke koordinert med skyttelbussen. Registreringer viser at sivil motorferdsel på Snøheimvegens indre del fra Stridåbrua først og fremst er knyttet til DNT (håndverkere/service, bestyrer, frakt av varer og søppel, driftspersonell ifm. både Snøheim og Reinheim). Andre som har kjørt er NINA, Cyberforsvaret, fjellstyrene, forvaltning, SNO, Dombås fjellskole, Meteorologisk institutt og enkelte andre.

Motorferdsel langs kjøresporet opp til Einøvlingsdammen regnes som motorferdsel i utmark. Dovre kommune har hatt praksis for å gi dispensasjon etter motorferdselloven til én tur pr. bu/hytte pr. år med bil/traktor for nødvendig transport av varer og utstyr langs kjøresporet fram til demningen. Dovre fjellstyre har kjørt til sin hytte på hjemmelen de har for motorferdsel i utmark i forbindelse med oppsyn.

I forbindelse med drift og vedlikehold av installasjoner på basestasjonen på Geitberget, kjører en rekke aktører opp dit langs dagens vegtrase og kjørespor med henholdsvis bil, ATV og snøskuter.

Sivil motorferdsel vinter

DNT Oslo og omegn har hatt dispensasjon fra Dovrefjell nasjonalparkstyre for vinterkjøring til Reinheim for transport av varer, samt ettersyn med Snøheim og evt. utbedringer av skader/sikring av anlegget. Forsvaret har tilgang til anlegget på Snøheim pga. felles vannanlegg og etterser bygningene når de er der. Meteorologisk institutt har også dispensasjon fra nasjonalparkstyret for bruk av snøskuter vinterstid fram til Snøheim. Kristiansund og Nordmøre turistforening (KNT) har dispensasjon fra Dovrefjell nasjonalparkstyre til bruk av snøskuter eller helikopter for transport av varer til Åmotdalshytta. Norsk institutt for naturforskning (NINA) har dispensasjon fra Dovrefjell nasjonalparkstyre for bruk av snøskuter i forbindelse med oppfølging av fjellrev som er satt ut på lokaliteter i Dovrefjell.

I tillegg til ovennevnte har det dukket opp et fåtall andre søknader om bruk av snøskuter til ulike formål, bl.a. ulike film- og tv-prosjekter.

2 Saksbehandling

2.1 Bakgrunn

Bakgrunnen for denne verneplanen er Stortingets vedtak fra 1999 om å nedlegge Hjerkinnskytefelt, tilbakeføre det til naturen og innlemme det i eksisterende verneområder. Stortingsvedtaket i 1999 ble gjort i forbindelse med opprettelsen av Regionfelt Østlandet og nedleggingen var et viktig avbøtende tiltak. Opprettelsen av Regionfelt Østlandet innebar et svært stort naturinngrep, og tapet av naturverdier i det nye øvingsfeltet skulle kompenseres med gjenvinning og vern av naturverdier på Dovrefjell:

“Hjerkinnskytefelt legges ned i samsvar med pkt. 7.2 i St.meld. nr. 11 (1998-99) som ledd i en omfattende plan for utvidet vern av Dovrefjell gjennom Sunndalsfjella nasjonalpark, som forlengelse av Dovrefjell nasjonalpark, og landskapsområder vestover fra Rondane nasjonalpark, jf. Ny landsplan for nasjonalparker i St.meld. nr. 62 (1991-92).”

Skytefeltet var på dette tidspunktet i praksis omsluttet av eksisterende og planlagte verneområder jf. nasjonalparkplanen (NOU 1986:13 og St.meld. nr. 62 (1991-92)). Verneplanene for Dovrefjell og Rondane ble så vedtatt henholdsvis i 2002 og 2003 slik at skytefeltet i dag er omgitt av verneområder på alle kanter unntatt mot jernbanen og E6 i sør.

I prosjektplanen for naturrestaureringsarbeidet lå det opprinnelig inne at alle veger i området skulle fjernes, inkludert Snøheimvegen. I ettertid er spørsmålet om Snøheimvegen imidlertid skilt ut i en egen prosess etter vedtak i Stortinget og endelig avgjørelse om at vegen blir liggende er tatt, jf. Prop 1 S (2017-2018). Videre ba Klima- og miljødepartementet i brev av 2. juli 2015 om at det i et av høringsalternativene åpnes for at Snøheimvegen, Vålåsjøhøvegen og veien frem til Vesllie/Rolstadsætra består.

2.2 Planstatus

2.2.1 Regionale planer

Regional plan for Dovrefjellområdet

Planen er en rullering av gjeldende fylkesdelplan for Dovrefjellområdet. Formålet er å ivareta fjelløkosystemet med villreinen som nøkkelart og samtidig legge til rette for bærekraftig næringsutvikling som ikke reduserer verneverdiene. Planområdet omfatter areal i ti kommuner og ansvarlig planmyndighet er fylkeskommunene i Oppland, Møre og Romsdal, Sør-Trøndelag og Hedmark. Skytefeltet utgjør kun en liten del av planområdet og er vist sammen med verneområdene som «Verneområder – eksisterende og planlagt». Forslaget til vern ligger også i sin helhet innenfor det som er avsatt som «nasjonalt villreinområde» (NVO). Planen ble lagt ut på 2. gangs høring høsten 2015. På grunn av ulike vedtak i fylkestingene og innvendinger fra fylkesmannsnivået, ble planen i juni 2016 oversendt Kommunal- og regionaldepartementet (KMD) for avgjørelse. Det er ikke gjort endringer i retningslinjer eller avgrensninger fra det opprinnelige forslaget som berører det foreslåtte vernearealet. Regional plan vil være retningsgivende for kommunal planlegging og gi føringer for statlig og fylkeskommunal sektorplanlegging.

2.2.2 Kommuneplaner

Dovre kommune

Gjeldende kommuneplan for Dovre er fra 2002. Skytefeltet er i denne planen vist som båndlagt område for Forsvaret. Den delen av området som ligger utenfor skytefeltgrensa i sør, er i hovedsak vist som LNF-sone 1 (med følgende bestemmelser: «ikke tillatt å oppføre eller fradele bolig-, ervervs- eller fritidsbebyggelse, forbudet gjelder ikke bolig og driftsbygning til stedbunden landbruksnæring»). Et mindre areal ved Geitberget omfattes av kommunedelplan for Hjerkinntettsted fra 1999 og er der vist som LNF-område med byggeforbud. Kommunen sendte ut varsel om oppstart og høring av planprogram for kommuneplan for Dovre 2012-2022 den 28. april 2010. Samfunnsdelen ble vedtatt september 2015. Kommuneplanens arealdel ble sendt på førstegangs høring 22. desember 2015. Utredningsområdet for verneplanarbeidet for tidligere Hjerkinntettsted er også her vist som båndlagt.

Lesja kommune

Gjeldende kommuneplan for Lesja er fra 2013. I denne planen er Lesja sitt areal i skytefeltet vist som LNFR-område. I plankartet er det innenfor dette området angitt en hensynssone for bevaring av naturmiljø, i området Einøvlingseggen-Buahøin (naturtypelokalitet med verdi A). Området langs vegen til Grisungen er angitt som hensynssone med særlig hensyn til friluftsliv. Det er i den forbindelse vist til at visjonsplanen opprettholdt vegen som turveg inn i området.

2.2.3 Reguleringsplaner

I forbindelse med planlegging av tilbakeføringsprosjektet ble det utarbeidet reguleringsplaner for noen spesielle områder i Dovre kommune. Kommunen vedtok reguleringsplan for tilbakeføring for tre nærmere avgrensede anleggsområder i de sentrale delene av skytefeltet (Haukberget, Storranden og HFK-sletta) i 2008.

2.2.4 Forvaltningsplan for eksisterende verneområder på Dovrefjell

Dovrefjell nasjonalparkstyre vedtok i mai 2013 å starte revisjon av forvaltningsplanen for eksisterende verneområder. Styret reviderte framdriftsplanen i 2015 slik at den skulle falle sammen med framdriftsplanen for verneplanprosessen for skytefeltet, men dette revisjonsarbeidet er fortsatt i startfasen. Et eventuelt nytt nasjonalparkareal er tilrådd som en utvidelse av eksisterende Dovrefjell-Sunndalsfjella nasjonalpark. Forvaltningen av eventuelt nytt verneområde vil måtte henge sammen med forvaltningen av omkringliggende verneområder. Verneplanarbeidet er derfor koordinert så langt det lar seg gjøre med forvaltningen av eksisterende verneområder på Dovrefjell og arbeidet med revisjon av forvaltningsplanen.

2.2.5 Naturrestaureringsprosjektet og kommunedelplaner

FBT Region Østlandet fikk etter Stortingsvedtaket i 1999 i oppdrag å iverksette intern planlegging og gjøre nødvendige avklaringer overfor sentrale aktører for utfasing av militær aktivitet og tilbakeføring av Hjerkinntettsted. Deretter var det møter mellom Forsvarsbygg og berørte kommuner/fylkesmyndigheter. På grunnlag av dette lagde Forsvarsbygg i 2000 en situasjonsanalyse og strategi for plan- og prosjektarbeidet. I mars 2001 ble det sendt en felles oppstartmelding for arbeidet med kommunedelplan etter plan- og bygningsloven, verneplan etter naturvernloven og Forsvarets planlegging for sanering og opprydding.

Lesja og Dovre kommuner utarbeidet en felles kommunedelplan for Hjerkinntettsted («Hjerkinntettsted skytefelt – tilbakeføring til sivile formål, Visjon- og tilbakeføringsplan»). Denne planen er en visjons-

og tilbakeføringsplan og det framgikk ved kommunenes behandling av planen at den ikke har juridisk binding.

I august 2003 var det felles høring av plandokumentene «Visjons- og tilbakeføringsplan for Hjerkinnskytefelt: Kommunedelplan for Lesja og Dovre kommuner» og «Naturrestaurering av Hjerkinnskytefelt: Vurdering av muligheter for framtidig vern etter naturvernloven» (Fylkesmannen i Oppland). De to plandokumentene stiller samme krav til opprydding av rester etter skyting, overvåking og bedring av forurensningssituasjonen, fjerning av anleggene ved Haukberget (skytebaner og målområder) og HFK-sletta, samt at kjøresporet til Einøvlingsdammen skulle revegeteres naturlig. Planene er derimot ulike når det gjaldt tilbakeføring av Snøheimvegen, Vålåsjøhøvegen og vegen inn til de tidligere setrene i Vesllie. Etter høringsrunden av kommunedelplanen utarbeidet Fylkesmannen i Oppland en oppsummering med anbefalinger. Denne ble oversendt til Direktoratet for naturforvaltning i oktober 2004, som så sendte sin faglige tilråding til Miljøverndepartementet i august 2005. Samme høst anbefalte Miljøverndepartementet overfor Forsvarsdepartementet at tilbakeføringen av skytefeltet skulle skje i samsvar med naturrestaureringsplanen og med de merknader som Fylkesmannen ga i sin oppsummering.

3 Viktige endringer under verneplanprosessen

Stortinget har nå sluttet seg til at Snøheimvegen skal bestå. Stortinget har for øvrig sluttet seg til prosjektplanen for naturrestaureringsarbeidet gjennom tidligere budsjettvedtak, og presiserte sist i forbindelse med behandlingen av Snøheimvegen høsten 2013, at de øvrige vegene skal tilbakeføres i tråd med denne prosjektplanen.

Klima- og miljødepartementet ba imidlertid i brev av 2. juli 2015 om at et høringsalternativ skulle åpne for at også Vålåsjøhøvegen og vegen inn til Vesllie skal kunne bestå. Å beholde Vålåsjøhøvegen og/eller vegen inn til Vesllie vil derfor kreve at Stortinget fatter et nytt vedtak.

Med bakgrunn i dette ble det lagt fram to vernealternativer til høring.

3.1 Avgrensning

Verneforslagene som ble sendt på høring omfatter et litt større areal enn utredningsområdet ved melding om oppstart. Utredningsområdet var på ca. 179 km², mens det samlede arealet i verneforslaget på høring var ca. 180 km². Det utvidede arealet er to mindre områder som i dag ligger i Fokstugu landskapsvernområde, utenfor utredningsgrensa, på til sammen ca. 2,1 km².

I Miljødirektoratets tilråding er grensene endret jamfør vårt forslag om å ta ut Snøheimvegen fra nasjonalpark. Videre trekkes sørlig grensedragning fra Grisungen til Breidskardet lenger sør enn i Fylkesmannens tilråding. Grunnlaget for Fylkesmannens grensegang var at den skulle følge en naturlig avgrensning i terrenget langs høydedrag. Miljødirektoratet vurderer Vålåsjøhøveien til å være et vel så godt landskapselement å dra grensa langs, samtidig som man kan inkludere ytterligere areal (uten betydelige brukerkonflikter) i nasjonalparken.

Fra Vålåsjøhøveien tilrår vi å trekke grensa nordover gjennom Breidskardet til den møter foreslått grense i Fylkesmannens tilråding øst for Veslknatten, se vedlagt vernekart.

Det tilrårde vernet omfatter en utvidelse av Dovrefjell-Sunndalsfjella nasjonalpark med 131,395 km² og nytt Hjerkinns landskapsvernområde på 46,007 km², mens arealet av Fokstugu landskapsvernområde, etter grensejusteringer mellom tilrårde verneområder og dette

landscapsvernområdet, er redusert med 1,4 km². Nytt verneareal (innenfor utredningsområdet) utgjør til sammen 177,402 km².

3.2 Verneformer

Høringsalternativ 1 innebar utvidelse av Dovrefjell-Sunndalsfjella nasjonalpark, nytt Hjerkinns landskapsvernområde og en mindre utvidelse av Fokstugu landskapsvernområde. Alternativ 2 innebar utvidelse av Dovrefjell-Sunndalsfjella nasjonalpark, nytt Snøheimvegen biotopvernområde, nytt Hjerkinns landskapsvernområde og en mindre utvidelse av Fokstugu landskapsvernområde. Begge alternativene innebar også at to mindre områder i Fokstugu landskapsvernområde inngikk i hhv. utvidelsen av nasjonalparken og i nytt Hjerkinns landskapsvernområde. De to alternativene omfattet det samme arealet.

Med utgangspunkt i faggrunnlaget og vår vurdering av behov for ferdselsrestriksjoner, tilrår Miljødirektoratet at områdene vernes som nasjonalpark og landskapsvern med biotopvern. Vår tilrådning tar utgangspunkt i Fylkesmannens forslag, men tilføyer enkelte endringer, spesielt i området rundt Snøheimvegen.

Naturmangfoldlovens § 35 er klar på at nasjonalparker ikke skal inneholde landskap med tyngre naturinngrep. Derfor har veier så langt konsekvent blitt grenset ut når nye nasjonalparker etableres, f.eks. E6 over Dovrefjell og E6 over Saltfjellet. På samme grunnlag er det heller ikke etter vårt syn hjemmel i naturmangfoldloven for å legge Snøheimvegen, med regulær busstrafikk i turistsesongen, i verneform nasjonalpark.

Miljødirektoratet foreslår derfor at Snøheim, Snøheimvegen og et område sør-øst i utredningsområdet vernes som landskapsvern med biotopvern. Dette vil gi 2 verneformer og 2 forskrifter.

Som biotopvernområde kan vernes et område som har eller kan få særskilt betydning for en eller flere nærmere bestemte arter jf. § 38 i naturmangfoldloven. I denne sammenheng innføres biotopvernområde primært for å ivareta trekkorridorene nord- og sør for Kolla når villreinen trekker fra kalvingslandet i Stroplesjødalen på ettersommeren, og for å ivareta vandringsrommet omkring Vålåsjøhøveien.

Følgende vurderinger er gjort i beslutningen om å innføre biotopvern i landskapsvernområdet:

- Trekket fra Stroplesjødalen går gjennom det foreslåtte landskapsvernområdet og treffer områder med potensielt stor aktivitet, spesielt trekket sør for Kolla som går inn i Grisungdalen.
- Trekket er sammenfallende med turistsesongen og tiden med høyest ferdsel i landskapsvernområdet.
- Med grunnlag i dokumenterte trekkveier, GPS data fra området og kunnskap om villrein og ferdsel har vi vurdert at det er nødvendig å kunne regulere organisert ferdsel til fots, spesielt med tanke på fremtidig utvikling av aktiviteter som natursafari (f.eks. moskusguiding, fotosafari) og jaktprøver/dressurprøver.
- I verneform landskapsvern kan ikke organisert ferdsel til fots reguleres. Ved å legge på biotopvern blir dette mulig.
- GPS data fra villrein viser tydelige tegn til unnvikelsesatferd ved passering av Stroplesjødalen og Snøheimvegen allerede med dagens omfang av ferdsel, se Horisont Snøhetta og kart over GPS data i forslag til forvaltningsplan.

- Ferdsel med utgangspunkt fra Hjerkinns har stort potensial for økning grunnet lett tilgjengelighet og en interesse for å etablere ytterligere natursafarivirksomhet i skytefeltet, se Fagrapport om reiselivet. Erfaringer fra reisemål med tilsvarende attraksjonsverdi viser også at endringer i antall besøkende kan skje fort og med stort omfang.

Det kan både i verneformen nasjonalpark og biotopvernområde fastsettes restriksjoner for ferdsel til fots av hensyn til blant annet dyre- og planteliv. I nasjonalpark er dette mulig kun i avgrensede områder hvor det er nødvendig for å bevare planter eller dyr, kulturminner eller geologiske forekomster. I biotopvernområder er formålet knyttet til enkeltarter, og man har adgang til å fastsette ferdselsrestriksjoner dersom ferdselen kan påvirke eller forstyrre arten eller dens livsbetingelser. Valget av biotopvern er grunnet i at man i et "rent" landskapsvernområde ikke har hjemmel til å regulere ferdsel til fots. Verneformen nasjonalpark er etter vårt syn ikke aktuell i dette området idet Snøheimvegen og Vålåsjøhøveien anses som tyngre inngrep i landskapet og derfor ikke kan inngå i en nasjonalpark. For å ivareta villreinens funksjonsområder er det derfor etter direktoratets vurdering nødvendig med biotopvern slik at muligheten for å regulere ferdselen er til stede. Vurderingene er nærmere beskrevet i kap. 6.2.

3.3 Forskrifter

Siden det var to alternative verneforslag som ble sendt på høring, var det to tilhørende sett med forskrifter. Fylkesmannen har etter høring gjort endringer i forskriftene knyttet til vedlikehold og bruk av Snøheimvegen, Vålåsjøhøvegen og vegen fram til Vesllie.

Følgende endringer ble gjort før høring

Fylkesmannen tilrår i tillegg følgende endringer i verneforskriftene:

- Det tas inn en hjemmel i verneforskriftene om at det kan gis tillatelse etter søknad til oppsetting av nødvendige bygninger i regi av beitelag i forbindelse med beitebruk.
- Verneforskriftene tilpasses tilråningen om å tilbakeføre Einøvlingsdammen.
- Ferdselsreguleringene forenkles, slik at dette også innebærer mindre restriksjoner på ferdsel.
- Det tas inn hjemmel for nødvendige motorferdsel til Forsvarets anlegg ved Snøheim.
- Det åpnes for Forsvarets nødvendige lavflyging, med unntak for nasjonalparken i den sårbare kalvingsperioden for villrein.
- Noen endringer knyttet til datoer for ferdsel og motorferdsel.
- Overføring av hjemler fra biotopvernforskriften om motorferdsel på Snøheimvegen.
- Mindre justering av bestemmelse om motorferdsel for transport til andre turisthytter enn Snøheim.
- Det tas inn flere formål i hjemmelen som åpner for kjøring på kjøresporet fram til Nedre Vårstigseter.
- Det tas inn en ny hjemmel som åpner for nødvendig motorferdsel ifm. brannforebyggende tiltak i regi av offentlig myndighet.
- Det tas inn en hjemmel om motorferdsel for transport av båt i landskapsvernforskriften.
- Hjemmelen for motorferdsel ifm. snømålinger fra gjeldende nasjonalparkforskrift beholdes (var utelatt ved en inkurie under høringen av verneforslaget for tidligere Hjerkinns skytefelt).
- Bestemmelsene knyttet til vedlikehold mv. av jernbanen justeres.
- Det tas inn nødvendige bestemmelser for videre drift av målestasjonen ved Svåni.

Disse endringene er nærmere omtalt under kapittel 6.

Miljødirektoratets endringer i Fylkesmannens tilråding til forskrift for Dovrefjell-Sunndalsfjella nasjonalpark

- § 1 Avgrensning følger etter § 2 Formål
- Bestemmelser knyttet til Snøheimvegen er flyttet til forskrift for Hjerkinns landskapsvernområde med biotopvern
- Generell forenkling av forskriften der bestemmelser som hjemler tillatelse til samme formål, f.eks. transport av ved, varer og utstyr er slått sammen til en.
- Under § 3, kan gi tillatelse til, bokstav f) er det lagt til en presisering "oppføring av tilsynsbuer" som åpner for tilsynsbuer i regi av beitelag.
- Under § 9 er bestemmelse som hjemler tillatelse til forsvarets lavtflyging tatt ut.

Miljødirektoratets endringer i Fylkesmannens tilråding til forskrift for Hjerkinns landskapsvernområde.

- Verneform landskapsvernområde i Fylkesmannens tilråding endres til landskapsvernområde med biotopvern.
- Formålet til Hjerkinns landskapsvernområde utvides med kulepunkt: "særlig viktige trekkorridorer og vandringsrom for villreintrekket rundt Snøhettamassivet". Kulepunktet skal beskrive formålet med biotopvern.
- Bestemmelser knyttet til Snøheimvegen er tatt inn i forskriften for Hjerkinns landskapsvernområde.
- Bestemmelser knyttet til veien inn til Vesllie endret jf. vår tilråding om å tilbakeføre veistrekningen.
- Datoer for regulering av sykling er tatt inn i forskriften. Øvrige ferdselsformer som kan skade naturmiljøet, og eventuelt datoer for disse, skal defineres i forvaltningsplanen.
- Generell forenkling av forskriften der bestemmelser som hjemler tillatelse til samme formål, f.eks. transport av ved, varer og utstyr er slått sammen til en.
- Datoer for tillatelse til kjøring på Vålåsjøhøveien og Snøheimveien for transport av ved, varer og utstyr, materialer til byggearbeid og vedlikehold på buer/hytter er tatt ut. Eventuelle datoer kan defineres i retningslinjene i forvaltningsplanen.

Miljødirektoratets endringer i Fylkesmannens tilråding til Fokstugu landskapsvernområde.

Fylkesmannen har ikke utført noen endringer i forskriften. Miljødirektoratet ser behov for enkelte endringer knyttet til avbøtende tiltak for beitenæringen.

Under § 3 pkt. 1.3 bokstav f) er lagt til en ny bestemmelse som åpner for bygging av broer og legging av klopper.

4 Forvaltning, økonomiske og administrative konsekvenser

4.1 Samfunnsøkonomiske vurderinger

Dette delkapitlet inneholder samfunnsøkonomiske vurderinger knyttet til Miljødirektoratets tilråding om vern av området i og nær tidligere Hjerkinns skytefelt. Vurderingene ser spesielt på nytte i form av økte miljøverdier og kostnader i form av begrensninger på landbruket og deler av reiselivet. Vurderingene bygger på hovedspørsmålene i utredningsinstruksen, men utgjør ikke en samfunnsøkonomisk analyse.

4.1.1 Samfunnsproblem og målformulering

Bakgrunn og problembeskrivelse

Arealendring som følge av antropogen arealbruk er per i dag den fremste årsaken til tap av biologisk mangfold, og ni av ti arter på rødlista er negativt påvirket av denne faktoren. Da Forsvaret beslagla naturareal til skytefelt Østlandet ble det derfor vedtatt at Hjerkinnskytefelt skulle bidra som erstatningsareal og tilbakeføres til naturlig tilstand ved avslutning av Forsvarets aktivitet. Tidligere Hjerkinnskytefelt vil utgjøre et betydelig bidrag til måloppnåelse knyttet til biologisk mangfold i Norge da det er et sjeldent intakt høyfjellsøkosystem med tilstedeværelse av arter som jerv, fjellrev og villrein.

Den generelle fragmenteringen av reinens leveområder i Dovre-Rondane i moderne tid er dramatisk, hvor et stort helhetlig leveområde i dag er splittet opp i delområder og veldokumenterte trekk har opphørt på grunn av jernbanen og E6 over Dovrefjell. Villreinbestandene i disse områdene er derfor avhengig av å finne årstidsbeite innenfor fragmenter av det som før var et større og sammenhengende leveområde for reinen. Tidligere Hjerkinnskytefelt har en nøkkelfunksjon for villreinbestanden i Snøhetta, både som beiteområde (helårs beitekvaliteter, men særlig viktig vinterbeite) og som vandringsrom når flokkene beveger seg rundt Snøhettamassivet.

Målet med det pågående naturrestaureringsprosjektet er å tilbakeføre Hjerkinnskytefelt til mest mulig naturlig tilstand ved å fjerne inngrep i landskapet, herunder bidra til å reetablere området som vinterbeite for villrein.

Målformulering

Basert på problembeskrivelsen legges følgende målformulering til grunn for de samfunnsøkonomiske vurderingene i dette kapitlet: Målet er å tilbakeføre Hjerkinnskytefelt til mest mulig naturlig tilstand og å sikre miljøverdiene i området i et langsiktig perspektiv.

Et sentralt delmål i tilbakeføringsprosjektet er å bedre forholdene til villreinstammen i Snøhettaområdet. Vern av Hjerkinnskytefelt vil bidra til langsiktig overlevelse for villrein i Norge ved å sikre leveområder til villreinen i Snøhettaområdet, spesielt viktige beiteområder og vandringsrom rundt Snøhettamassivet.

Målformuleringen er reflektert i forslaget til formål i verneforskriftene. Tilbakeføringen skal bidra til å oppfylle nasjonale mål for naturmangfold, spesielt nasjonalt mål 1.3 om at et representativt utvalg av norsk natur skal tas vare på for kommende generasjoner, og til internasjonale forpliktelser om bevaring av natur generelt og av villrein spesielt.

Nullalternativet

Det gis føringer for verneplanarbeidet i Stortingets vedtak fra 1999 om tilbakeføring og vern av Hjerkinnskytefelt og i vedtaket fra 2013 om videre skyttelbuss på Snøheimvegen og fullføring av restaureringsprosjektet med bl.a. tilbakeføring av alle øvrige veger i området. Dagens aktivitets- og planstatus er lagt til grunn for å belyse konsekvenser av det foreslåtte vernet av tidligere Hjerkinnskytefelt.

Nullalternativet i denne vurderingen innebærer at området ikke vernes etter naturmangfoldloven, og at forvaltning av Hjerkinnskytefelt skjer etter plan- og bygningsloven og gjeldende sektorlovverk, jf. omtalen i kapittel 2.4. I nullalternativet er alle veier og bruer (unntatt Snøheimvegen, med forbud

mot privatbiler) tilbakeført i henhold til vedtatte planer. I nullalternativet gjøres det ikke endringer i avgrensninger og verneforskrifter for eksisterende verneområder.

Skytefeltet utgjør en del av gjeldende fylkesdelplan for Dovrefjellområdet. Formålet i planen er å ivareta fjelløkosystemet med villreinen som nøkkelart og samtidig legge til rette for bærekraftig næringsutvikling som ikke reduserer verneverdiene. De foreslåtte verneområdene er i kommuneplanen for Dovre vist som båndlagt. I gjeldende kommuneplan for Lesja er Lesja sitt areal i skytefeltet vist som LNFR-område (Landbruks-, natur- og friluftsmål samt reindrift).

Det kan antas at områder som ikke blir vernet, blir forvaltet som LNFR-områder etter plan- og bygningsloven. Underformål for LNFR-områder er areal for nødvendige tiltak for landbruk og reindrift og gårdstilknyttet næringsvirksomhet og areal for spredt bolig-, fritids- eller næringsbebyggelse. LNFR-områder vil ha hensynssoner for bevaring av naturmiljø og hensyn til friluftsliv. Lokale planer legger f.eks. opp til å beholde Vålåsjøhøveien til Grisungen som turveg inn i området.

Utredningsområdet er i den regionale planen for Dovrefjellområdet (jf. styringsgruppas tilråding i mars 2015 og KMDs vedtak i juli 2017) avgrenset som nasjonalt villreinområde for Snøhetta-stammen. Området skal derfor forvaltes etter retningslinjer for nasjonale villreinområder, hvor regionale myndigheter og kommunene bl.a. fastsetter arealformål, hensynssoner og planbestemmelser for å sikre god forvaltning av den lokale villreinstammen.

4.1.2 Relevante tiltak og virkemidler for å sikre miljøverdiene i området

Hovedgrepet som foreslås er å skjerme de indre arealene av hensyn til villrein og andre naturverdier, herunder å sikre villreintrekket inn i området. Sentrale tiltak i Miljødirektoratets tilråding er tilbakeføring av de fleste veier og andre fysiske installasjoner (i tråd med målet for restaureringsprosjektet for Hjerkinnskytefelt) og ulike restriksjoner på ferdsel og aktiviteter i området.

Vern etter naturmangfoldlovens kapittel V vurderes som det mest hensiktsmessige virkemiddelet for å utløse disse tiltakene og for å sikre de aktuelle verneverdiene i området på lang sikt. Forslaget innebærer utvidelse av Dovrefjell-Sunddalsfjella nasjonalpark og Fokstugu landskapsvernområde og opprettelse av nytt Hjerkinns landskapsvernområde med biotopvern. Bruk av andre virkemidler i naturmangfoldloven, plan- og bygningsloven og sektorregelverk er også vurdert, men vil etter direktoratets mening ikke gi tilstrekkelig og langsiktig beskyttelse for verneverdiene. For å avstemme behovet mellom verneverdier og andre samfunnsinteresser foreslås bruk av ulike vernekategorier og tilpassede geografiske avgrensninger og restriksjonsnivåer i vernebestemmelsene.

Tilbakeføring av veier og andre fysiske installasjoner

Fullføring av naturrestaureringsprosjektet vil i seg selv bidra å tilbakeføre Hjerkinnskytefelt til mest mulig naturlig tilstand, herunder bidra til å reetablere området som vinter- og vårbeite for villrein. Forstyrrelse av rein langs veinettet er pekt på som den viktigste følgen av forsvarets aktivitet. Det er også i forhold til veiene at gevinstmulighetene er størst, fordi det vil føre til en permanent fortsettelse av skadevirkningene hvis veiene og aktiviteten langs dem opprettholdes. Hvor fordelaktig tilbakeføringen blir for villreinen avhenger derfor av graden av tilbakeføring av veier og øvrig infrastruktur.

Snøheimvegen utgjør et stort inngrep og ferdsel langs denne akse er på grensen til å utgjøre en lineær barriere for rotasjonstrekket rundt Snøhetta. Regjeringen går i *Prop. 1S (2017-2018)* inn for at Snøheimvegen beholdes med skyttelbussregimet. Miljødirektoratet legger til grunn at dette blir løsningen, og alternativer for veien drøftes ikke som del av de samfunnsøkonomiske vurderingene.

Verneformen som tilrås gir muligheter for å begrense ferdsel på vegnettet av hensyn til villrein og andre miljøverdier.

I høringsrunden fra Fylkesmannen er det hørt på forslag om å videreføre Vålåsjøhøveien fra Hjerkinntil Grisungen og for veien fra Snøheimvegen til Vesllie. Faglige vurderinger knyttet til å bevare Snøheimvegen med et strengt skyttelbussregime er klare på at det ikke må være andre lineære barrierer som gir vesentlig negativ påvirkning på villreinen. For å unngå barrierer i viktige områder for villreinen bør derfor Vålåsjøhøveien inn til Grisungen og veien inn til Vesllie tilbakeføres. Øvrige hensyn til landskap og naturmiljøet tilsier også at vegene bør tilbakeføres. Dette skal imidlertid veies opp mot innspill fra berørte kommuner, hvor Dovre og Lesja kommuner bl.a. legger stor vekt på at Vålåsjøhøvegen bør bestå for effektivt tilsyn og sanking av sauer som beiter i det tidligere skytefeltet. Det er avklart at øvrige deler av vegnettet skal tilbakeføres til naturen, og disse vegene blir ikke vurdert i denne samfunnsøkonomiske vurderingen. For en nærmere omtale av vegnettet vises det til bl.a. kapitlene 1.5.5 og 6.1.2.

Restriksjoner på ferdsel og tiltak

Miljødirektoratet foreslår et forholdsvis strengt regime for ferdsel og annen aktivitet som kan begrense tilgangen til beiteområder for villreinen, spesielt i området som foreslås vernet som utvidelse av nasjonalparken.

Faggrunnlaget er tydelig på at det av hensyn til villreinen bør være minimalt med ferdsel på Snøheimvegen utenom skyttelbussen i trekktida som starter ved midten av juli. Det tilrås derfor et strengt motorferdselsregime langs veien. Av samme grunn tilrås vi å legge biotopvern på verneform landskapsvernområde slik at forvaltningsmyndigheten har et verktøy for å regulere ferdsel med negativ påvirkning på verneverdiene, herunder skjerming av trekkorridor for villrein.

Basert på en avveining mot andre brukerinteresser, bl.a. beitenæring, Forsvaret og nasjonalt viktig samferdsel og telekommunikasjon åpnes det for noe ferdsel og infrastruktur i området. Det åpnes for vedlikehold og tilsyn av Snøheimvegen, traktorveg til Viewpoint Snøhetta og kjørespor til basestasjonen på Geitberget, slik at dagens standard opprettholdes. Videre åpnes det for motorferdsel på Snøheimvegen i forbindelse med bl.a. beitebruk i regi av beitelag og drift av Snøheim turisthytte. Bruk av hest til kløving og gjeting foreslås tillatt. Det åpnes for nødvendig drift og vedlikehold av bl.a. Forsvarets radiolinjestasjon på Snøhetta og målestasjon 109.21 Driva ved Svoni. Miljødirektoratet tilrås videre at det i forskriftene åpnes for bl.a. bruk og vedlikehold av bygninger, anlegg og innretninger, stier, skilt, bruer, o.l., oppsetting av saltstein i forbindelse med beiting, oppsetting av midlertidige sankekvever i forbindelse med beitebruk, drift og vedlikehold av eksisterende energi- og kraftanlegg, vedlikehold av E6 og jernbane med eksisterende sideanlegg, og nødvendig oppfølging av restaureringsprosjektet.

For de fleste tiltak er det åpnet for flerårige tillatelser, noe som blant annet vil gi reiselivet forutsigbarhet for sin virksomhet.

4.1.3 Prinsipielle spørsmål

Bruk av vern som virkemiddel er et prinsipielt spørsmål i seg selv, da vern vil kunne legge store begrensninger for grunneiere og rettighetshavere og på samfunnets bruk av områder. Vern etter naturmangfoldloven er en del av norsk miljøpolitikk, hvor forslag om opprettelse av verneområder skal behandles etter gjeldende regler og rutiner for saksbehandling. Det vil ofte være målkonflikter knyttet til vern, med behov for å avveie bevaring av naturverdier opp mot andre samfunnsinteresser. Lokal forankring er viktig, og for å sikre en god og bærekraftig forvaltning av nasjonalparkene i et langsiktig perspektiv skal det ved etablering av nye nasjonalparker legges stor vekt på at det foreligger lokalpolitisk enighet i berørte kommuner.

4.1.4 Positive og negative virkninger av vern og tilbakeføring av veger

De positive virkningene av et vern av området er knyttet til langsiktig bevaring av sentrale miljøverdier, spesielt for villrein. Det er i verneplanprosessen lagt spesielt stor vekt på å avgrense verneområdene og å utforme forskriftene slik at de gir tilstrekkelig rom for sentrale interesser. Dette omfatter bl.a. videre beitebruk, reiselivets og Forsvarets bruk av området og behov for vedlikehold av E6 og jernbane. Det vil imidlertid være negative virkninger av et vern og tilbakeføring av veger, spesielt for beitenæringen og for deler av reiselivet.

Konsekvenser for villrein og øvrige miljøverdier

Den største nytten i verneforslaget følger av å bevare landskap, naturtyper og arter i et spesielt høyfjellsøkosystem, deriblant sikre funksjonsområder for villreinen. Verneverdiene og utfordringer for villreinstammen på Snøhetta er nærmere omtalt i kapittel 1.3 og 1.4. Vern av området vil bidra til å hente gevinster fra investeringene som er gjort i restaureringsprosjektet for Hjerkinnskytefelt, samt andre artsforvaltningstiltak som gjeninnføring av fjellrevstammen og vedtak om å disponere området til forvaltningsprioritert areal for jerv. Budsjetttrammen for restaureringsprosjektet er på 694 millioner kroner (løpende kronebeløp) for perioden 2006-2020. Av dette er en vesentlig andel knyttet til å tilbakeføre området til naturlig tilstand, herunder tilbakeføring av veger og annen infrastruktur og restaurering av våtmarksområder. Budsjetterte kostnader (planlegging, anleggsgjennomføring og konsulentbistand) for gjenværende naturrestaurering for Hjerkinnskytefelt PRO 2018-2020 er i nåværende langtidsbudsjett estimert til kr 52,6 mill. kr.

Forstyrrelser og barrierevirkninger må minimeres for å sikre villreinens tilgang til ressursene i utredningsområdet. Dette krever et strengt og langsiktig regime for styring av ferdsel og infrastruktur i området. Forvaltning av området etter plan- og bygningsloven og retningslinjer for nasjonale villreinområder vil ivareta dette i noen grad, men et vern av området vil gi mer langsiktighet, bedre treffsikkerhet og større forutsigbarhet for miljøverdiene. Dette vil klart styrke det langsiktige grunnlaget for bevaring av villreinstammen i Snøhetta villreinområde.

Langsiktig bevaring av miljøverdiene vil bidra til nasjonale mål om å bevare norsk natur generelt og villrein spesielt. Det er knyttet både bruksverdier og ikke-bruksverdier til den samfunnsøkonomiske verdien av bevaring av villrein og naturen i området. Disse er knyttet til økosystemtjenester i form av forsynde tjenester (spesielt mat), regulerende tjenester og opplevelses- og kunnskapstjenester (spesielt rekreasjon, friluftsliv og naturbasert reiseliv, velvære og estetiske verdier, stedsidentitet, naturarv og kunnskap og læring).

Villrein er en attraktiv art for utøvelse av jakt, med bruksverdier knyttet både til kjøtt (forbruk) og til rekreasjon og velvære (opplevelse). I tillegg representerer villreinen opplevelsesverdier som ikke er knyttet til jakt, bl.a. ved at folk som ferdes i fjellet setter pris på å oppleve villreinen når de er på tur. Jaktkvoten for Snøhetta-området har variert mellom ca. 800 og 1700 dyr de siste ti årene, hovedparten i Snøhetta Øst som omfatter skytefeltet, og antall felte dyr har variert mellom ca. 350 og 850. Vi har ikke funnet det hensiktsmessig å gjøre konkrete anslag på bruksverdiene (bl.a. kjøtt, jaktkort og jaktpakker) knyttet til villreinjakta og øvrig bruk av naturverdiene i området.

Ikke-bruksverdien er relatert til at mange innbyggere i Norge er opptatt av å bevare villreinen for fremtidige generasjoner, uavhengig av noen form for bruk eller utnyttelse av reinen. Vi har ikke forutsetninger for å kvantifisere omfanget av eksistensverdi (tilfredshet over at noe eksisterer), arveverdi (tilfredshet over verdi for fremtidige generasjoner) eller altruistisk verdi (tilfredshet over verdi for andre). En rimelighetsbetraktning basert på at bevaring av villreinbestander er et nasjonalt fellesgode, og at villrein er en norsk ansvarsart, tilsier at omfanget av ikke-bruksverdiene kan være betydelig og trolig større enn bruksverdiene. Tiltak for bedre bevaring av villreinbestanden på

Snøhetta vil dermed medføre nytte for samfunnet, og det samme gjelder for bevaring av øvrige miljøverdier i området.

Sanering av Vålåsjøhøvegen og vegen inn til Vesllie vil bidra sterkt til å sikre viktige trekkområder og beitearealer for villrein rundt Snøhetta. I sum vil det å fjerne de to vegene føre til økte muligheter for å få gjenopptatt viktige sesongtrekk til og fra Rondane. Dette vil øke sannsynligheten for overlevelse av villreinstammene på Snøhetta og Rondane og kan styrke bestanden på sikt. Tilbakeføring av Vålåsjøhøveien og restaurering vil sikre store forekomster av den nasjonalt viktige naturtypen rikmyr Sammenlagt areal rikmyr som er påvirket av veien og som kan restaureres til naturlig tilstand er 1973 dekar basert på tall fra Naturbase. Fortsatt bruk av vegen (med dreneringstiltak) vil i liten grad ivareta disse verdiene. Tilbakeføring av vegene vil styrke landskapsverdiene i området og gi gevinster for andre deler av høyfjellsøkosystemet.

Konsekvenser for landbruket

I dag har området først og fremst betydning som beiteområde for sau, spesielt for Jora Beitelag. Under Forsvarets aktivitet var skytefeltet utilgjengelig for landbruksnæringen, driften er naturlig nok av nyere dato, og beitelaget ble stiftet i 2013. Antall medlemmer i beitelaget har gått ned de siste to årene mens størrelsen på besetningene har økt. Det totale antallet dyr som slippes i området har økt fra 1500 til godt og vel 1900 siden 2004. Det er sau fra i hovedsak fire besetninger som går helt inn i skytefeltet for å beite. Det slippes i dag vel 140 storfe, og det er litt beiting fra hest. Lesja kommune har i alt åtte beitelag for sau og storfe, med ansvar for tilsyn og sanking av totalt 19000 sau og 2600 storfe på utmarksbeite.

En beregning av beitekapasiteten i området anslår at det innenfor hele utredningsområdet trolig vil være nyttbart beite til over 5000 sau. Verneforslaget vil ikke legge noen begrensninger på beitegrunnlaget og beiterettigheter som sådan. Det er bl.a. påpekt i KU Landbruk at vernereglene i det store og hele gir gode muligheter for å fortsette med aktiviteter og gjennomføre en del tiltak som er sentrale for landbruket.

Jora beitelag har i dag tilgang til vegnettet i området i forbindelse med tilsyn og sanking. Det er spesielt vegstrekningen fra Hjerkin inn til Grisungen (Vålåsjøhøvegen) som blir brukt, men også det øvrige vegnettet blir brukt. Sammenlignet med dagens situasjon vil tilbakeføring av sentrale veger gi vanskeligere tilgang til området og økte kostnader forbundet med tilsyn og sanking av dyr. Uten avbøtende tiltak vil den eneste tilgangen til området med bil være fra E6 og fra Snøheimvegen.

Jora beitelag har estimert hvor mye behov for tilsyn og sanking det vil bli ved Fylkesmannens vernealternativ 2 (det vil si vern av området uten tilbakeføring av vegen til Grisungen og til Vesllie), basert på en beregning av hvor mye ekstra tid en vil måtte bruke på (lovpålagt) tilsyn og sanking for hver enkelt besetning når noe av vegnettet er borte. Det er anslått at alternativ 2 vil medføre et ekstra tilsyn på minst 715 timer og et behov for minst 480 timer ekstra ved sanking. Det utgjør et minimumsanslag på rundt 160 dagsverk, som i særlig grad vil berøre fem brukere. Det er ikke gjort noen vurderinger av ekstra tid i forbindelse med alternativ 0 og 1 i Fylkesmannens høringsforslag. Utfra at disse inkluderer langt færre veger vil de imidlertid medføre et mye større ekstraforbruk av tid enn ved alternativ 2 og dagens situasjon.

Uten tilgang på veger vil tilsynet bli mer krevende enn dagens situasjon og resultatet kan bli at flere brukere legger ned sin sauedrift eller at driften velges bort ved generasjonsskifte. Berørte kommuner (Lesja og Dovre) legger særlig stor vekt på betydningen Vålåsjøhøvegen har for beitenæringen.

Tilbakeføring av vegene vil medføre kostnader til restaurering, men det vil gi sparte kostnader til vedlikehold av vegene. De budsjetterte kostnadene (planlegging, anleggsgjennomføring og konsulentbistand) for tilbakeføring er estimert til 13,5 mill. kr for Vålåsjøhøvegen fra Hjerkinntil Grisungvatna (ca. 16 km) og 3 mill. kr for strekningen inn til Vesllie (ca. 2,2 km). På bakgrunn av erfaringstall fra Forsvarsbygg, og en minimumsstandard på vegene, er det anslått at årlige vedlikeholdsutgifter kan ligge på 14 000 kr per km veg i skytefeltet. For Vålåsjøhøvegen fra Hjerkinntil Grisungvatna og vegen inn til Vesllie vil dette utgjøre årlige vedlikeholdskostnader på ca. 260 000 kr. Erfaringene fra drift av skytefeltet, samt bruk av mye tungt utstyr under restaureringsarbeidet, tilsier at spesielt Vålåsjøhøvegen har et stort vedlikeholdsbehov. Det vil være kostnader knyttet til å ivareta sikkerhetshensyn ved vedlikehold av vegnettet, men Forsvaret bemerker i sin høringsuttalelse at de kan utføre tiltak for å bedre sikkerheten ved fremtidig vedlikehold av veiene.

Eksplisvrydding i området er sterkt koplet til fjerning av vegnettet, og disse to prosessene avhenger av svært god koordinering. Dersom veinettet ikke tilbakeføres i løpet av Forsvarets restaureringsprosjekt, det vil si innen 2019-2020, vil det være betydelige kostnader knyttet til senere tilbakeføring av veier i området. Årsaken til det er at Forsvaret nå kan stille med unik kompetanse og med en tilpasset og spesiell maskinpark, mens tilbakeføring etter 2020 vil kreve ny oppstart og egen rigging med påkrevd utstyr og fagkompetanse, se innspill fra NINA.

Et vern av området vil også gi en del andre endringer som vil påvirke beitenæringen, bl.a. tilbakeføring av bruer og bygging av gangbruer, ombygging og flytting av kveer og krav om søknad for nye tilsynsbuer. Sammenliknet med nullalternativet vil dette etter Miljødirektoratets mening ikke føre til merkostnader av betydning.

For å møte landbrukets behov kan det finnes noen tiltak for å avbøte negative konsekvenser tilbakeføring av veier vil ha for landbrukets tilgang til beiteområdene i det foreslåtte verneområdet. Ved Vesllie og Rolstadsæter kan en løsning være å flytte kveene ved Rolstadsæter til en plassering nærmere Snøheimvegen for å lette tilgangen til sankekveer i området. Gangbruer kan ved behov erstatte nåværende bruer som tilrådes fjernet. Ved Grisungvatna kan en gangbru over deler av våtmarksområdet lette arbeidet med sanking av dyr. Merkostnader forbundet med mulige avbøtende tiltak er ikke beregnet.

Muligheten for å flytte sauebesetninger til andre beiteområder er vurdert under verneplanprosessen. Det er en rekke utfordringer knyttet til en slikt løsning, blant annet rundt tilgjengelighet, beiterett og etablering av besetningene i et nytt beiteområde. Flytting av besetninger anses som et lite aktuelt forslag, da det innebærer store konsekvenser for dagens brukere og at beiteressursene i området ikke kan utnyttes. Merkostnader knyttet til en slik flytting er derfor ikke anslått.

Konsekvenser for reiselivet

Tidligere Hjerkinntil skytefelt har store kvaliteter for opplevelser og rekreasjon, og er viktig som en del av Dovrefjell opplevelsesområde. I reiselivssammenheng er det forutsatt at området er særlig viktig for overnattingsbedrifter på akse Dombås-Kongsvoll og for aktivitetsbedrifter som tilbyr aktiviteter i skytefeltet (spesielt moskussafari, samt rideturer, kjøring med hundespann og fototurisme). Underlagsrapportene påpeker at overnattingsbedriftene over Dovrefjell er sårbare i den forstand at de både er små, sesongavhengige og avhengig av det norske markedet. Det er begrenset kunnskap om hvilken effekt besøk på ulike turistattraksjoner har for reiselivsbedriftene i området. Det er en generell økt interesse for fysisk aktivitet i fjellet, lokal mat og ekte opplevelser.

Gjenåpningen av Snøheim og etableringen av Viewpoint Snøhetta har økt oppmerksomheten og tilgjengeligheten til området. Området er i en positiv utvikling der ulike naturbaserte opplevelser gir «reason to go». KU Reiseliv sier det er grunn til å tro at denne utviklingen ville fortsette med et

nullalternativ der Snøheimvegen og skyttelbussregimet vil bestå og der området for øvrig er fritt tilgjengelig for aktører som driver organiserte aktiviteter. Den allmenne tilgjengeligheten til området vil bli vanskeligere uten de øvrige veiene, og dette vil gi mindre handlingsrom for noen reiselivsaktører.

De viktigste brukergruppene i området i dag er individuelle turister, turister som bruker området som transittområde til Snøheim og indre deler av Dovrefjell, samt reiselivsaktører som driver med organisert aktivitet i området. KU Reiseliv viser til at Viewpoint Snøhetta besøksmessig fremstår som den største attraksjonen i området med rundt 25000 besøkende i 2015, mens det var anslagsvis 10-11000 som gikk på moskussafari og 8000 som gikk opp mot/på Snøhetta. Reiselivets interesse for eksisterende vegsystem er først og fremst knyttet til Snøheimvegen. På skyttelbussen til Snøheim har det siden oppstarten i 2012 vært 9-10000 passasjerer årlig. Noen få sykler og går langs Snøheimvegen (ca. 700) og svært få går langs den gamle Snøheimvegen (ca. 100). Trafikken til Snøheim blir svært lite berørt ettersom skyttelbussregimet skal videreføres. Hundepøver i området trekker mange gjester til området og er viktig for reiselivet, men vil i mindre grad bli berørt av verneforslaget. Per i dag utgjør den organiserte aktiviteten relativt lite trafikk i utredningsområdet, og omfanget av naturbasert reiseliv er ganske lite. I følge KU Reiseliv er det totalt 12 aktører som hadde tillatelse til å drive organisert aktivitet i nasjonalparken i 2015. Per 2015 var det ni aktive, der en aktør tilbyr rideturer, mens resten tilbyr moskussafari. Disse aktørene gjennomførte totalt 347 turer i eksisterende nasjonalpark med til sammen 3429 deltakere i 2015. Ifølge KU Reiseliv vil vern av tidligere Hjerkinnskytefelt være negativt for muligheten til å drive organisert moskussafari, organiserte rideturer og kjøring med hundespann. Miljødirektoratets forslag til forskrifter gir visse begrensninger for organiserte aktiviteter i og med at det innføres søknadsplikt for aktivitetene i nasjonalparken. Restriksjonsnivået for organiserte aktiviteter i landskapsvernområdet skal defineres i forvaltningsplanen. Se vår tilrådning under kapittel 6.3.5 for oversikt. Søknadsplikten er ikke ensbetydende med at det ikke er mulig å utføre organiserte rideturer og kjøring med hundespann i området, men driften vanskeligjøres noe av søknadsplikten. For å gi en forutsigbarhet i restriksjonsnivå kan forvaltningsmyndighetene gi flerårige tillatelser langs faste traseer i søknadspliktige områder.

Dovre og Lesja kommuner ønsker å beholde Vålåsjøhøveien for å tilrettelegge for sykkelturisme og vandring fra Geitberget til Grisungvatna og ferdsel til fots opp mot Buahøa. De viser til bl.a. tur- og sykkelvegen mellom Dombås og Hjerkinnskytefelt, og til at Follidal er i ferd med å fullføre en liknende tur- og sykkelvegtrasé fra Hjerkinnskytefelt til Grimsdalen. KU Reiseliv antyder at antall sykklister i området i dag er få (tellingene viser 200 sykklister på Ringvegen innenfor Grisungen over tre måneder i 2015), men økende, og at området (Store Ringvei) kunne hatt stort potensial for rundturer på sykkel. Samtidig vil tilrettelegging av Vålåsjøhøveien til sykling og vandring etter 15 juli være et besøksstrategisk grep som kommer i direkte konflikt med villreinens bruk av området. KU Reiseliv viser til at andre arealer i området kan tilrettelegges til sykling og andre reiselivsaktiviteter. Det omfatter bl.a. Knutshømrådet, hvor det er tett vegnett og lett tilgang for de besøkende, men hvor det også må tas hensyn til villrein.

I retningslinjer om ferdsel i den regionale planen for Dovrefjellområdet heter det bl.a. at organiserte turer bør legges utenom sentrale villreinområder i de periodene av året da konflikt kan oppstå. Nullalternativet innebærer videre tilbakeføring av alle veger unntatt Snøheimvegen. Det betyr at nullalternativet gir et strengt regime for aktivitetsbasert reiseliv og annen organisert ferdsel og ikke åpner for bruk av Vålåsjøhøveien til sykling og vandring. Det er i verneforskriftene åpnet for ulike former for ferdsel i ulike områder i hele eller deler av året, men det kan antas at vern av området vil legge noe mer begrensninger på reiselivets bruk av området enn nullalternativet. Samtidig vil vern av høyfjellsøkosystemet gi en langsiktig bevaring av viktige naturverdier som kan gi reiselivet attraksjonsverdier og rom for bærekraftige opplevelsesprodukter. Det er uvisst hvor stor positiv effekt en nasjonalparkstatus vil ha for reiselivet i området. Vern av området og tilbakeføring av vegene vil etter Miljødirektoratets mening samlet sett gi både negative og positive konsekvenser for reiselivet.

Konsekvenser for friluftsliv

Tradisjonene knyttet til høsting av naturressursene, som jakt, fangst og fiske, står sterkt i området. Skytefeltets hovedfunksjon for friluftslivet sommerstid (fram til villreinjakta) er i stor grad som transittområde inn til Snøheim turisthytte og Snøhettamassivet, og friluftslivsbruken av selve feltet er begrenset. For jaktutøvelse og deler av friluftslivet vil det være en fordel at vegene fjernes. Norges jeger- og fiskerforbund uttaler f.eks. generelt at de ser nødvendigheten av å regulere ferdselen i de foreslåtte verneområdene, for å ivareta hensynet til villreinen. Sammenliknet med nullalternativet vil verneforslaget få små konsekvenser for det uorganiserte friluftslivet, og vurderes derfor ikke nærmere her. Vern av området og tilbakeføring av vegene vil etter Miljødirektoratets mening samlet sett gi positive konsekvenser for friluftslivet.

Øvrige konsekvenser

Vernebestemmelsene er til hinder for at det kan gjøres vesentlige nye inngrep i områdene. Dette tilsier at det ikke kan bygges infrastruktur eller drives virksomhet som påvirker verneverdiene, f.eks. hyttebygging, kraftanlegg, veger, masseuttak og gruvedrift. Det er ikke framkommet konkrete større interesser som er vurdert nærmere i denne samfunnsøkonomiske vurderingen, men det vises til kapitlene 1.5 og 6 for en gjennomgang av andre interesser og konsekvenser.

Det vil også for nullalternativet være klare begrensninger på slik bruk av området, med bl.a. klare føringer for forvaltning av området som del av et nasjonalt villreinområde. I den regionale planen for Dovrefjellområdet er det for eksempel angitt at det ikke skal etableres nye hytter, turistvirksomheter eller annen utbygging i det nasjonale villreinområdet og at en bør unngå nybygging og utvidelser av kraftutbygging eller kraftlinjer i villreinen sine leveområder.

4.1.5 Oppsummering og anbefaling om vern av området

Den største nytten i det opprinnelige verneforslaget ligger i verdien vernet vil ha for å sikre naturtyper og arter i et høyfjellsøkosystem som er unikt i internasjonal skala. Vern av området vil øke sannsynligheten for overlevelse av villreinstammen på Snøhetta og kan styrke bestanden på sikt. Vern av området vil også bidra til å hente gevinster fra investeringene som er gjort i restaureringsprosjektet for Hjerkinnskytefelt.

Miljødirektoratet tror nyttevirkningene vil gi størst verdi i form av ikke-bruksverdier for samfunnet, spesielt økosystemtjenestene naturarv, kunnskap og læring, stedsidentitet og velvære og estetiske verdier. Det vil også gi bruksverdier for de som bruker området, spesielt økosystemtjenestene mat (fra jakt), rekreasjon, friluftsliv og naturbasert reiseliv. Det foreslåtte vernet vil være positivt for friluftslivet, men vernet vil legge noen begrensninger på organisert ferdsel og aktivitetsbasert reiseliv i området. Nullalternativet gir imidlertid også klare begrensninger på aktivitet i området, og det er mange faktorer som vil bestemme utviklingen av reiselivets bruk av området.

Miljødirektoratet mener kostnadsvirkningene vil være størst for det lokale landbruket, ved at beitelaget som i dag bruker området til beite vil få kostnader og økt tidsbruk knyttet til tilsyn og sanking av sau. Dette skyldes i hovedsak tilbakeføring av eksisterende veger i det tidligere skytefeltet, og i liten grad selve vernet. Tilbakeføring av vegene gjelder også for nullalternativet, men omtales fordi det er åpnet for bevaring av to av vegene i et av høringsforslagene. I retningslinjer om veier i den regionale planen for Dovrefjellområdet heter det at vegutbedringer og nye veger som øker behovet for bilkjøring og ferdsel inn i villreinen sine leveområder som hovedregel ikke bør bli bygd. Merkostnadene gjelder et begrenset antall brukere, og det vil være en relativt liten andel av lokalsamfunnet som får nytte av at vegene opprettholdes. Tilbakeføring av vegene vil spare kostnader i restaureringsprosjektet, men vil gi årlige kostnader til drift og vedlikehold av vegen.

Tilbakeføring som en del av restaureringsprosjektet (planlagt i 2018), vil gi mye lavere kostnader enn en framtidig restaurering. Det vil også bidra til økt sikkerhet knyttet til eksplosivrydding.

Etter en samlet vurdering av nytte (i hovedsak ikke-prissatte virkninger) og kostnader vurderer Miljødirektoratet nyttevirkningene av et vern av tidligere Hjerkinnskytefelt til å være klart større enn kostnadsvirkningene for øvrige samfunnsinteresser, spesielt beitelag som bruker området og deler av reiselivet. Miljødirektoratet tilrår derfor en utvidelse av Dovrefjell-Sunddalsfjella nasjonalpark og Fokstugu landskapsvernområde og opprettelse av nytt Hjerkinnskytefelt landskapsvernområde med biotopvern.

Som en del av anbefalingen vurderer Miljødirektoratet miljøgevinstene ved sanering av veien inn til Vesllie til å være klart større enn merkostnadene dette vil føre til for landbruket og kommunene. Miljødirektoratet ser at tilbakeføring av vegen fra Hjerkinnskytefelt til Grisungen vil gi positive konsekvenser for villreins bruk av området og øvrige verneverdier. Det skal imidlertid legges stor vekt på at det foreligger lokalpolitisk enighet i berørte kommuner. Lesja og Dovre kommuner er meget klare på betydningen Vålåsjøhøvegen har for beitenæringen, og forutsetter at vegen kan bestå. Miljødirektoratet tilrår derfor at denne vegen videreføres med begrenset motorferdsel og muligheter for å begrense annen ferdsel med negativ påvirkning på verneverdiene.

Avbøtende tiltak kan gjennomføres for å redusere negative konsekvenser tilbakeføring av veier vil ha for landbrukets tilgang i utredningsområdet. Det omfatter bl.a. flytting av kveene ved Rolstadsæter til en plassering nærmere Snøheimvegen og bygging av gangbru over deler av våtmarksområdet ved Grisungvatna.

Miljødirektoratet vurderer kunnskapsgrunnlag for anbefalingen til å være meget godt, spesielt om villreins arealbruk, og det er liten grad av usikkerhet i de vurderingene som er gjort. Det kunne vært gjort flere nytte- og kostnadsanslag rundt konsekvenser for bl.a. villrein, landbruk og reiseliv, men Miljødirektoratet mener kunnskapsgrunnlaget og verneplanprosessen har belyst dette godt nok. Det vil være noe generell usikkerhet rundt både nyttevirkninger (f.eks. klimaendringer som kan påvirke livsvilkår for villrein) og kostnadsvirkninger (f.eks. øvrige rammebetingelser for det lokale landbruket), men disse vil gjelde både for nullalternativet og for det foreslåtte vernet.

Forslaget om vern vil trolig kreve noe mer ressurser til forvaltning av området enn nullalternativet, herunder til oppsyn. Det vil imidlertid være snakk om mindre merkostnader, gitt bl.a. at nullalternativet tilsier forvaltning av området som del av et nasjonalt villreinområde. Mulige forslag til oppfølging av avbøtende tiltak og dekning av merkostnader av vern er antydning i kapittel 4.2 om budsjett- og forvaltningsmessige konsekvenser.

4.1.6 Forutsetninger for en vellykket gjennomføring

En vellykket gjennomføring krever at formålene med vernet ivaretas, samtidig som det tas hensyn til andre samfunnsinteresser innenfor rammene vernet setter. For dette området gjelder det spesielt bevaring av villreinstammen på Snøhetta og hensynet til beitenæring og reiseliv. Følgende forutsetninger kan knyttes til selve verneforslaget og til framtidig forvaltning av de foreslåtte verneområdene:

- Langsiktig og stabil drift av skyttelbussen på Snøheimvegen, slik at fortsatt bruk av vegen gir merverdi for reiseliv og lokalbefolkning samtidig som sentrale villreinverdier ivaretas. Dette krever bl.a. nødvendig drift, organisering og finansiering av skyttelbussregimet og av vedlikehold av vegen, med bl.a. optimal samkjøring av med øvrig tillatt transport på Snøheimvegen.

- Nødvendige ferdselsrestriksjoner på Vålåsjøhøveien, slik at villreinens bruk av området kan opprettholdes. Dette omfatter bl.a. forbud mot annen trafikk enn den som er koblet til beitenæringens påkrevde behov.
- Hjemmelsgrunnlag og kapasitet hos forvaltningsmyndigheten for å sikre gode vurderinger og hensiktsmessig styring av ferdsel i området.
- Ressurser til nødvendig forvaltning, skjøtsel, restaurering (myr og annen våtmark) og tilretteleggingstiltak.
- Løsninger for videre bruk av verneområdene som beiteområder, spesielt for sau, gjennom bl.a. forvaltning av verneområdet og avbøtende tiltak for tilbakeføring av vegger.
- Løsninger for at reiselivet får rom for verdiskapning og videreutvikling av aktivitetsbasert reiseliv basert på områdets verdier og kvaliteter.
- Ferdigstilling av Forsvarets naturrestaureringsprosjekt innenfor rammene til verneforslaget, spesielt god tilbakeføring av vegger og øvrig restaurering av verneverdiene i området.

Det vil også være en del forutsetninger knyttet til å ivareta verneverdiene i området som er uavhengig av selve verneforslaget. Dette gjelder både høyfjellsøkosystemet generelt og villreinstammen spesielt, og omfatter bl.a. at klimaendringer ikke gir unødige store belastninger på området (gjennom f.eks. nedbørsendringer og gjengroing) og at området og dyrelivet ikke får store belastninger som følge av fremmede arter og sykdommer. Videre vil det være påkrevd at forvaltningen av tilstøtende områder støtter opp under målsettingene med vernet av området, både i tilstøtende verneområder og i tilstøtende områder som ikke er vernet.

Effekten av tiltaket bør evalueres løpende som en del av den framtidige forvaltningen av området, både for de tre foreslåtte verneområdene og for området som en del av Snøhetta nasjonale villreinområde. For verneverdiene i området bør slike evalueringer bygge på bl.a. kartlegging og overvåking, bestandstelling for villrein og andre arter i området og vitenskapelige studier i området. For øvrige interesser i området kan slike evalueringer bygge på bl.a. fakta og kunnskap om utviklingen for andre berørte samfunnsinteresser, spesielt for beitenæringen og for reiselivet.

4.2 Forvaltnings- og budsjettmessige vurderinger

Dovrefjell nasjonalparkstyre har forvaltningsmyndighet for Dovrefjell-Sunndalsfjella nasjonalpark og tilliggende mindre verneområder. Miljødirektoratet legger til grunn at det lokale nasjonalparkstyret får myndighet for den foreslåtte utvidede delen av nasjonalparken og den utvidede delen av Fokstugu landskapsvernområde, og anbefaler at de får tilbud om å ha forvaltningsmyndighet for det foreslåtte nye Hjerkin landskapsvernområde. Det vil være kostnadseffektivt med bruk av en eksisterende forvaltningsstruktur, men det vil være noe økte kostnader forbundet med forvaltning av et større område. Dette er bl.a. knyttet til saksbehandling av organisert ferdsel og søknader om motorferdsel. Det forventes at merarbeidet kan løses innenfor stillingsrammen forvaltningsmyndigheten disponerer i dag.

I de foreslåtte verneforskriftene er det en bestemmelse om at det kan opprettes et rådgivende utvalg for forvaltningen, for å legge til rette for bred medvirkning. Det er allerede opprettet et rådgivende utvalg for de eksisterende verneområdene på Dovrefjell, og det bør vurderes hvorvidt det er behov for å supplere dette etter et vernevedtak. Det vil være kostnadseffektivt med bruk av en eksisterende forvaltningsstruktur, og eventuelle merkostnader vil være lave.

Fylkesmannen har utarbeidet et utkast til forvaltningsplan som utdypet de foreslåtte verneforskriftene i høringsforslaget. Etter et vernevedtak vil utkastet til forvaltningsplan måtte innarbeides i forvaltningsplanen for eksisterende verneområder på Dovrefjell, som et framtidig verneområde vil bli en del av. Det skal som del av forvaltningsplanen også utarbeides en besøksstrategi som angir egnede lokaliteter for kanalisering av besøkende i nasjonalparken. Dette vil

skje i regi av nasjonalparkstyret gjennom en egen prosess, blant annet med ny høring. Bruken av området krever et aktivt oppsyn som bidrar med informasjon, veiledning og kontroll i tillegg til dokumentasjon og overvåking av de spesielle naturverdiene. Det er etter Miljødirektoratets vurdering behov for ekstra ressurser til oppsyn. Merbehovet er anslått til rundt 1 årsverk.

Eventuelle utgifter til erstatning og gjennomføring av en eventuell erstatningsprosess, samt merking og oppsetting av verneskilt, forutsettes dekket innenfor bevilgningen og tilsagnsfullmakten under kap. 1420 post 33. Utarbeiding av forvaltningsplaner, etablering av oppsyn og tiltak i form av skjøtsel, restauring og tilrettelegging vil dekket innenfor aktuelle budsjettposter og eksisterende budsjetttrammer, bl.a. under kap. 1420 post 31 og ev. 38. Dette vil uansett være mindre tiltak og lave investeringer sammenliknet med innsatsen som legges ned i naturrestaureringsprosjektet.

Mulige avbøtende tiltak er skissert i tilrådingen, spesielt for å legge til rette for Jora beitelags bruk av området som beiteområde for sau. Dette kan bl.a. omfatte flytting av kveene ved Rolstadsæter til en plassering nærmere Snøheimvegen og bygging av gangbru over deler av våtmarksområdet ved Grisungvatni. Merkostnader er ikke anslått, men det antas at slike kostnader vil bli dekket over Landbruks- og matdepartementets budsjett eller gjennom en egen ordning som følge av et vernevedtak. Gårdbrukere med beitedyr i området kan søke om midler til bl.a. organisert beitebruk, konfliktforebyggende tiltak knyttet til jerv og andre rovdyr og forsterket tilsyn. Det antas mindre endringer i behovet for slike tilskudd knyttet til selve verneforslaget, gitt at beiting kan fortsette og at området er et prioritert forvaltningsareal for jerv.

Fylkesmannen viser i sin tilråding til at vern kan gi økte muligheter for verdiskapning og visse former for næringsutvikling. Samtidig er det slik at det arealmessige handlingsrommet blir avgrenset i kommuner som får en høy andel av sitt areal vernet. Fylkesmannen har derfor i tidligere høringsuttalelser bedt om at det blir utløst ekstra inntekter årlig gjennom inntektssystemet til slike kommuner. Miljødirektoratet mener dette bør vurderes, bl.a. med tanke på utvikling av bærekraftig reiseliv i regionen.

I de spesielle tilfeller hvor det er behov for å sette inn tiltak etter lov av 19. desember 2003 nr. 124 om matproduksjon og mattrygghet mv (matloven), vil dette kunne dispenseres for etter de generelle dispensasjonsbestemmelsene i verneforskriften. En eventuell dispensasjon skal kunne iverksettes uten opphold i henhold til de tiltak loven krever.

Det kan komme kostnader knyttet til eventuelle nye prosesser for å se på mulighetene for å slå sammen nytt Hjerkinns landskapsvernområde med eksisterende Drivdalen/Kongsvoll/Hjerkinns landskapsvernområder og/eller gjøre en bredere gjennomgang knyttet til å se villreinområdene i Snøhetta, Knutshø og Rondane i sammenheng. Slike vurderinger vil imidlertid være påkrevd også for nullalternativet, med bl.a. krav til helhetlig forvaltning av det nasjonale villreinområdet.

5 Høring av verneforslaget

Verneplanen

Forslaget om vern ble sendt på høring 1. februar 2017 til nasjonale, regionale og lokale høringsinstanser. Det kom inn totalt 50 høringsuttalelser til verneforslaget.

Se Fylkesmannens tilråding for detaljer.

[Ny verneforskrift for Dovrefjell-Sunndalsfjella nasjonalpark](#)

Forslaget om ny verneforskrift for Dovrefjell-Sunndalsfjella nasjonalpark ble sendt på samtidig høring 24. februar 2017. Det kom inn totalt 22 høringsuttalelser til endringsforslaget til ny nasjonalparkforskrift.

6 Merknader til verneforslaget

6.1 Generelle merknader

Dovre kommune støtter opp om å skjerme de innerste arealene med hensyn til naturverdiene i området. Kommunen peker på at særlig villreinen er en sårbar art for forstyrrelser og at det derfor er en gjennomgående tankegang å tenke «sum-virkninger» i verneplanforslaget og for øvrig i hele miljøforvaltningen. Kommunen peker videre på at det er flere hekkende arter i området som det er viktig å ta ekstra omsyn til rundt hekking og leveområdet til fuglene.

Lesja kommune mener det er viktig at leveområdet og de spesielle trekkområdene for villrein sikres. Kommunen støtter opp om å skjerme de innerste områdene med hensyn til villrein og naturverdiene, men mener det er urimelig at storsamfunnets aktivitet og tiltak øker ferdselen i vesentlig grad, samtidig med en betydelig innskrenking av handlingsrommet for tradisjonell lokal bruk av fjellet. Kommunen uttaler videre at det er viktig for bygdesamfunnene at reiselivet i området får sikret et tilstrekkelig areal (brukssone) og tidsrom for sine aktiviteter, slik at de fortsatt kan ha en aktiv næringssetning som er lønnsom og bærekraftig..

Forsvarsbygg er ansvarlig for tilbakeføringen av tidligere Hjerkinnskytefelt gjennom prosjektet Hjerkinnskytefeltet PRO, men ivaretar også Forsvarets arealbruksinteresser i saker som behandles etter naturmangfoldloven. Når det gjelder tilbakeføringen av skytefeltet har Forsvarsbygg behov for snarlig avklaring om det blir endringer i forhold til tidligere vedtatt tilbakeføringsplan.

Norsk institutt for naturforskning (NINA) (sammendrag fra merknad mottatt etter Fylkesmannens tilrådning)

NINA berømmer innsatsen som er lagt ned i utviklingen av verneplanforslaget til Hjerkinnskytefeltet. Omforming av et tidligere militært skytefelt til nasjonalpark har aldri tidligere vært gjennomført i Norge. Dette er et foregangsprosjekt både nasjonalt og internasjonalt, og bidrar til å vise at Norge tar på alvor sitt ansvar for å bevare sammenhengende naturområder i et svært spesielt høgfjellsøkosystem.

Hovedformålet med vernet av Hjerkinnskytefeltet er å bedre forholdene for villrein og bevare store sammenhengende naturområder. Sentralt i denne sammenheng er fjerning av vegnettet i skytefeltet. En grunnleggende forutsetning for anbefalingene fra Horisont Snøhetta var at resterende vegnett skulle fjernes. I verneforslaget står det også at vernet skal legge til rette for framtidig gjenoppbygging av to sammenhengende villreinområder, og det fremstår som en motsetning av vegnettet da skal bestå. Hensynet til villrein er allerede svekket ved at arealene ved Haukberget og HFK-sletta foreslås som landskapsvernområde.

Store våtmarksområder i skytefeltet er påvirket av veger og anlegg, og flere av dem ligger langs veiene som verneforslaget til Fylkesmannen foreslår å opprettholde. NINA viser også til nasjonal plan for myrrestaurering og peker på at planen så langt kun har resultert i små restaureringsprosjekter. Restaurering av våtmarka ved Grisungvatna og Vålåsjøhøveien kunne utgjøre viktige bidrag til

restaurering av myr i Norge. Omgjøring av vedtak for disse veiene framstår derfor som en motsetning til nasjonale målsettinger.

Gitt at Vålåsjøveien bevares foreslår Fylkesmannen at det kan legges ned stikkrenner for å bevare våtmarksverdier. Erfaringer fra restaureringsprosjektet viser at dette ikke vil bli en tilfredsstillende løsning fordi det gir for lite gjennomstrømning på tvers av veien, og det vil by på utfordringer ved vedlikehold av veien.

NINA peker videre på sikkerhetsaspektet ved fremtidig vedlikehold knyttet til resterende eksplosiver langs veinettet. Den pågående restaureringen gjennomføres med militært personell med eksplosivkompetanse ved all graving innenfor områder med potensiell eksplosivrisiko.

Vår anbefaling om å tilrettelegge Snøheimvegen for skyttelbuss baserte seg på forutsetninger om at øvrig vegnett skulle fjernes. Å henvise til våre anbefalinger om Snøheimvegen, og samtidig velge å ikke fjerne alle vegene, er en feil tolkning av våre faglige råd. Verneplanforslaget tar heller ikke opp i seg de forutsetningene for en vellykket restaurering som vi allerede har dokumentert fra Hjerkin, men foreslår løsninger i verneplanen som ikke er i tråd med de kvalitetskravene som Fylkesmannen selv har vært med på å utforme.

Miljødirektoratet noterer seg innspillet og tar med de faglige rådene i våre kommentarer til merknadene og i vår tilråding generelt.

Oppland fylkeskommune (sammendrag fra merknad mottatt etter Fylkesmannens tilråding) Kulturarv i Oppland fylkeskommune ber om bevaring av ammunisjonslageret kalt "Igloen". Installasjonen ble oppført på 80/90 tallet og har god gjengroing på den tilsådde overflata. Fjerning av igloen vil utgjøre et stort inngrep som må tilgroes. Kulturarv i Oppland fylkeskommune vurderer at Igloen har kulturminneverdi og ønsker å bevare konstruksjonen som et eksempel på forsvarets bruk av skytefeltet og restaureringsprosjektet.

Forsvarsbygg er positive til dette og støtter oppunder Fylkesmannens vurderinger. Særlig vil det være heldig rent landskapsmessig i et område som fra før har en av de større landskapsmessige påvirkningene i skytefeltet.

Miljødirektoratet stiller seg også positive til bevaring av "Igloen".

Bevar Dovrefjell mellom istidene (BDMI) viser til at store deler av et av landets største og flotteste natur- og villmarksområder ble vernet gjennom opprettelsen av Dovrefjell-Sunndalsfjella nasjonalpark med omkringliggende verneområder i 2002. De viser videre til at det under verneplanprosessen og i begrunnelsen for vernevedtaket den gang ble spesielt påpekt at vi innenfor dette område har et tilnærmet intakt høyfjellsøkosystem med jerv, fjellrev og villrein – som det eneste i landet. Villreinen er genetisk påvist å være den siste rest av den opprinnelige ville fjellreinen som fantes i Europa for mange tusen år siden. BDMI peker på at tidligere Hjerkin skytefelt, som nå skal vernes, er meget viktig – en nøkkelfaktor – for villreinstammen i Dovrefjellene. Verneverdiene er av så vel nasjonal som internasjonal karakter, da Norge er ansvarsnasjon for den unike villreinen, og det arbeides med å få kulturminnene etter jakt og fangst på UNESCOs verdensarvliste. BDMI mener de store verneverdiene må sette sitt preg på verneplanen i den forstand at det ved konflikt mellom verneverdiene med særlig villreinen i sentrum, må lokale/regionale nærings- og fritidsinteresser vike. BDMI viser også til at villreinen i Dovrefjellene har fått redusert sine leveområder kraftig over svært mange år gjennom inngrep fra vei- og jernbanebygging, kraftbygging og hyttebygging, og at det nå må være slutt på kompromisser og overdreven hensyntagen til særinteresser som medfører ytterligere fragmentering av villreinstammen, ødeleggelse av trekkruter og beiteområder.

Norges naturvernforbund påpeker også at villreinen er en norsk ansvarsart som vi har et europeisk hovedansvar for å bevare, men at vår forvaltning kun har handlet om å stykke opp leveområdene og splitte opp populasjonen i mindre og mindre enheter. Naturvernforbundet peker på at vi nå har en eneste mulighet til å sammenføre tidligere oppsplittede arealer til beste for en større og mer levedyktig populasjon.

Forum for natur og friluftsliv Oppland (Oppland orienteringskrets, Oppland jeger- og fiskerforbund, Naturvernforbundet i Oppland, Norsk ornitologisk forening Oppland, samt Vestoppland krets og Gudbrandsdal krets av Norges speiderforbund) er positive til verneplanarbeidet for tidligere Hjerkinnskytefelt og mener det er avgjørende at hensynet til villreinen nåværende bruk i tillegg til framtidig potensielle områdebruk vektlegges ved fastsetting av vernetyper, vernegrenser og for forvaltningen av områdene. Organisasjonene peker på at vernevedtaket også må ivareta utfordringene vi står foran ved klimaforandringer for villreinen og fjelløkosystemet på en tilstrekkelig måte, og påpeker at større sammenhengende og lite påvirkede naturområder vil være mer robuste i den sammenheng. Organisasjonene peker også på at det er vesentlig at naturens tåleevne legges til grunn for forvaltningen av de framtidige verneområdene jf. målsetningene i naturmangfoldloven. Ved vekting mellom lokale og nasjonale hensyn, er det utfra ivaretagelse av verneverdiene og stortingsvedtaket fra 1999, avgjørende at nasjonale hensyn prioriteres høyest. Områdevernet må ha som mål å bidra til at tilbakeføringsprosjektet fører til en forbedring av det sårbare økosystemet vi her snakker om. Eiendomsforhold og historisk relasjon bør ikke være styrende for denne vurderingen, men faglig integritet knyttet til biologisk verdi.

Norsk friluftsliv og Norges jeger- og fiskerforbund støtter forslaget om vern av tidligere Hjerkinnskytefelt i en felles høringsuttalelse, og viser til at hensynet til villreinen har vært et sentralt element i hele prosessen rundt avviklingen av Forsvarets virksomhet på Hjerkinnskytefeltet og i prosessen med tilbakeføring av skytefeltet og utvidelsen av verneområdene på Dovre. De mener at målsettingen med vernet må være å sikre at villreinen rotasjonstrekk rundt Snøhetta opprettholdes og at villreinen kan krysse Snøheimvegen og Stropplisdalen slik at den får tilgang på de gode vinterbeitene på østsiden av Snøhettamassivet, samtidig som det tas hensyn til friluftslivets interesser i området.

Folldal Vekst AS har sendt inn høringsuttalelse på vegne av Hjerkinns fjellstue og fjellridning, Kvistli islandshester, Dahlen husky og Savannah AS (Folldal Vekst AS brukes ellers i dokumentet). Folldal Vekst peker på at verneforslagets sentrale premisser bygger på påstanden om at presset på villrein i området er økende, og mener at Fylkesmannen ikke har vært i stand til å underbygge dette med fakta. Folldal Vekst viser til at det gjennom rapporten Horisont Snøhetta er behørig dokumentert at trafikken i området mellom Hjerkinnskytefeltet og Snøheim naturlig nok har minket i stor grad etter overgang til bussregime i 2011 og mener å kunne dokumentere at Fylkesmannens forslag bygger på feilaktige premisser og at det preges sterkt av mangel på dokumentasjon.

Fylkesmannen slutter seg til viktigheten av at verneforslaget bidrar til å ta vare på leveområdet til villreinen i Snøhetta og Knutshø villreinområder, og at det samtidig åpner for ferdsel og annen bruk som ikke skader verneverdiene. Fylkesmannens anbefalinger om endringer etter høring er nærmere omtalt videre i kapittel 6. Rekkefølgen og premissene for verneplanarbeid og naturrestaureringen er besluttet av overordnede myndigheter. Dette innebærer bl.a. at avgjørelsen om å tilbakeføre Snøheimvegen eller ikke er skilt ut i en egen prosess som skal behandles av Stortinget i løpet 2017. Videre ba Klima- og miljødepartementet i brev av 2. juli 2015 om at det i et av høringsalternativene åpnes for at Snøheimvegen, Vålåsjøhøvegen og veien frem til Vesllie/Rolstadsætra består. Fylkesmannen har siden planlegging og oppstart av tilbakeføringsarbeidet hatt en tett dialog med Forsvarsbygg, særlig under planleggingsfasen og etter oppstart av verneplanarbeidet.

Fylkesmannen har lagt vekt på de miljørettslige prinsippene i §§ 8-12 i naturmangfoldloven, jf. § 7, både i saksforberedelsen og i avveiningene i tilrådingen. Dette innbefatter at best tilgjengelig

kunnskap er benyttet, herunder fagrapporter og konsekvensutredninger. Fylkesmannen betrakter kunnskapsgrunnlaget som godt og at det har gitt tilstrekkelige forutsetninger for tilrådingen i saken, med bl.a. et stort forskningsprosjekt på villrein, ferdsel og samfunnsforhold, jf. kap. 1.2.

Miljødirektoratet støtter Fylkesmannens vurdering av kunnskapsgrunnlaget som godt. Det hører til sjeldenhetene at man har et så grundig dokumentert kunnskapsgrunnlag om verneverdiene for et foreslått verneområde som det som er innhentet for Hjerkinns skytefelt.

Rapportene fra NINA tar ikke for seg den enkelte aktivitet, men vurderer villreinenes atferd i forhold til menneskelig tilstedeværelse generelt. Det er ikke grunn til å tro at resultatene ikke også skulle gjelde hundespenn og organisert ferdsel med hest i og med at menneskelig tilstedeværelse også er involvert i denne ferdselen.

Påstanden om at villreinen er presset i området bygger på at stammen i Snøhettaområdet ikke lenger har tilgang til naturlige trekkveier og har dermed en begrenset tilgang til sine funksjonsområder som kalvingsland og beiter, se NINA rapport 800.

6.1.1 Vernealternativer

NTNU Vitenskapsmuseet anbefaler vernealternativ 1 ettersom dette klart best sikrer de store naturfaglige verdiene som inngår i premissene for vernet av det aktuelle området, uavhengig av hvilken løsning som blir fremmet for Snøheimvegen. Vitenskapsmuseet er spesielt negativt til vernealternativ 2 sin fortsatte bruk av Vålåsjøhøvegen (inkludert sykling), da aktiviteter langs denne lett kommer i konflikt med villreinenes bruk av arealene rundt Vålåsjøhøvegen om seinsommeren og ut over høsten, i tillegg til at denne vegtraseen berører en rekke verdifulle vilthabitater og naturtyper, samt flere store kulturminner

Forum for natur og friluftsliv Oppland (FNF Oppland) ber om at vernealternativ 1 blir det endelige vernevedtaket, men med Snøheimvegen biotopvernområde (fra vernealternativ 2) jf.

Miljødirektoratet sin tilråding om å beholde Snøheimvegen og at trafikken inn til Snøheim ivaretas med skyttelbuss. Ut over dette går organisasjonene imot øvrige deler av vernealternativ 2 av hensyn til villreinen.

Norsk friluftsliv og Norges jeger- og fiskerforbund støtter vernealternativ 1, men med Snøheimvegen liggende forutsatt skyttelbuss og strenge reguleringer av øvrig ferdsel, og gir samtidig sin støtte til egne organisasjoners uttalelse gjennom Forum for natur og friluftsliv Oppland (FNF Oppland).

Norges naturvernforbund ber om at vernealternativ 1 vedtas, men støtter Miljødirektoratets tilråding om å beholde Snøheimvegen. Naturvernforbundet påpeker at arealene er særlig viktig for å bedre leveområdene for villrein og mener derfor at det er avgjørende at det øvrige vegnettet tilbakeføres og gjøres økologisk funksjonelle for områdetets flora og fauna, og støtter også høringsuttalelsen til FNF Oppland.

Villreinnemnda for Snøhetta og Knutshø uttaler at vernealternativ 1 er det ideelle ut fra hensynet til villreinen, men mener ut fra realitetene i området – både med Snøheim, Snøheimveg, jernbane og E6 at vernealternativ 2 vil være et bedre alternativ.

Dovre kommune går inn for vernealternativ 2 og mener vernealternativ 1 ikke er et akseptabelt vernealternativ for situasjonen i området i dag eller for fremtiden, med hensyn til naturmangfold, vegetasjon og arter, og interessene i området, særlig beitenæring og reiseliv. Kommunen peker på at beitenæringen er helt avhengig av veinettet (slik det framstår i vernealternativ 2 med noen små korrigeringer) for å kunne drive utmarksnaering i området, samt at reiselivet også i stor grad er avhengig av særlig Snøheimvegen inn til DNT-hytta Snøheim for transport av folk, varer, søppel og

utstyr etc. Kommunen peker også på hytter og buer ved Grisungen og Einøvlingsvatnet, samt Maribu, og at dersom vegnettet fjernes, vil det medføre mange motorferdselsøknader til ulike tider av året og søknader fra ulike startsted. Når det gjelder landbruket viser kommunen til at det er utarbeidet en egen konsekvensutredning som viser positive konsekvenser av vernealternativ 2. Tross dette ser kommunen at for enkelte saue-besetninger og brukere som har sauene sin lengst inn i området der all veg blir fjernet, vil det være store negative konsekvenser ved at tilsynsoppgavene og sankingen blir mer krevende. Etter en samlet vurdering mener Dovre kommune likevel at vernealternativ 2, med noen små justeringer, er akseptabelt for de fleste av landbruksinteressene.

Lesja kommune ønsker vernealternativ 2 med veger og en større andel landskapsvern. Kommunen mener at vernealternativ 1 ikke er et alternativ som er tilrådelig for å kunne utvikle bygdene med beitenæring, reiseliv med mer. Ifølge kommunen kan vernealternativ 1 i ytterste konsekvens føre til reduserte muligheter for lønnsomme arbeidsplasser innen reiseliv og primærnæring, og færre innbyggere for bygdene.

Snøhetta villreinutvalg går inn for vernealternativ 2, men med enkelte ekstra restriksjoner for å ivareta hensynet til villreinen.

Dovre fjellstyre og Lesja fjellstyre mener vernealternativ 2 er å foretrekke fordi fjerning av vegsystemet vil føre til en stor omlegging av beitebruken. Selv om trafikken til Snøheim og Snøhetta vil reduseres sterkt hvis vegen fjernes, vil antall personer som kommer inn til Snøheim fortsatt være stor nok til å hindre villreintrekk ifølge fjellstyrene. De peker også på at Snøheimvegen vil ha stor betydning for utnyttelse av bruksretter og jakt/fiske (se også under kap. 6.5.7 og 6.5.8).

Oppland fylkeskommune, Oppdal kommune og Furuhaugli turisthytter AS mener vernealternativ 2 er mest fornuftig / vil gi det beste vern for området. Oppland fylkeskommune mener vernealternativ 2 med foreslåtte justeringer balanserer bruk og vern på en bedre måte enn vernealternativ 1. Fylkeskommunen peker spesielt på at Vålåsjøhøvegen bør bestå for å ivareta både beite- og villreinhensyn i området.

Sør-Trøndelag fylkeskommune anbefaler også vernealternativ 2, men anbefaler generelt at retningslinjene for organisert ferdsel endres slik at de vil kunne ta høyde for en ønsket utvikling med bruk av kvalifiserte guider.

Landbruksdirektoratet mener at det ut fra konsekvensvurderingen vil være naturlig å anbefale at man går videre med vernealternativ 2, sett fra deres ståsted. Direktoratet har likevel forståelse for at det kan være andre tungtveiende hensyn å ta i vurderingen som gjør at vernealternativ 1 foretrekkes, og vil i så henseende presisere at det vil være svært viktig at de lokale næringsutøverne inkluderes i den videre prosessen for å sikre at forutsetningene for å drive landbruk i området blir best mulig innenfor de gitte rammene.

Dovrefjell nasjonalparkstyre går inn for vernealternativ 2, med noen justeringer. Dette er nærmere beskrevet i kapittel 6.4.

NVE foretrekker vernealternativ 2 av hensyn til at en del av Lille Ringvei fra Snøheimvegen parallelt med E6/jernbanen er adkomstvei for målestasjonen deres 109.21 Driva v/Svåni.

Fylkesmannen anbefaler at områdene vernes som nasjonalpark og landskapsvernområder. Fylkesmannens tilrådning etter høring har tatt utgangspunkt i alternativ 2. Dette innebærer mer landskapsvern framfor nasjonalpark enn i vernealternativ 1. Fordelingen av arealet til nasjonalpark og landskapsvernområder er foreslått med bakgrunn i inngrepsstatus og egenskaper ved landskapet, og at det er behov for strengere bestemmelser i de områdene som tilrås vernet som nasjonalpark på

grunn av verneverdiene – særlig villreinens funksjonsområder, samt andre verneverdier som fjellrev. I de fremre områdene er det ikke behov for like strenge bestemmelser, og tilrås vernet som landskapsvernområde. Det er også gjort en mindre justering i grensa mellom nasjonalpark og landskapsvern ved Grisungen for å åpne for at Vålåsjøhøvegen kan forlenges med ca. 750 meter sammenlignet med alternativ 2 i høringsforslaget og gå over våtmarksområdet mellom Storslååvatnet og Simontjønnin her.

Fylkesmannen tilrår at verneformen biotopvern ikke benyttes, og at Snøheimvegens første del ligger i landskapsvernområdet og at den indre delen av vegen ligger i nasjonalparken. Dette vil gi færre verneområder og en bedre arrondering. Dette er lettere å forholde seg til for brukere av området og andre, og i den løpende forvaltningen av verneområdene. Fylkesmannen vurderer det også slik at biotopvern ikke er en egnet verneform langs Snøheimvegen ut fra naturmangfoldlovens bestemmelser. I.h.t. naturmangfoldloven § 38 skal et biotopvernområde utgjøre et økologisk funksjonsområde for en eller flere nærmere bestemte arter, i dette tilfellet villrein. Det bør i utgangspunktet ikke ligge veier i nasjonalparker, jf. naturmangfoldloven § 35. Det finnes imidlertid noen unntak fra dette, som i Jotunheimen og Rondane nasjonalparker. Fylkesmannen mener det ikke skal gi uheldige presedensvirkninger om deler av Snøheimvegen blir liggende i nasjonalpark, ut fra at det er en eksisterende vei og ut fra den helt spesielle forhistorien til vegen i denne verneplanen.

Tilrådommen om enkeltelementer i dette er nærmere beskrevet videre i kap. 6.

Miljødirektoratet tar i utgangspunkt i Fylkesmannens tilråddning, med enkelte endringer langs Vålåsjøhøveien, Snøheimvegen og Vesllie, se for øvrig kap. 3.1, 3.2 for vår tilråddning knyttet til avgrensning og verneformer.

6.1.2 Vålåsjøhøvegen og vegen inn til Vesllie

Forsvarsbygg peker på at de aller fleste vegstrekningene innenfor skytefeltet er Forsvarsbyggs eiendom og at de ligger på leid grunn der Statskog er grunneier, og videre at verken Statskog eller Forsvarsbygg ønsker å overta eller sitte igjen med noe ansvar for gjenliggende vegger etter 2020. Forsvarsbygg påpeker at det derfor er helt nødvendig med en ansvarsoverdragelse til tredje part for de vegstrekninger som eventuelt måtte bli liggende og at denne må godkjennes av både Forsvarsbygg og Statskog. Videre vil Forsvarsbygg vurdere behov for tiltak med hensyn på sikkerhet for vegger som eventuelt skal bli liggende. De kan gjennomføre visse tiltak gjennom Hjerkin PRO slik at det skal være trygt med normal drift og vedlikehold i fremtiden, men forbeholder seg likevel retten til å legge til grunn visse retningslinjer og premisser for hvordan drift og vedlikehold kan gjennomføres av sivile etter 2020.

Statskog viser til avtaler med Forsvaret som gjelder statsallmenningene og skriver at de har valgt å være åpen og godta de forslag til tilbakeføringer som framkommer i prosjektplanen for tilbakeføringsarbeidet og i forslaget til verneplan, men også godtatt at enkelte vegger kan bli liggende om de kan ha betydning for bruksrettshavere og hytteeiere. Statskog har i samband med spørsmålet om Snøheimvegen stilt krav til Miljødirektoratet om at de ikke vil overta ansvar for vegstrekninger, men gitt åpning for at andre, (dvs. de som har bruk for vegene), kan inngå avtale med Statskog om å ha vegkroppen med tilhørende installasjoner liggende på statens grunn.

Interimstyret for overtakelse og drift av Vålåsjøhøvegen og Vesllievegen (som består av to personer fra Jora beitelag, en fra Grisungen sameie, en fra øvrige hytteeiere, en fra hvert av fjellstyrene i Lesja og Dovre og en fra Statskog) bekrefter at nevnte interessegrupper tar ansvaret for å overta disse to vegene.

Jora beitelag viser til at det i alternativ 2 er det lagt opp til å avslutte Vålåsjøhøvegen før Grisungvatna, av hensyn til et våtmarksområde. Beitelagete uttaler at behovet for veien over våtmarksområdet er svært viktig for å kunne drive beitebruk. De viser til at veien har vært der i over 60 år og at myra og fuglelivet trolig har tilpasset seg denne situasjonen. De mener myra må ses i sammenheng med et større område og synes dette delområdet blir en bagatell sammenlignet med Fokstugu landskapsvernområde som grenser til utredningsområdet. De ønsker derfor at landbrukshensynene skal vektlegges fremfor verneverdiene for myrområdet. De opplyser videre at med at beitedyrene har tilpasset seg den «nye» passasjen for å komme til sine respektive beiteområder. En fjerning av denne passasjen vil være svært uheldig for beitemønster og sanking av beitedyrene, og dette er beskrevet nærmere.

Statskog mener også at vegen fram til Grisungen bør gå over våtmarksområdet mellom Simontjønnin og Storslågåvatnet for å lette arbeidet med beitebruken og tilkomsten til buone/hyttene. Etter Statskog sin oppfatning faller mye av hensikten med å beholde Vålåsjøhøvegen bort dersom strekningen over våtmarksområdet fjernes.

BDMI går sterkt imot å opprettholde Vålåsjøhøvegen og peker på at det under enhver omstendighet ikke er akseptabelt at naturkvalitetene over myrområdene med den ekstremrike myra i Grisungen «ofres» for beiteinteressene. BDMI mener at den ekstremrike myra rundt Grisungvatna bør restaureres, og at dette også har en viss betydning for villreinen.

Dovrefjell nasjonalparkstyre har sluttet seg til nasjonalparkforvalters kommentarer og vurderinger om bl. a. Snøheimvegen, Vålåsjøhøvegen og kjøresporene til Einøvlingdammen. Der anbefales det at Miljøverndepartementet bør bevilge et årlig beløp til drift og vedlikehold av Snøheimvegen, eller bidra med en årlig underskuddsgaranti, og at det er et eget veilag for Snøheimvegen. Når det gjelder Vålåsjøhøvegen og/eller vegen inn til Vesllie anbefales det opprettes ett eller to veilag for de som har behov for å bruke disse veiene og at veien til Vesllie bør være stengt med bom der den tar av fra Snøheimvegen.

Fylkesmannen er enig med kommunene i at verneplanen primært bør avklare hvor veger skal være, men viser også til kunnskapsgrunnlaget, særlig *Horisont Snøhetta* og *Kunnskapsgrunnlag om ulike scenarier for Snøheimvegen* som sier at det er helt avgjørende, og en betingelse for å beholde Snøheimvegen, at et eventuelt bussregime institusjonaliseres på en måte som forplikter alle aktører i et langsiktig perspektiv. Det er to vesentlige forutsetninger for å beholde Snøheimvegen:

- For det første må det sikres en stabil drift av skyttelbussen i overskuelig framtid, med et langsiktig og robust opplegg både for drift av selve skyttelbussystemet og for vedlikehold av Snøheimvegen. Dette vil si at for eksempel eierforhold til vegen, utgifter til vegvedlikehold og drift av bussen må være helt avklart. Hvis man får en situasjon der skyttelbussen blir nedlagt, vil man fort kunne havne tilbake til det verste scenariet for villreinen i området. Fylkesmannen ser derfor positivt på at DNT Oslo og omegn har gitt tydelige signaler på at de kan ta på seg hovedansvaret for både drift og vedlikehold av vegen og drift av skyttelbussen. Videre ser Fylkesmannen også behovet for å ha en økonomisk buffer for år der vedlikeholdsutgiftene kan bli større enn overskuddet fra bussdriften og støtter DNT på at det bør bevilges et større engangsbeløp som kan fungere som en buffer, ev. at det innvilges en årlig underskuddsgaranti, fra sentrale myndigheter jf. også forslag fra kommunene og nasjonalparkstyret om at miljøforvaltningen bør bidra.
- For det andre er det viktig at antall gående og syklist langs Snøheimvegen, samt bilkjøring utenom busstidene holdes på et lavest mulig nivå, slik at bussregimet har den ønskede effekten og villreintrekket ikke forstyrres unødige.

Med utgangspunkt i at Snøheim turisthytte er gjenåpnet og fordi Snøhetta og de andre 2000 meters toppene i området alltid vil trekke folk inn i området, er det grunn til å anta at en tilbakeføring av

Snøheimvegen vil kunne medføre større og mer kontinuerlig ferdsel langs traseen mellom Hjerkin og Snøheim, med økt barriereeffekt for villreinen på tvers av det viktige trekket inn i området, tilrå også Fylkesmannen at Snøheimvegen beholdes jf. tilråningen fra Miljødirektoratet i brev av 22. februar 2017.

Det er helt avgjørende for Fylkesmannens tilråning om å beholde Snøheimvegen at skyttelbusregimet fungerer i overskuelig framtid. Dersom noe skulle oppstå slik at skyttelbussen ikke lenger bidrar til å redusere barriereeffekten av Snøheimvegen for villreinen, må det gjøres en ny vurdering der det å fjerne hele Snøheimvegen må være et alternativ. I den sammenheng bør også videre drift av Snøheim turistrytte vurderes opp mot villreinhensynet.

Fylkesmannen viser videre til at det er det samme kunnskapsgrunnlaget om villreinen som er bakgrunnen for at Stortinget høsten 2013 stadfestet at «*dei andre vegane i området skal sanerast som føreset, i tråd med prosjektplanen for naturrestaureringsarbeidet*». Kompromisset om å bevare Snøheimvegen med et strengt skyttelbusregime forutsatte at en ikke etablerer bruk eller andre lineære inngrep som gir barrierer eller vesentlig negativ påvirkning på villreinen. En tilråning om å også opprettholde Vålåsjøhøvegen og/eller vegen inn til Vesllie er i motstrid med hensynet til villreinen jf. kunnskapsgrunnlaget. Å beholde Vålåsjøhøvegen vil videre ha store negative konsekvenser for naturmiljøet fordi den planlagte tilbakeføringen av vegen med gjenoppretting av naturlige dreneringsmønster ville hatt en positiv påvirkning for en rekke verdifulle naturtypelokaliteter nær eller inntil denne vegstrekningen. En tilbakeføring av Vålåsjøhøvegen er også sterkt ønskelig av landskapshensyn. Fylkesmannen ser på den annen side det behovet særlig beitenæringen har for å beholde denne vegstrekningen, for å gjennomføre tilsyn og sanking i dette området på en rimelig effektiv måte. Tall fra kjørebøker viser også at Vålåsjøhøvegen benyttes i langt større grad i forbindelse med beitebruken i området enn både Snøheimvegen og vegen inn til Vesllie. Fylkesmannen registrerer at Jora beitelag, Grisungen sameie og øvrige hytteiere, og fjellstyrene er villige til å overta ansvaret for drift og vedlikehold av vegen. Fylkesmannen tilrå derfor, etter en grundig vurdering og avveining mellom ulike hensyn, at Vålåsjøhøvegen blir liggende. Fylkesmannen vil i den sammenheng peke spesielt på at det er ønskelig å gjennomføre avbøtende tiltak i form av at det legges ned nye rør/stikkrenner under veglegemet på aktuelle plasser for å gjenopprette en mer naturlig vannhusholdning i de mest verdifulle naturtypelokalitetene som ligger nær eller inntil denne vegstrekningen.

Videre har Fylkesmannen også gjort en ny avveining av hensynet til naturmiljøet og landskapet opp mot hensynet til brukerinteressene i spørsmålet om hvor Vålåsjøhøvegen bør avsluttes i Grisungen. Her veier argumentene for å beholde vegen over vassdragsområdet betydelig tyngre enn argumentet for en lettere adkomst inn mot Grøndalen (jf. konsekvensutredningen for landbruket). Fylkesmannen kan derfor tilrå et kompromiss der Vålåsjøhøvegen blir liggende over våtmarksområdet og fram til det første parkeringsområde der også stien mot Grisungvatna tar av. Fylkesmannen peker også på at det er ønskelig med tiltak for å bedre vannhusholdningen i våtmarksområdet mellom Grisungvatna der vegen blir liggende.

Ut fra både villreinhensyn, men også landskapshensyn, bør vegen inn til Vesllie fjernes. Området rundt Vesllie er viktig for villreinens trekk sørøst for Kolla og videre innover i Grisungdalen og mot Vålåsjøhø. Det er derfor svært viktig å unngå en økning i ferdselen her jf. også tilråningen om å fjerne alle bygninger i Vesllie i kap. 6.1.3. Ved Vesllie er det imidlertid inngjerda områder med overflatedyrka mark, som benyttes av beitelaget i forbindelse med sanking. Disse kvea vil også være verdifulle i situasjoner med tap av beitedyr til jerv. Fylkesmannen har gjort en helhetsvurdering av hensynet til verneverdier og hensynet til videre beitebruk i dette området, og med bakgrunn i at dette også er jerveprioritert område, tilrå Fylkesmannen å beholde vegen inn til Vesllie. Det vil i den forbindelse være svært viktig å begrense bruken av vegen til det aller nødvendigste i forbindelse med beitebruk. Fylkesmannen tilrå derfor at det skal være bom ved starten av vegen der den tar av fra

Snøheimvegen, som for de andre to vegstrekningene. Det er videre viktig å unngå at den samlede belastningen i dette området blir for stor. Det er svært viktig å ha muligheten til å styre ferdselen i dette området. Fylkesmannen tilrår derfor at nasjonalparken utvides helt ned til kvea ved Vesllie. Selve kveene og vegen må bli liggende i landskapsvernområdet ut fra inngrepsituasjonen samlet sett. Det er avgjørende for denne løsningen at alle bygningene fjernes og at det heller ikke i framtiden blir gitt noen tillatelse til å sette opp tilsynsbu i dette området jf. kap. 6.1.3.

Miljødirektoratet viser til omtalen av Snøheimvegen i Prop. 1S (2017-2018) og kommenterer ikke denne noe videre. Vi støtter for øvrig Fylkesmannens tilråding om begrenset bruk av Vålåsjørhøveien og oppfordring om at veien bør stenges med bom for å avgrense trafikken.

Hvor fordelaktig tilbakeføringen blir for villreinen avgjøres for en stor del av tilbakeføring av veinettet. Faggrunnlaget er tydelig på at forstyrrelse som følge av ferdsel langs veinettet, både langs Snøheimvegen og langs Vålåsjørhøveien, har stor negativ betydning for villreintrekkene og vi kan regne med en permanent fortsettelse av skadevirkningene hvis veiene og aktiviteten langs dem opprettholdes. Anbefalingene fra Horisont Snøhetta er klare på at hvis Snøheimvegen består er det svært viktig at en ikke etablerer bruk eller andre lineære inngrep som gir barrierer eller vesentlig negativ påvirkning på villrein på Hjerkin-platået. Data fra GPS-merka dyr i perioden 2009 – 2017 viser at villreinen har en omfattende bruk av områdene i og rundt Vålåsjørhøa fra ettersommeren og utover høsten og vinteren. Reinen bruker i dag begge sider av Vålåsjørhøvegen, noe som må ses i lys av at ferdsel og trafikk på vegen er begrenset. Med en økende bruk er det stor fare for at ferdselen etter hvert vil skape en barriere som medfører arealunnvikelse hos villreinen, noe som vil resultere i både tapte beitearealer, tapt beitetid og økt energiforbruk. De samme vurderinger vil være gjeldende hvis vegen inn til Vesllie beholdes, noe som vil gi reduserte muligheter for å gjenoppta bruken av Grisungdalen som et viktig beite- og trekkområde vestover etter at dyra har krysset Snøheimvegen. Effektene her kan være noe mindre ettersom det ikke skal være tillatt med sykling etter 15.juli. I sum vil det å beholde de to vegene også føre til dårligere muligheter for å få gjenopptatt viktige sesongtrekk til og fra Rondane. Dette vil trolig være avhengig av endringer og omlegging av infrastrukturen over Dovrefjellaksen og må ses i et langsiktig perspektiv, men det er sannsynlig at villreinen i framtida vil ha et økende behov for frie vandringsveger her sett i lys av bl.a. klimaendringene. Det er områdene omkring Fokstua som vurderes å ha de beste forutsetninger for en slik funksjon i framtida, og for å komme dit må reinen ikke bli hindret i å krysse Vålåsjørhøvegen. Villreinen i området er godt studert, og vi har per i dag nok kunnskap til å forutse at en tilrettelegging for turisme med tilhørende økning av ferdsel langs Vålåsjørhøveien og i området rundt Vesllie vil komme i konflikt med delformålet knyttet til villrein.

Tilbakeføring av veiene vil øke andelen av villmark og at det ligger en stor miljøgevinst knyttet til restaurering av rikmyrområdene langs Vålåsjørhøveien. Rikmyr er en av naturtypene som Norge har et spesielt ansvar for under Bernkonvensjonen og er en naturtype som er leveområde for et stort artsmangfold, deriblant mange truede arter. Våtmarkslokalitetene langs Vålåsjørhøveien klassifiseres til "viktig" i NINA rapport 1088. Lokalitetene oppnår ikke verdien svært viktig på grunn av dreneringsendringer forårsaket av veien. En tilbakeføring av veien vil bidra til å gjenopprette naturlige dreneringsmønstre, bedre den økologiske tilstanden og øke tilgangen på leveområder for en rekke rødlistede arter knyttet til naturtypen. Fortsatt bruk av vegen med dreneringstiltak forventes ikke å føre til store forbedringer for våtmarksområdene, se innspill fra NINA. En tilbakeføring av veiene vil videre styrke landskapsverdiene i området og gi gevinster for det helhetlige høyfjellsøkosystemet.

Utfra en rent faglig vurdering vil tilbakeføring av veinettet være alternativet som best oppfylder måloppnåelsen for restaureringsprosjektet og verneformålene. Det skal imidlertid legges stor vekt på at det foreligger lokalpolitisk enighet i berørte kommuner. Lesja og Dovre kommune er meget klare på betydningen Vålåsjørhøvegen har for beitenæringen, og forutsetter at vegen kan bestå.

Miljødirektoratet tilrår derfor, på bakgrunn av Fylkesmannens tilrådning og av hensyn til den årelange prosessen mellom Fylkesmann og berørte kommuner, at denne vegen videreføres av hensyn til beitenæringens behov knyttet til spesielt tilsyn og sanking. Det forutsettes imidlertid begrensninger for bruk av vegen knyttet til motorferdsel, organisert ferdsel og sykling, se kap. 6.4.5. Vi tilrår videre at veien stopper før våtmarksområdet ved Grisungvatna slik at denne viktige biotopen kan restaureres.

Som omtalt over er Horisont Snøhetta klar på at anbefalingen om å bevare Snøheimvegen forutsatte fjerning av det resterende veinettet. Miljødirektoratet påpeker at forutsetningene bak de faglige rådene for å beholde Snøheimvegen ikke er oppfylt hverken i Fylkesmannens eller vår tilrådning til fordel for hensynet til lokale ønsker.

Veien inn til Vesllie og Rollstadsætre er en av de minst brukte veistrekningen i skytefeltet. Miljødirektoratet tilrår derfor at denne veistrekningen tilbakeføres av hensyn til opprinnelig prosjektplan, villrein- og landskapshensyn.

En mulig fremtidig tilbakeføring av veien betrakter Miljødirektoratet som et lite sannsynlig scenario på grunn av etablert bruk og på grunn av problemstillinger knyttet til forekomst av eksplosiver. Dersom veinettet ikke tilbakeføres i løpet av Forsvarets pågående restaureringsprosjekt, kan det forventes betydelige kostnader knyttet til senere tilbakeføring av veier i området ettersom Forsvaret nå kan stille med unik kompetanse og med en tilpasset og spesiell maskinpark, mens tilbakeføring etter 2020 vil kreve ny oppstart og egen rigging med påkrevd utstyr og fagkompetanse.

6.1.3 Fjerning av bygningene i Vesllie

Dovre fjellstyre viser til at Vesllie/Rolstadsetra ligger i Dovrefjell statsalmenning og mener at seterkvæene må beholdes som et minimum for å forenkle sanking av beitedyr. Men fjellstyret ønsker også å overta bygningene i Vesllie til bruk i forbindelse med ivaretaking av bruksrettene og ser behovet for at bygningene i avgrensede perioder også kan nyttes av næringslivet i Dovre. Statskog mener at Jora beitelag / Dovre fjellstyre bør få beholde én bygning i Vesllie som tilsynsbu på de vilkår som går fram av fjelloven og viser til at Vesllie med eksisterende kve ligger godt til i forhold til samling og slipp av beitedyr og er viktig for kulturlandskapet. Lesja fjellstyre mener at Vesllie/Rolstadseter bør bevares som et kulturminne og at Dovre fjellstyre bør få overta bygningsmassen hvis de ønsker det.

Dovre kommune viser til at Dovre fjellstyre ønsker å ta over ett av seterhusene i Vesllie og at bygningen er tenkt brukt i forbindelse med oppsyn, beitebruk og til bruk i annen næring (f.eks. hvileplass på rideturer etc.). Kommunen er enig i Fylkesmannens vurdering i at bruk av bygningene som rene utleiehytter/fritidsboliger ikke er ønskelig og mener at det derfor må settes vilkår ved overtakelsen om hvilken bruk som er godkjent

Lesja kommune mener at seterhusene må bestå fordi seterområdene er et viktig lokalt kulturminne og området kan være aktuelt for organisert storferbeiting. Kommunen peker også på at fjellstyret og beitenæringa har meldt sin interesse og at beitenæringen har behov for sankekve ved Vesllie slik som det er foreslått i verneplanforslaget.

Forsvarsbygg registrerer at det gjennom verneplanen foreslås å tilbakeføre strømledningen fra Viewpoint Snøhetta til Vesllie og påpeker at en vesentlig forutsetning for dette er at alle bygg i Vesllie rives. Forsvarsbygg gjør videre oppmerksom på at det vil utgjøre et betydelig naturinngrep å fjerne hele kabelaen.

Jora beitelag mener det beste alternativet hadde vært om setrene hadde blitt tilbakeført til landbruksformål, og beskriver Rolstadsetra som et viktig kulturminne, en viktig del av landskapsbildet og en del av identiteten for folk i området. Pr i dag har beitelaget et samlekve i tilknytning til setra. De peker også på muligheten til å benytte Rolstadsetra i felleskap med reiseliv og evt. andre brukerinteresser.

Dovrefjell nasjonalparkstyre anbefaler at Dovre fjellstyre får mulighet til å ta stilling til hva som skal skje med setrene i Vesllie, hvor dette bør avklares gjennom bruk av fjelloven og seterforskriften.

Fylkesmannen viser til at de tidligere setrene ved Vesllie har vært i Forsvarets eie siden 1960, at bygningsmassen hovedsakelig er i ganske dårlig forfatning og at de ikke benyttes til tilsyn av beitedyr. Dersom én eller flere bygninger beholdes forventer vi at ferdselen i området vil øke. Fylkesmannen bemerker at det er viktig å sikre villreintrekket fra Kolla og videre innover Grisungdalen og mot Vålåsjøhø. I den sammenheng må ferdselen i områdene ved Vesllie være begrenset. Som omtalt ovenfor tilrår Fylkesmannen at vegen inn til Vesllie består for at beitebrukere skal ha tilgang til de to overflatedyrkede kvea der. Jora beitelag bruker i dag kvea i forbindelse med sanking av dyr, og Fylkesmannen anbefaler at kvea kan bestå. Området med samlekve og veg må inngå i landskapsvernområdet ut fra inngrepssituasjonen. En forutsetning for å tilrå at vegstrekningen består er at alle bygningene på Vesllie fjernes slik at det ikke tilrettelegges for annen bruk enn i forbindelse med samlekveer, jf. vurdering av samlet belastning. bemerker også at forvaltningsmyndigheten ikke kan styre bruk av bygninger i landskapsvernområder.

Miljødirektoratet støtter Fylkesmannens tilråding om fjerning av bygningene ved Vesllie. Fylkesmannen grunnla tilrådingen med at bygningene lå i et foreslått landskapsvernområde og man har dermed ikke hjemmel til å styre bruken av bygningene. I verneform nasjonalpark finnes det hjemmel til det, men vi tilrår likevel at bygningene fjernes på grunnlag av at området skal tilbakeføres i naturlig tilstand i så stor grad som mulig, samt at det ikke er ønskelig med infrastruktur (her bygninger) som kan bidra til kanalisere ferdsel inn i dette området, jf. Fylkesmannens kommentar om forventet økning av ferdsel knyttet til bygningene. Begrunnelsen til å begrense ferdsel i området rundt Vesllie er for å ivareta villreintrekket som går sør for Kolla og for å minimere antall inngrep i nasjonalparken.

Som et avbøtende tiltak for beitenæringen foreslår Miljødirektoratet at det kan vurderes å flytte kveene ved Rolstadsæter til en plassering nærmere Snøheimvegen for å lette tilgangen til sankekveer i området.

Miljødirektoratet støtter fylkesmannens tilråding om å utvide hjemmelen slik at tilsynsbuer kan oppføres. Vi forutsetter at tillatelsen begrenses til oppføring i regi av beitelag. Miljødirektoratet støtter fylkesmannens vurdering av tiltak knyttet til strømkabelen fram til Vesllie.

6.1.4 Tilbakeføring av Einøvlingsdammen

FNF Oppland og Norges naturvernforbund mener at Einøvlingsdammen bør fjernes, i tråd med Stortingets intensjoner i vedtaket fra 1999.

Forsvarsbygg er forberedt på å måtte dekke merkostnaden ved bruk av fjernstyrt maskin, hvis damkrona skal tilbakeføres, men tar ellers saken til etterretning. Forsvarsbygg forventer en formell henvendelse dersom det er ønske om at Forsvarsbygg skal vurdere å påta seg saneringen av damkrona som et oppdrag.

Dovre kommune mener at Einøvlingsdammen bør få ligge som i dag fordi fjerning av dammen vil medføre at et om lag 100 dekar stort område vil bli liggende som en steinørken i overskuelig framtid siden dammen ligger 1384 moh. og vekstvilkårene er harde. Kommunen mener at tilsynet av dammen og ev. reparasjonsarbeider vil bli sjeldne og vil kunne fungere uten problemer som i alle andre verneområder med tilsvarende anlegg. Lesja kommune støtter Dovre kommune i at Einøvlingsvannet med dammen bør få ligge som i dag.

Dovrefjell nasjonalparkstyre ønsker ikke at Einøvlingsdammen tilbakeføres som naturområde.

Fylkesmannen viser til at Einøvlingsdammen ikke har noen funksjon og bruksverdi. Dammen med en damkrone på 150 meter er teknisk inngrep som ligger sentralt i området som foreslås som nasjonalpark. En fjerning av damkrona vil medføre at vannstanden vil senkes med ca. 1 meter til opprinnelig vannstand før 1969. Dette vil innebære at vannflatas areal vil reduseres med ca. 100 mål fra 476 til 375 mål. Området ligger høyt og naturlig revegetering vil skje svært sakte, både på ny eksponert strandsone og på nye inngrep på land. Tiltaket vil vanskeliggjøre bruk av to naust som ligger ved vatnet. Dette kan kompenseres ved å flytte naustene til ny vannkant. Fylkesmannen mener det bør være mulig å påskynde revegetering med å fylle på masser i en del av områdene som blir liggende eksponert dersom damkrona fjernes. Det er ikke gjort spesielle vurderinger av påvirkningen på fisk, men Fylkesmannen er kjent med at det var fisk i vannet også før dammen ble oppdemmet. Tilbakeføring vil i tillegg fjerne behovet for tilsyn og evt. utbedringer av dammen for all fremtid. I den forbindelse vil det også ligge til rette for at kjøresporet inn til Einøvlingsdammen kan gro igjen. Dersom tiltaket skal gjennomføres, må gjennomføringen samordnes med naturrestaureringen ellers i skytefeltet og før adkomstmulighetene for nødvendige anleggsmaskiner fjernes. Etter Fylkesmannens vurdering er det bare Forsvarsbygg som kan stå for den praktiske gjennomføringen av tiltaket, jf. sikkerhetsmessige hensyn. Det vil kreve at det blir gitt et tilleggsoppdrag til Forsvarsbygg.

Miljødirektoratet støtter Fylkesmannens vurdering.

6.1.5 Restrisiko og annet vedrørende tilbakeføring av og opprydding i det tidligere skytefeltet

Forsvarsbygg minner om at det alltid vil være en viss restrisiko innenfor skytefeltet, men at denne restrisikoen vurderes å bli veldig lav. Forsvarets reglementer for tilbakeføring av tidligere militære skytefelt fastslår at det etter opprydding skal skiltes, for å gjøre publikum oppmerksom på at man går inn i et tidligere skytefelt. Pr. i dag planlegger Forsvarsbygg å skilte den tidligere skytefeltgrensen, og vurderer at det ikke er nødvendig med ytterligere skilting inne i feltet. Forsvarsbygg peker på at de i lengre tid også har vært tydelige på at det må foreligge et bålforbud i hele området, inkludert bruk av engangsgrill, fordi visse ammunisjonsobjekter kan være ømfintlige for varmepåvirkning. Forsvarsbygg ber i den forbindelse Fylkesmannen om å vurdere om *forskrift om brannforebygging § 3* hjemlet i *brann- og eksplosjonsvernloven* kan benyttes inn som en del av verneplanen. Forsvarsbygg peker til slutt på at forståelsen for et bålforbud kan være varierende. De mener derfor at et forbud bør kombineres med at båltenning tillates på enkelte, godkjente bålplasser, som grundig klareres av Forsvarsbygg. Forsvarsbygg mener dette sikkerhetsaspektet er såpass viktig for etterbruken av området at det må veies sterkt opp mot eventuelle ulemper av en slik tilrettelegging.

Lesja kommune mener bruene over Grøna må bestå dersom beitenæringen ønsker det, både for næringen og for sikkerhetsmessige forhold i fjellet for folk. Dersom beitenæringen ønsker nye bruer, mener kommunen at det må sikres penger til dette gjennom f.eks. at reduserte kostnader Forsvarsbygg får for å restaurere tilbake færre vegstrekninger bør kunne brukes på slik som nye bruer. Kommunen ber videre om at det blir vurdert at der det blir fjernet veg, kan det bli liggende

hele, eller deler av en sti igjen som avbøtende tiltak for beitenæringen, særlig gjennom Grøndalen og fra Maribu til Snøheimvegen. Dovre kommune støtter Lesja kommunes merknader omkring bruene i Grøndalen, og at det i alle tilfeller må kunne settes opp nye bruer. Dovre kommune foreslår videre at brua over Stridåe ikke fjernes, og viser til at den letter både sinking og tilsyn i Svånådalen og Grøndalen og er samtidig lett tilgjengelig for vedlikehold.

Dovrefjell nasjonalparkstyre sier at dersom «Einøvlingsveien» fortsatt skal kunne brukes, bør brua ved Haukberget beholdes, eller det må være mulig å kjøre den gamle Snøheimvegen fra der den tar av fra veien til Vesllie, og at det er en fordel for villreinen at transport til buene ved Einøvlingsvatnet foregår om sommeren, og ikke om vinteren.

Fylkesmannen viser til at det ikke er noen hjemmel i naturmangfoldloven for å ta inn bestemmelser i verneforskriftene for å redusere restrisiko og viser til de vurderingene og sikkerhetstiltakene Forsvarsbygg uansett vil gjennomføre, blant annet nærmere vurderinger rundt akseptabel restrisiko og skilting i området. I tillegg kan det etter Fylkesmannens vurdering åpnes for en svært enkel tilrettelegging av enkelte godkjente bålplasser i Hjerkinns landskapsvernområde. Dette er etter Fylkesmannens vurdering ikke aktuelt i nasjonalparken.

Fylkesmannen har forståelse for ønsket om å få beholde enkelte bruer når vegstrekninger fjernes, både av økonomiske og praktiske hensyn. Fylkesmannen viser til befaringen som ble gjennomført med beitelaget og fjellstyrene i 2016 der vi var enige om at Striåbrua bør kunne beholdes. Brua ligger bare ca. 30 meter fra Snøheimvegen, dvs. tett på et tyngre teknisk inngrep og dermed også lett tilgjengelig for nødvendig vedlikehold samtidig som den står solid med betongelementer på fjell. Fylkesmannen mener det samtidig bør legges enkelt til rette for parkering mellom Snøheimvegen og Stridåbrua i forbindelse med beitebruk og at dette vil være et godt utgangspunkt for tilsyns- og sanketurer innover mot Svånåbu. Tilsvarende vurderinger taler for at også selve brua ved Haukberget bør kunne beholdes for adkomst innover mot Einøvlingen i forbindelse med beitebruken. De tre betongbruene i Grøndalen bør uansett fjernes som planlagt, primært av landskapshensyn, men også fordi nødvendig vedlikehold av disse både er kostbart og krevende jf. Forsvarsbyggs egne erfaringer.

Fylkesmannen peker til slutt på at vedtaket om å legge ned tidligere Hjerkinns skytefelt, tilbakeføre det til naturen og innlemme det i eksisterende verneområder var et viktig avbøtende tiltak ved opprettelsen av Regionfelt Østlandet, og at gjenvinning og vern av naturverdier på Dovrefjell skulle kompensere for de betydelige naturinngrepene et nytt regionfelt i Østerdalen innebar. For lokalsamfunnene innebærer dette at området får en annen status og verdi, med nye muligheter for bruk, markedsføring og framtidig næringsutvikling. I denne sammenheng vil det være andre muligheter for å bevare noe av historien ved skytefeltet, og ikke minst formidle den helt unike historien om et skytefelt som ble transformert over i et verneområde, enn å bevare inngrep fra skytefelt-perioden.

Miljødirektoratet støtter Fylkesmannens tilråkning om at alle øvrige vegstrekninger i tidligere Hjerkinns skytefelt skal tilbakeføres i henhold til den vedtatte prosjektplanen.

Tyngre inngrep, som bruene utgjør, skal ikke ligge i en nasjonalpark jf. §35 i NML. Miljødirektoratet tilrår at bruene tilbakeføres i henhold til prosjektplanen, primært av landskapshensyn, men også fordi nødvendig vedlikehold av disse både er kostbart og krevende. Miljødirektoratet påpeker at bruene, ved behov, kan erstattes med gangbruer som vil utgjøre et mindre inngrep i landskapet samtidig som de medfører mye lavere driftskostnader. Gangbruer i verneområder finansieres av post 1420.21 som tilretteleggingstiltak.

Miljødirektoratet viser til Horisont Snøhetta sine klare anbefalinger om å ikke legge til rette for stopp langs Snøheimveien og tilrår at det ikke anlegges parkering ved Stridåbrua, som ligger midt i området

der hoveddelen av trekket fra Stropšjødalen går per i dag. I forbindelse med parkering for tilsyn/sanking er omfanget av biler lite, og det er tilstrekkelig plass til å parkere langs veikanten.

6.2 Merknader til valg av verneformer og grenser

Statens vegvesen Region øst og Vegdirektoratet påpeker at det for større endringer og eventuell omlegging av E6 med sideanlegg i framtida vil bli prosesser som følger plan- og bygningsloven og at avklaring i forhold til vernebestemmelsene vil bli en del av planprosessen, der hensynet til vern må avklares og drøftes i forhold til krav om en trafiksikker veg.

Bane NOR mener at det ikke er hensiktsmessig å innlemme jernbanen og E6 i verneområdet for å sikre mulighet til å tilrettelegge for villtrekk i fremtiden. Ved større omlegging av samferdselsinfrastrukturen kan dette behovet avklares i en planprosess etter plan- og bygningsloven hvor vernemyndigheter og andre får anledning til å uttale seg. Subsidiært ber de om at vernebestemmelsene endres.

Samferdselsdepartementet viser til høringsuttalelsene fra Statens vegvesen og Bane NOR SF og har ikke ytterligere merknader.

Furuhaugli turisthytter, Dovre kommune, Lesja kommune, Oppland fylkeskommune Jora beitelag og Faglagene i Oppland stiller spørsmål med bruken av verneformen biotopvernområde og mener det ikke er hensiktsmessig å innføre en tredje type verneform for Snøheimvegen. Disse mener det vil være tilstrekkelig å bruke verneformene landskapsvern på nedre del og nasjonalpark på øvre del, for å styre ferdsele og ivareta trekkområdet til villreinen. Jora beitelag peker på at verneformen biotopvern ikke bør benyttes da den kompliserer grenser og forvaltning, og vil gjøre at folk vil ha vanskelig for å forstå hvordan og hva man skal rette seg etter.

Lesja kommune foreslår at landskapsvernområdet utvides ved Grisungen slik at alle vann blir i samme verneform og slik at veg og landskapsvern går opp til Buahøin som et avbøtende tiltak for beitebruk i området mot Grøndalen der vegen blir fjernet. Kommunen mener det er mulig å kunne bevare vegen og samtidig gjennomføre avbøtende tiltak for rikmyra i området. Både Lesja og Dovre kommuner foreslår en utvidet sone rundt Hjerkin og Viewpoint Snøhetta uten vern, samt å utvide landskapsvernområdet ved Vålåsjøhø og slik at Haukberget II også blir innlemmet i dette.

Dovre fjellstyre og Lesja fjellstyre mener også at Vålåsjøhøvegens ende ved Grisungen bør strekkes helt over på Buahøisiden fordi det vil forenkle adkomsten ved sanking av beitedyr, samt at det vil kunne være transportbehov til buene på andre siden av myra og det vil trolig være bedre med en fast vei enn kjørespor over osen. Dette støttes også av Statskog (se kap. 6.1.2) Lesja fjellstyre mener i tillegg at landskapsvernområdet bør forlenges helt opp på Buahøin. Faglagene i Oppland, Dovre og Lesja mener også at grensen mellom landskapsvernområde og nasjonalpark ved Grisungen må justeres for å tilrettelegge for beitebruk i tråd med de avbøtende tiltak som framkommer av KU for landbruk. De viser til at det i vernealternativ 2 legges opp til at Vålåsjøhøvegen avsluttes før Grisungvatna og påpeker at dette er svært uheldig for beitedyr da de bruker veien mellom vannene som en naturlig sti og at dette kan ha store konsekvenser for etablert beitemønster. De påpeker at Grisungbekken mot vest er et hinder for beitedyr og at de heller ikke kommer over de bløte partiene omkring vatna. Oppdal kommune støtter dette.

Dovre jeger- og fiskerforening viser til at Storranden er nevnt som et mulig konfliktområde (ferdsel og villrein) og mener at nasjonalparkgrensa over Storranden bør vurderes justert til grensa mellom Dovrefjell statsallmenning og Hjerkin utmåling. Jeger- og fiskerforeningen foreslår også at grensa

mellom nasjonalpark og landskapsvern i området Vålåsjøhø og Geitberget sammenfaller med grensa mellom statsallmenningen og utmålingen.

Dovrefjell nasjonalparkstyre går inn for vernealternativ 2 med følgende justeringer:

- Biotopvernområdet tas ut og erstattes med henholdsvis nasjonalpark og landskapsvernområde.
- Landskapsvernområdet utvides i samsvar med Dovre kommunes innspill.
- Grensa mellom nasjonalpark og landskapsvernområde bør være slik at den indre grensa for et ev. bruksområde også følger denne grensa.

Fylkesmannen tilrår at både Snøheimvegen, Vålåsjøhøvegen og veien inn til Vesllie blir liggende jf. kapittel 6.1.1 og 6.1.2, og gjør derfor også endringer og justeringer med utgangspunkt i foreslåtte verneformer med grenser i vernealternativ 2.

Fylkesmannen merker seg den tilnærmede unisone kritikken mot bruken av verneformen biotopvernområde og at de fleste høringsinstansene som sier noe om dette går inn for at biotopvernområdet erstattes med nasjonalpark på den innerste delen og landskapsvernområde på den ytterste delen. Snøheimvegen med omkringliggende arealer vil på den måten få samme verneform som området rundt. Fylkesmannen vurderer det også slik at biotopvern ikke er en egnet verneform langs Snøheimvegen ut fra naturmangfoldlovens bestemmelser jf tidligere kommentar.

Fylkesmannen tilrår at grensen mellom nasjonalpark og landskapsvernområde i Grisungen endres slik at Vålåsjøhøvegen kan beholdes i landskapsvern over våtmarksområdet mellom Storslågåvatnet og Simontjønnin, fram til der stien går ned mot hytter og buer ved vatna jf. kapittel 6.1.2. Fylkesmannen ser imidlertid ingen gode nok grunner til å justere grensene slik at Simontjønnin blir liggende i landskapsvern istedenfor nasjonalpark. Det er hjemmel i verneforskriften for nasjonalparken for å få tillatelse til utsetting av fisk, kalking av vann og elver, samt opplag av båt etter søknad, og slike tillatelser kan gis for flere år av gangen.

Fylkesmannen tilrår ikke å utvide landskapsvernområdet lenger nordover i den indre, sentrale delen av området slik både Dovre og Lesja kommune har foreslått gjennom høringen. Fylkesmannen viser til at det viktigste delformålet med både Stortingsvedtaket i 1999 og forslaget om vern av tidligere Hjerkinns skytefelt er å ivareta og bedre forholdene for villreinen. Hovedstrategien for å ivareta dette hensynet er å åpne opp for aktiviteter i den ytre delen av området og samtidig skjerme de indre delene. Dersom dette området gjøres om til landskapsvern mister forvaltningsmyndigheten muligheten til å styre organisert ferdsel til fots også i den indre delen av området. Av samme grunn tilrår Fylkesmannen at alle bygningene ved de tidligere setrene i Vesllie fjernes (jf. kap. 6.1.3), og at noe av nasjonalparkarealet fra vernealternativ 1 beholdes i dette området. Området rundt Vesllie er helt sentralt for villreinenes trekk videre innover i Grisungdalen, det oppfyller naturmangfoldlovens krav til nasjonalpark, og det er viktig at forvaltningsmyndigheten beholder nødvendige verktøy for å styre ferdselen også her.

I tråd med hovedstrategien om å åpne opp for aktiviteter i den ytre delen av området og samtidig skjerme de indre delene, tilrår Fylkesmannen imidlertid å imøtekomme kommunenes forslag om utvidelse av landskapsvernområdet langs Vålåsjøhø i stor grad. Det er med dette gjort en avveining mot hensynet til villreinen, som i stor grad bruker Vålåsjøhø som beiteområde, og lagt mer vekt på hensynet til brukerinteressene her. Etter Fylkesmannens vurdering er det enda viktigere å sikre at villreinen trekker inn i området gjennom strengere styring i området rundt Kolla og i de sentrale delene inkludert inngangen mot Grisungdalen i området rundt Vesllie.

Fylkesmannen tilrår justeringer i grensen mellom landskapsvernområdet og ikke-vernede områder rundt Hjerkinns så langt det er mulig slik at det blir noe mer areal rundt Hjerkinns uten vern, men slik at

vi fremdeles ivaretar hensynet til verdifulle naturtypelokaliteter som ligger tett i dette området. Hovedparten av disse lokalitetene er vurdert som svært viktige (A) og omfatter også en verdifull gradient fra Tverrfjellet ned mot Grisungbekken, fra kalkrike områder i fjellet, via høgstaudebjørkeskog ned til bakkemyr og til slutt flatmyr med en svært verdifull palsmyr, omtalt spesielt i verneforslaget. Fylkesmannen mener at det er mer enn nok rom med dette til å utvikle Hjerkinns-området i tråd med kommunens målsettinger.

Miljødirektoratet følger i stor grad Fylkesmannens tilrådning til grenser, men tilrår blant annet at Vesllie tas inn i nasjonalparken og at Snøheimvegen skilles ut i eget landskapsvernområde med biotopvern, se kap. 3.1 og vernekart for detaljer.

I naturmangfoldloven § 35 heter det at "som nasjonalpark kan vernes større naturområder som inneholder særegne eller representative økosystemer eller landskap og som er uten tyngre naturinngrep. Snøheimvegen utgjør en strekning på 14 km med regulær busstrafikk i turistsesongen og er et inngrep som NML ikke åpner for i verneform nasjonalpark, se kap. 3.2 for utfyllende beskrivelse.

Det finnes per i dag veistrekninger i nasjonalparker som Rondane og Femundsmarka.

Miljødirektoratet vurderer det dithen at innlemmelsen av Snøheimvegen i verneform nasjonalpark vil bidra til å uthule verneformen og kan bidra til en uheldig presedens i etablering av nye nasjonalparker eller utvidelse av eksisterende nasjonalparker.

Tilrådommen fra Horisont Snøhetta og vår tidligere tilrådning for Snøheimvegen var klare på at tallet på gående og syklist langs Snøheimvegen må holdes på et lavt nivå i turistsesongen, som sammenfaller med villreintrekket. Verneform landskapsvern gir hjemmel til å regulere motorisert ferdsel, sykling og organisert ferdsel som ikke skjer til fots jf. NML § 36. For å ha hjemmel til å regulere organisert ferdsel til fots (f.eks. natursafarivirksomhet) må man anvende en annen verneform; nasjonalpark eller biotopvern. En alternativ løsning for landskapsvernområdet kunne derfor være landskapsvern med biotopvern.

6.3 Merknader til forskrifter

6.3.1 Avgrensning (eiendomsforhold)

Miljødirektoratet viser til fylkesmannens vurdering i Fylkesmannens tilrådning.

6.3.2 Verneformålet

DNT Oslo og omegn peker på at det var etablert et friluftsliv og et hytte- og rutenett før nasjonalparkene ble etablert og at tilleggsformålet om å gi allmennheten «anledning til uforstyrret opplevelse av naturen ...» isteden burde vært omtalt som et av mange andre formål som nevnes, og mener dette også er i tråd med det som ble vedtatt gjennom friluftsmeldingen.

Faglagene i Oppland, Dovre og Lesja mener at beitebruk må inn i § 2 formålsparagrafen i verneforskriftene for både landskapsvern og nasjonalpark .

Fylkesmannen bemerker at friluftsliv kan være et viktig delmotiv ved opprettelse av nasjonalparker og at friluftsliv er en del av verneformålet i § 2 i de foreslåtte forskriftene for både Dovrefjell-Sunndalsfjella nasjonalpark og Hjerkinns landskapsvernområde. Fylkesmannen legger ordlyden om friluftsliv i de sist vedtatte nasjonalparker til grunn.

Beitebruk i seg selv kan ikke være en del av verneformålet, da det ikke er hjemlet i naturmangfoldloven § 35 om nasjonalpark eller § 36 om landskapsvernområder. Samtidig kan et beitepreget landskap utgjøre en viktig del av landskapets egenart og på den måten være en del av verneformålet for landskapsvernområder. Videre kan også beiting være viktig for å ivareta enkelte arter og naturtyper. Første ledd i verneformålet for Hjerkinns landskapsvernområde favner kulturlandskap og kulturelle verdier.

Fylkesmannen er enig i at moskus er en art av spesiell forvaltningsmessig interesse i området, selv om moskusbestanden forvaltes uavhengig av verneområdene på Dovrefjell. Forvaltningen av moskusbestanden berøres heller ikke av forslaget om vern av tidligere Hjerkinns skytefelt. Moskusens betydning i reiselivssammenheng er langt større enn moskusens betydning som en del av høyfjellsøkosystemet i vernesammenheng. Erfaringene med moskusen siden den ble innført, tilsier at arten ikke utgjør en vesentlig trussel mot andre arter eller økosystemer på Dovrefjell. Et hovedtrekk i forvaltningsplanen for moskus er at forvaltningen skal legge til rette for at moskus og ferdsel knyttet til den ikke truer de naturlige artene og økosystemene innenfor leveområdet. Fylkesmannen i Oppland vil derfor bemerke at informasjon og styring av ferdsel ifb. med moskusturisme vil være viktig i den videre forvaltningen av verneområdene.

Miljødirektoratet støtter Fylkesmannens vurdering.

6.3.3 Inngrep

Statens vegvesen Vegdirektoratet peker på at E6 er eneste riksveg som berøres av verneforslaget og vurderer at vernebestemmelsene ikke vil være til hinder for vedlikehold av E6 med sideanlegg.

Statens vegvesen Region øst viser til at drift og vedlikehold av eksisterende E6 med sideanlegg er tydelig avklart i vernebestemmelsene og forutsetter at dette kan fortsette som i dag.

Bane NOR og Jernbanedirektoratet ønsker i utgangspunktet at vernegrenser justeres slik at jernbanen tas ut av landskapsvernområdet. Subsidiært ber de om at vernebestemmelsene endres slik at det tillates ikke bare vedlikeholdsarbeider, men også nødvendige oppgraderingstiltak innenfor dagens jernbanearealer uten søknadsplikt.

Samferdselsdepartementet viser til høringsuttalelsene fra Statens vegvesen og Bane NOR SF og har ikke ytterligere merknader.

Statskog, Dovre fjellstyre, Lesja fjellstyre, Jora beitelag, faglagene i Oppland, Dovre kommune, Lesja kommune og Oppdal kommune mener at forskriftene må åpne for nye tilsyns-/oppsynsbuer. Dovrefjell nasjonalparkstyre sier at dersom det blir behov for flere tilsyns-/oppsynsbuer i tidligere Hjerkinns skytefelt, må disse plasseres i nærheten av nåværende hytter og buer.

NTNU Vitenskapsmuseet mener utsetting av saltsteiner er strid med verneintensjonen ettersom disse kan spre dyresykdommer over til viltbestandene, noe som for eksempel utbruddene av lungebetennelse hos moskusen på Dovre har vist ved flere anledninger.

Faglagene i Oppland, Dovre og Lesja mener at oppsetting av gjerder og sankekkeer ikke må være søknadspliktig.

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) sine merknader til verneforslaget gjelder i hovedsak at tilbakeføring av adkomstvegen til NVEs målestasjon 109.21 Driva v/Svåni vil gjøre det vanskelig å

drive denne stasjonen videre. NVE påpeker at dersom stasjonen legges ned vil verdifulle aktive dataserier gå tapt. NVE viser også til at forvaltningsmyndigheten jf. verneforslaget kan gi tillatelse til netteier for nødvendige istandsetting av strømkabel til Snøheim og Forsvarets radiolinjestasjon på Snøhetta ved akutte utfall, og mener denne tillatelsen bør gjelde alle slutt kunder i verneområdet.

Direktoratet for mineralforvaltning (DMF) har ingen innvendinger mot foreslått verneplan, men trekker fram at utredningsområdet har en forholdsvis stor forekomst fra NGUs grusdatabase som er vurdert til å være viktig. Denne forekomsten ligger mellom E6 og Svånålægeret og opp mot Kolla fra sør. DMF uttaler også at eventuelt uttak av mineralske ressurser som måtte bli funnet i framtiden må kunne vurderes etter den generelle dispensasjonsbestemmelsen i naturmangfoldloven § 48.

Fylkesmannen viser til kapittel 6.6.4 der vi tilrår å ta inn en hjemmel for oppsetting av nødvendige bygninger i regi av beitelag i forbindelse med beitebruk i verneforskriften som vil gjelde hele Dovrefjell-Sunndalsfjella nasjonalpark. Landskapsvern er en mildere verneform og det er ingen grunn til ikke å ta inn den samme hjemmelen i verneforskriften for Hjerkinns landskapsvernområde, selv om det trolig ikke vil oppstå behov for noen nye tilsynsbuer i dette området. Fylkesmannen er for øvrig enig med Dovrefjell nasjonalparkstyre i at dersom behovet er tilstede bør det settes vilkår om at en ny bygning plasseres i nærheten av nåværende hytter og buer.

Fylkesmannen viser til at oppsetting av saltsteiner må reguleres etter annet lovverk dersom det er nødvendig å styre eller forby slik oppsetting for å hindre spredning av dyresykdommer. Beitelaget har tradisjon på å sette opp saltsteiner i dette området og denne praksisen har liten betydning for formålet med foreslåtte verneområder. Oppsetting av gjerder og sankekvever vil derimot kunne påvirke større områder og slik oppsetting kan om det settes opp på feil plasser, ha negative konsekvenser for dyreliv og/eller andre verneverdier. Det er derfor viktig å beholde dette som søknadspålagt tiltak. Fylkesmannen peker videre på at det i landskapsvernområdet er gitt rom for å sette opp midlertidige sankekvever i forbindelse med beitebruk uten søknad, dersom det skjer i regi av beitelag.

Vedlikehold av veger vil kunne skje i henhold til tillatelser etter søknad jf. bestemmelser i verneforskriftene under § 3 pkt. 1.3. Slikt vedlikehold kan bare omfatte tiltak som viderefører den standard som var på den aktuelle traseen på vernetidspunktet, noe som betyr at vegen ikke må endre karakter eller bredde, eller får en standard som åpner for annen bruk.

Fylkesmannen viser til at kultivering/vedlikehold av gytebekker, ved f.eks. å lage en dypere djupål, vil kunne påvirke og endre vannhusholdningen i et område. Fylkesmannen peker på at i et verneområde, og særlig i nasjonalpark, er det ønskelig at de økologiske og landskapsmessige prosessene foregår mest mulig naturlig, og tilrår derfor ikke at det åpnes for dette.

Fylkesmannen viser til at både Bane NOR og Jernbanedirektoratet sine behov for direkte hjemmel i vernebestemmelsene som åpner for nødvendige oppgraderingstiltak som ikke går ut over jernbanens over- og underbygning og tilrår at disse gjennomføres i verneforskriften.

Bestemmelsen om opplag av båt vil gjelde hele nasjonalparken og Fylkesmannen redegjør derfor for behovet for en slik bestemmelse under kapittel 6.6.4. Fylkesmannen peker på at opplag av båt i utgangspunktet er forbudt, men at forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse og gjennom dette ha styring med både hvor og hvor lenge båter ligger i verneområdet.

Fylkesmannen kan ikke se at det er behov for å kunne tillate oppsetting av noen nye naust/naustbuer i området for fjellstyrene for utnytting av fiske og viser til at dette heller ikke har vært tatt opp av noen lokalt under verneplanprosessen.

Fylkesmannen har vært i dialog med NVE etter høring og viser til tilbakemelding fra NVE i brev av 29. mai 2017 angående målestasjonen ved Svåni. Grensa for foreslått Hjerkinns landskapsvernområde er på denne strekningen sammenfallende med vernegrensa for eksisterende Drivdalen/Kongsvoll/Hjerkinns landskapsvernområder, som går på østsiden av E6, slik at både målestasjonen, jernbanen og E6 ligger innenfor verneforslaget og slik at det blir et sammenhengende verneområde i dette området. Vedlikehold av målestasjonen vil ikke være søknadspliktig, men Fylkesmannen ser at det kan være behov for en hjemmel for å kunne gi tillatelse til en mindre ombygging/oppgradering av målestasjonen etter søknad og tilrår å ta inn en slik bestemmelse i verneforskriften under § 3 pkt. 1.3. Det kan videre gis tillatelse til flytting av målestasjonen etter hjemmelen om riving av bygninger, anlegg og innretninger og oppføring av nye med samme størrelse og for samme bruk.

Miljødirektoratet støtter fylkesmannens vurdering angående hjemmel for oppsetting av tilsynsbuer i regi av beitelag.

Miljødirektoratet støtter fylkesmannens vurdering knyttet til utsetting av saltstein, opplag av båt, oppsetting av nye naust, kultivering/vedlikehold av gytebekker og hjemmel for å kunne gi tillatelse til mindre ombygging/oppgradering av målestasjon 109.21 Driva ved Svåni. Vi støtter videre fylkesmannens vurdering angående vedlikehold av vei. Se for øvrig punkt 6.1.2 for Miljødirektoratets tilrådning angående veien inn til Vesllie.

Miljødirektoratet støtter Fylkesmannens vurdering og viser for øvrig til sin tilrådning under punkt 6.1.5 knyttet til Stridåbrua og brua ved Haukberget.

Miljødirektoratet støtter Fylkesmannens angående innspill fra Bane Nor.

6.3.4 Planteliv

Miljødirektoratet viser til fylkesmannens vurdering i Fylkesmannens tilrådning.

6.3.5 Ferdsel

Forsvarsbygg registrerer at man av hensyn til verneverdiene legger opp til å begrense organisert ferdsel, sivil som militær, og tar til følge oppfordringen om å finne alternative områder for vintertrening som er mindre konfliktfylte.

Norsk friluftsliv og Norges jeger- og fiskerforbund uttaler generelt at de ser nødvendigheten av å regulere ferdselen i de foreslåtte verneområdene, for å ivareta hensynet til villreinen.

Møre og Romsdal fylkeskommune uttaler at det å opprettholde Snøheimvegen (og andre veger) vil fordre strenge ferdselsreguleringer for at verneformålet samla skal være tilstrekkelig sikra, dette gjelder særlig villreinen.

NTNU Vitenskapsmuseet mener generelt at organisert ferdsel etter mer eller mindre faste leder kan være å foretrekke framfor spredt og ukontrollert ferdsel og videre at mindre grupper ledet av seriøse naturguider kan medføre mindre forstyrrelser og indirekte ha en oppsynsfunksjon overfor for eksempel «naturfotografer» som opptre på egenhånd (og som i alt for mange tilfeller mangler kjennskap om dyrenes atferd og dermed ikke nødvendigvis tar tilstrekkelige hensyn). Sør-Trøndelag fylkeskommune sier generelt at utfordringen med å innføre restriksjoner av hensyn for villrein er knyttet til allmennhetens frie ferdsel og viser til erfaringer fra Forollhogna nasjonalpark, og mener ut

fra dette at ikke-organisert fototurisme vil utgjøre en særlig utfordring i de mest sårbare områdene for villrein. Fylkeskommunen anbefaler at retningslinjene for organisert ferdsel med hest, organisert kjøring med hund og organisert ferdsel til fots endres slik at de vil kunne ta høyde for en ønsket utvikling med bruk av kvalifiserte guider. Fylkeskommunen påpeker at bruk av organiserte tilbud og kvalifiserte guider vil kunne være et nyttig redskap for å redusere påvirkning for villrein gjennom hele året.

Lesja kommune, Dovre fjellstyre og Lesja fjellstyre påpeker at den største utfordringen for villreinens trekk framfor Kolla er kryssing av Stropsljødalen, men at dette ikke er tatt hensyn til i verneplanen. For å sikre villreinens bruk av trekket bør ferdsel reguleres på ettersommeren/høsten.

Villreinemnda for Snøhetta og Knutshø uttaler at området ved Kolla og Stropsljødalen bør skjermes for å sikre villreinens bruk av trekket på ettersommer/høst.

Snøhetta villreinutvalg mener at fuglehundprøver i terrenget opp mot Kolla må stoppes.

Lesja kommune synes det er positivt til at det legges opp til en bruksområde i forvaltningsplanen, og mener at datoer, bruksområde og andre konkrete styringsredskap for ferdsel bør innlemmes i forvaltningsplan, ikke verneforskrift.

Dovre kommune uttaler at det er viktig for kommunen at trekkområdene og reinens levevilkår sikres og er enig i at ferdselsregimet på Snøheimvegen må håndteres restriktivt slik at skyttelbussordningen fungerer i tråd med intensjonen. Kommunen peker imidlertid på at reinens trekkvaner og beitemønstre, samt også menneskers bruk av området, kan endre seg over tid, og at det er viktig at verneforskriftene og forvaltningsplanen innehar nok fleksibilitet til at forvaltningen kan fungere etter intensjonen med vernet. Kommunen mener at datoer og konkrete styringsredskap derfor i størst mulig grad bør fastsettes i forvaltningsplanen. Kommunen peker på at det i stor grad er ferdselsrestriksjonene som påvirker reiselivets bruk av området og mener det er viktig at etablerte reiselivsbedrifter fortsatt kan utøve sin virksomhet omtrent på dagens nivå, selv om noe av dette krever særskilte tillatelser (flerårige). Kommunen ønsker at næringslivet, kommunene og verneområdeforvaltningen sammen ser samlet på hvordan reiselivet kan bruke områdene rundt Dovrefjellplatået (også Knutshø og Rondane) og få et klart handlingsrom. Kommunen viser videre til at størrelsen på bruksområdet i hovedsak følger grensene for landskapsvern og at en litt komplisert forvaltning kan forenkles ved at grensene mellom landskapsvern og nasjonalpark er lette å forholde seg til i terrenget, og viser til egne konkrete forslag til grensejusteringer.

Dovre fjellstyre, Lesja fjellstyre, DNT Oslo og omegn og Dovrefjell fuglehundklubb mener også at datoer for ferdsel ikke bør stå i forskriftene, men forankres i forvaltningsplan. Dette fordi villreinens arealbruk endrer seg over tid, naturen er ikke statisk, men i konstant endring.

Oppdal kommune ser nødvendigheten av å legge til rette for villreinen og villreinens ferdselsruter, men vil på generelt grunnlag påpeke at prinsippene i allemannsretten bør gjøre seg gjeldende i forvaltningen av området. Oppdal kommune mener at færrest mulig detaljer og datoer bør inn i forskriftene, men isteden fremkomme i forvaltningsplanen. Videre uttaler kommunen at bruk av verneområdet til «topptrim» og skoleturer må unntas søknadsplikt, både ut fra et folkehelseperspektiv og ønske om at nye generasjoner av lokalbefolkningen får bli kjent med området.

Dovre fjellstyre og Lesja fjellstyre viser til at moskusbestanden på Dovrefjell har store deler av leveområdet sitt innenfor foreslåtte verneområder og er en av de enkeltfaktorene som genererer mest trafikk utover DNT-hyttene og synes det er spesielt at dette ikke nevnes i forvaltningsplanen, herunder tiltak for å ivareta verneformålet. Snøhetta villreinutvalg mener at moskuguiding må være

sterkt organisert, tilrettelagt og regulert. Dovre jeger- og fiskerforening påpeker også at moskusen tiltrekker seg et stort antall besøkende gjennom hele året, både organisert og uorganisert, og at dette har blitt en stor belastning på store deler av skytefeltet, for rein og moskus, og bør reduseres kraftig. De mener det bør vurderes færre konsesjoner og begrensning i tid, samt at SNO-personell bør kunne ha tilsyn med denne trafikken.

Dovre kommune og Lesja kommune er enig i / mener det er positivt at sykling tillates på Vålåsjøhøvegen. Begge kommuner er enig i forslaget om å regulere sykling langs Snøheimvegen. Dovre kommune viser til at det er viktig at ferdselen langs Snøheimvegen kanaliseres mest mulig gjennom skyttelbussregimet, samt at Vålåsjøhøvegen ligger i ytterkant av verneområdet og ikke kanalisere ferdsel inn i indre deler av fjellet.

Dovre fjellstyre og Lesja fjellstyre mener at det kan være behov for å regulere hundekjøring innenfor deler av nasjonalparken, spesielt under vårsesongen, men ikke nødvendigvis i foreslåtte verneområder. Fjellstyrene foreslår også at organisert kjøring med hundespenn tillates etter søknad og styres til områder der konflikten med villrein blir små.

Snøhetta villreinutvalg mener at hundekjøring bare skal tillates på veg i barmarksesongen, for vernealternativ 1 kun til Veslfallet, for vernealternativ 2 kun på Vålåsjøhøvegen fram til Grisungen, men sier ingenting om forslaget til definisjon.

Lesja kommune mener at foreslåtte ferdselsrestriksjoner for hundekjøring er svært strenge – se forslag under kap. 6.6.8. Jora beitelag mener også at foreslåtte bestemmelser for hundekjøring er for strenge og at de må vurderes på nytt. Beitelaget mener at kommersiell kjøring må omsøkes og behandles og kunne styres, men ikke den vanlige turgåeren med hund.

Dovre kommune mener hensikten med forslaget om regulering av hundekjøring er god og er enig i at dersom slik ferdsel er skadelig, så er det uavhengig om ferdselen er organisert eller uorganisert.

Folldal trekkhundklubb og Hjerkinnhus hotell AS går sterkt imot at det innføres begrensninger på uorganisert hundekjøring både i foreslåtte verneområder og gjennom ny verneforskrift for Dovrefjell-Sunndalsfjella nasjonalpark og viser til at det finnes i dag ingen vitenskapelig kvalitetssikret dokumentasjon på at hundekjøring har vesentlige forstyrrelseseffekter på villrein. De viser videre til at hundekjøpermiljøet i området selv vil bidra til å holde seg orientert om sårbare områder og opprettholde en god kontakt/dialog med forvaltningsmyndigheten og Statens naturoppsyn for å unngå problemer. Trekkhundklubben og Hjerkinnhus mener til slutt at det er prinsipielt betenkelig at det legges opp til å tillate å transportere flere tusen personer hvert år med buss inn i kjerneområdet av verneområdet samtidig som man skal begrense og til dels forby ikke-motoriserte friluftaktiviteter i meget beskjedent omfang.

Folldal Vekst mener at omfanget av organisert ferdsel i form av ridning, hundekjøring og moskusguiding er så liten at man ikke kan hevde at det fører til svekkelse av vernegrnlaget i området og at det ikke bør være ferdselsbegrensninger i bruksområdet.

Folldal kommune mener at omfanget av organisert ferdsel når det gjelder ridning og hundekjøring er så liten at man ikke med alvor kan hevde at deres drift kan svekke vernegrnlaget i området.

Dovrefjell nasjonalparkstyre bemerker at forslagene til regulering av ferdsel er kompliserte – det er bl.a. mange forskjellige datoer å forholde seg til. Det ser ut som det er behov for å ta en ny og grundigere gjennomgang av de ferdselsformene som kan skade naturmiljøet, og en ny gjennomgang og revisjon av forslagene til regulering av ferdsel i de verneområdene som foreslås i det tidligere

skyttefeltet. Start- og sluttdatoer for forskjellig bruk, bør fastsettes i forvaltningsplanen istedenfor i verneforskriften.

Sør-Trøndelag fylkeskommune mener at området med telteforbud er et tiltak som vil kunne virke positivt med tanke på reduksjon av omfanget av fri ferdsel i sentrale villreinområder, mens forbudet mot organisert ferdsel til fots i begge alternativer etter 19. august vil være en begrensning for organisert guiding i forbindelse med jakt.

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag mener opprettholdelse av villreinenes naturlige arealbruk er av internasjonal betydning, og viktigere enn å opprettholde fri ferdsel til Snøheim og Reinheim, slik at om det blir konflikt mellom de to interessene, må ferdselen reguleres/tilpasses. Om dette grepet gjøres med eller uten veien til Snøheim er mindre viktig, idet villreinen ikke har problemer med å krysse denne så lenge ferdselen ikke blir for stor/hyppig.

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag støtter forslag til endring av regelverk slik at det ikke lenger skiller på kommersielle og ikke-kommersielle aktører. Fylkesmannen støtter at kjøring med hundespenn reguleres uavhengig om det dreier seg om organisert ferdsel eller ikke. De støtter forslaget om at det er angitt direkte i ny forskrift at kjøring med hundespenn er tillatt i nærmere avgrensede områder i skyttefeltet i en periode av året (f.o.m. 1. desember t.o.m. 31. mars). Og at kjøring med hundespenn på andre traseer eller til andre tider, herunder også områder i eksisterende nasjonalpark, krever særskilt tillatelse fra forvaltningsmyndigheten etter søknad.

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag viser til at i § 3 punkt 5.3 i nasjonalparkforskriften så reguleres kun organisert bruk av hest. Slik det nå står er uorganisert bruk av hest tillatt etter andre lovverk, dvs. friluftsløven § 2 som sier at ride- og kløvhest kan brukes på veg eller sti i utmark og over alt i utmark på fjellet. De etterspør om dette er i orden og at det ikke er behov for å kunne regulere det ut over den generelle aktsomhet i punkt 5.1 og i naturmangfoldloven § 6. Bruk av hest til kløving og gjeting er generelt tillatt. Slik ordlyden er, er det uklart om organisert bruk av hest til kløving er tillatt eller ikke. Videre stiller de spørsmål om det i 2. avsnitt bør stå «organisert ridning» i stedet for «organisert bruk av hest». De har samme merknader om bruk av hest til høringsalternativet om Snøheimvegen biotopvernområde, jf. § 5 pkt. 2 og 5.

Fylkesmannen i Oppland er positiv til at Forsvaret er innstilt på å finne alternative områder for vintertrening. Det er ingen hjemmel for å regulere organisert ferdsel til fots og på ski i landskapsvernområdet, heller ikke organiserte øvelser så lenge de gjennomføres til fots eller på ski uten bruk av beltekjøretøy eller lignende. Øvelser med bruk av motorferdsel er imidlertid søknadspliktig. Dette er omtalt under kapittel 6.5.8.

Fylkesmannen registrerer at mange av høringsinstansene støtter ferdselsreguleringer i området, spesielt med hensyn til villreinen og med strenge reguleringer av øvrig ferdsel på Snøheimvegen utenom skyttelbussen. Fylkesmannen tilrår ut fra dette og jf. kunnskapsgrunnlaget at det ikke åpnes for sykling på Snøheimvegen utover perioden 1. juni – 15. juli. Det er av samme grunn uaktuelt å legge til rette for at Gamle Snøheimvegen opparbeides som turvei for gående og syklende hele sommeren. Dette vil også kunne undergrave effekten av skyttelbussen. Samme periode gjelder for vegen inn til Vesllie, for å hindre barriereeffekt for villreinen. Flere høringsinstanser uttaler at villreinjegere må få bruke sykkel eller også el-sykkel under villreinjakta. Dette er vurdert og Fylkesmannen ser ikke at det er mulig å åpne for at villreinjegere kan bruke sykkel på Snøheimvegen, uten å åpne for at også andre kan sykle på vegen i samme periode. Fylkesmannen peker på at bruk av el-sykkel er definert som motorisert ferdsel i lov om motorferdsel i utmark og at det ennå ikke er åpnet for bruk av el-sykkel i verneområder, og viser videre til øvrige vurderinger rundt villreinjegernes behov for tilgang til området under kapittel 6.5.8. Fylkesmannen viser ellers til at bruk av vanlig sykkel vil være tillatt på Vålåsjøhøvegen gjennom hele sesongen.

Fylkesmannen anbefaler i kapittel 6.6.8 at det med kjøring med hundespenn menes kjøring med tre hunder eller mer. Fylkesmannen foreslår at følgende definisjon innarbeides i forvaltningsplan:

- «En ferdselsform der en utøver enten står på ski bak tre eller flere hunder som er innspent i drag med pulk, eller bare med en strikk (snørekjøring), eller der tre eller flere hunder er spent i liner foran sleden og styres med kommando fra utøveren. Hundekjøring skiller seg fra vanlig tur med hund ved hastigheten som kan oppnås og derav også avstandene som kan tilbakelegges.»

Dette vil medføre at det blir lettere å skille vanlige turer med hund fra hundekjøring. Fylkesmannen mener videre at det er god nok kunnskap om forstyrrelsespotensialet til å regulere kjøring med hundespenn i området av hensyn til villrein og viser i den sammenheng både til konkrete erfaringer andre har hatt i felt og høringsuttalelser fra Dovre kommune, fjellstyrene m.fl. Fylkesmannen er enig med fjellstyrene i at tillatelser til slik kjøring i nasjonalparken bør begrenses til senest 20. april, eventuelt 3. påskedag dersom den faller seinere. Dette bør innarbeides i forvaltningsplan. I landskapsvernområdet er det gjennom verneforskriften åpnet for hundekjøring f.o.m. 1. februar t.o.m. 31. mai uten søknad (se avsnitt nedenfor). Fylkesmannen viser til at likebehandling er et viktig prinsipp i forvaltningen og tilrår ikke at lokal næring og sportsutøvelse med hundespenn får noen fortrinn framfor andre hundekjørere. Fylkesmannen peker til slutt på at konsekvensutredningen for reiselivet ble utarbeidet på grunnlag av at hundekjøring skulle være totalforbudt i hele området, altså noe helt annet enn det nå er gitt rom for.

Fylkesmannen har i høringsforslaget ikke foreslått periode for båndtvang for hund utover båndtvangbestemmelsene i hundeloven (f.o.m. 1. april – t.o.m. 20. august). Kommunene har i henhold til hundeloven anledning til å vedta lokal forskrift om utvidet båndtvang, hvilket Dovre kommune har gjort.

Fylkesmannen har gjort flere grep for å forenkle foreslåtte ferdselsreguleringer etter høring. Målet om slik forenkling har også vært grunnlag for de valg av verneformer og grenser som Fylkesmannen tilrår. Landskapsvernområdet fra vernealternativ 2 utvides med et større område mot Vålåsjøhøe i ytterkant av foreslåtte verneområder (jf. kapittel 6.4).

For landskapsvernområdet tilrår Fylkesmannen at organisert ferdsel til fots er tillatt uten søknad, samt at annen organisert ferdsel som kjøring med hundespenn og rideturer er tillatt uten søknad innenfor bestemte tidsrom.

Fylkesmannen tilrår videre at andre ferdselsformer som kan skade naturmiljøet skal være søknadspliktige, og at de ferdselsformene det gjelder skal være definert i forvaltningsplanen.

Den indre delen av området vernes som nasjonalpark, noe som gir et sterkere hjemmelsgrunnlag for å regulere ferdsel av hensyn til villreinen, annet dyreliv og andre verneverdier.

I nasjonalparken er organisert hundekjøring og organisert bruk av hest søknadspliktig gjennom hele året. Fylkesmannen tilrår videre at sykling skal være tillatt på Snøheimvegen i tidsrommet 1 juni -15 juli og på Vålåsjøhøveien gjennom hele året. Fylkesmannen tilrår videre at andre ferdselsformer som kan skade naturmiljøet skal være søknadspliktige, og at de ferdselsformene det gjelder skal være definert i forvaltningsplanen.

Gjennom dette får forvaltningsmyndigheten både mulighet til å styre og få oversikt over den organiserte ferdselen, samt kjøring med hundespenn, i den indre delen av foreslåtte verneområder. Noe av nasjonalparken fra vernealternativ 1 beholdes nærmere området rundt Vesllie, fordi dette området er viktig for villreinen videre trekk videre inn i Grisungdalen og mot Vålåsjøhø (jf. kapittel 6.4).

Søknadsprosessen vil være en god arena for dialog mellom forvaltningsmyndigheten og aktørene som driver med organisert ferdsel og/eller hundekjøring i området (slik praksis blant annet har vært knyttet til moskusguiding i eksisterende nasjonalpark). Fylkesmannen viser i den forbindelse særlig til høringsuttalelsen fra Furuhaugli turisthytter, samt også andre, og understreker at det fra vernemyndighetens side er ønskelig at flest mulig av de besøkende velger organiserte turer, framfor at folk går på egenhånd og bidrar til mer spredt ferdsel i området. Det er også ønskelig å ha krav som sikrer at guider som får tillatelse har god nok kunnskap om området og slik at de også kan formidle hvilke hensyn man må ta til dyreliv og annen natur i området. I vurderingen av søknadene må forvaltningsmyndigheten ta hensyn til samlet belastning og sårbare områder.

Miljødirektoratet støtter Dovre kommunes merknad om at reinen har en dynamisk arealbruk som naturlig veksler mellom ulike beite- og kalvingsområder. Samtidig er dagens villreinstammer fragmentert og forhindres fra sin naturlige rullering av funksjonsområder p.g.a. barrierer som vei, jernbane, hyttefelt og kraftutbygging. Vinterbeite er minimumsfaktoren til stammen i Snøhetta vest og store deler av de optimale høst- og vinterbeite ligger i utredningsområdet. Begrenset tilgang til annet vinterbeite gjør at stammen med all sannsynlighet vil opprettholde dagens bruk av områdene. Ferdelsrestriksjonene vil, som kommunen påpeker, legge begrensninger på tillatt aktivitet i landskapsvernområdet og i nasjonalparken. Det er også ønskelig, da en bevaring av villreinsens tilgang til vinterbeiter i utredningsområdet ikke er forenelig med utstrakt ferdsel i aksene Hjerkinntun-Snøheim eller i beiteområdene på selve Hjerkinntunplatået. Ferdsel til fots er ikke regulert, og organisert ferdsel bør reguleres i størst mulig grad for å ha kontroll på samlet belastning.

Miljødirektoratet noterer seg Dovre kommune og flere andre høringsparter ønsker å flytte datoer fra forskrift til forvaltningsplan. Dette vil bidra til en enklere forskrift, men det vil samtidig gi et svakere vern av området. Verneforskriften kan som hovedregel bare endres av kongen i statsråd, mens en forvaltningsplan revideres med jevne mellomrom og datoer som regulerer ferdsel er dermed prisgitt det sittende styret. For enkelte ferdselsformer er derfor datoreguleringer fastsatt i forskriften. Vi presiserer videre at søknadspliktige aktiviteter fremdeles kan utføres og aktørene kan få langsiktige framtidsutsikter for sin drift gjennom flerårige søknader, men søknadsplikten sikrer at mengde og utbredelse kan reguleres av styret.

En definisjon av kjøring med hundspann kan avklares i forvaltningsplanen.

Vi viser til kap. 3.2. vernealternativer jf. vår tilrådning for landskapsvernområde med biotopvern, og foreslår følgende ferdselsrestriksjoner:

Organisert ferdsel og ferdselsformer som kan skade naturmiljøet må ha særskilt tillatelse. Hvilke ferdselsformer dette gjelder skal defineres i forvaltningsplanen. Vi definerer ikke ferdselsformer i forskriften, men gir forvaltningsmyndigheten et verktøy for å kunne regulere ferdsel. Forvaltningsmyndigheten definerer selv om hundekjøring, ridning, natursafari o.l. skal defineres som aktiviteter som kan skade naturmiljøet, og eventuelle datoer knyttet til aktivitetene kan inngå som retningslinjer i forvaltningsplanen.

Vi tilrår videre at sykling kun skal være tillatt på Snøheimvegen og på Vålåsjøhøveien f.o.m. 1. april – t.o.m. 15. juli. Tidsrommet er foreslått på bakgrunn av villreinsens bruk av området, ikke på bakgrunn av når aktiviteten er mest aktuell.

Større arrangementer krever tillatelse fra forvaltningsmyndigheten.

Det resterende arealet av utredningsområdet vernes som nasjonalpark. I nasjonalparken krever organisert bruk av hest og kjøring med hundspann tillatelse.

Annen organisert ferdsel og ferdselsformer som kan skade naturmiljøet må ha særskilt tillatelse. Hvilke ferdselsformer dette gjelder skal defineres i forvaltningsplanen.

Større arrangementer krever tillatelse fra forvaltningsmyndigheten.

Miljødirektoratet støtter Fylkesmannens kommentar om at søknadsprosessen vil være en god arena for dialog mellom forvaltningsmyndigheten og aktørene som driver med organisert ferdsel og/eller hundekjøring i området. Vi følger også Fylkesmannens argumentasjon om at det er ønskelig at flest mulig av de besøkende velger organiserte turer. For å unngå useriøse er det ønskelig med en utvikling mot sertifisering av guider/guidefirma med obligatorisk kursoppmøte og rapportering fra turer som kan redusere den negative påvirkningen fra ferdsel.

Miljødirektoratet støtter fylkesmannens forslag om å utarbeide gode og konkrete retningslinjer for hvilke områder som skal skjermes til hvilke perioder av året i forvaltningsplanen. Dette må som Fylkesmannen påpeker skje i forbindelse med revisjon av forvaltningsplanen og utarbeiding av besøksstrategi for Dovrefjell-Sunndalsfjella nasjonalpark, der en også må innarbeide retningslinjer for forvaltning av nye verneområder med utgangspunkt i utkast til forvaltningsplan som fulgte verneforslaget på høring.

Vi støtter videre Fylkesmannens betraktning og anbefalinger for videreutvikling av reiselivet i utredningsområdet sett i sammenheng med ferdsel i Stropplisdalen.

6.3.6 Motorferdsel

Forsvarsbygg viser til at Forsvaret har i verneforskrift for Dovrefjell-Sunndalsfjella nasjonalpark ferdselsrett til Forsvarets anlegg på Snøhetta, gjennom hjemmel til bruk av beltekjøretøy på vinterføre eller luftfartøy, og at denne retten videreføres i forslaget til utvidet nasjonalpark. Forsvarsbygg påpeker at Forsvaret i forbindelse med tilgangen til anlegget på Snøhetta fremdeles vil ha behov for transport til Snøheim (på Snøheimvegen) også i barmarksesongen, blant annet for frakt av materialer og utstyr, og anmoder om at Forsvaret gis nødvendig unntak fra motorferdselsrestriksjoner for dette formålet.

Forsvarsbygg tar oppfordringen om å finne alternative områder for vintertrening til følge (jf. også kapittel 6.5.7).

Forsvarsbygg viser til at verneforslaget innebærer forbud mot lavflyging av hensyn til villreinen i Snøhetta, samt sårbare fuglearter og annet sårbart dyreliv. Forsvarsbygg peker på at en bred korridor langs E6 og toglinjen Dombås – Fokstua – Hjerkinns – Dovre – Oppdal er meget viktig for transittering for Forsvarets fly og helikoptre mellom Østlandet og Trøndelag og skriver at det derfor ikke må innføres restriksjoner på lavflyging i denne korridoren. Videre bruker Luftforsvaret det middels høye luftrommet over Hjerkinns – Dovrefjell – Sunndalsfjella – Rondane som et av de viktigste treningsområder i Sør-Norge for jagerfly, fordi man her kan operere mellom de hyppigst brukte traséer for passasjerfly. Forsvaret viser videre til det interdepartementale arbeidet for å vurdere forholdet mellom verneområder og lavflyging, Luftforsvarets egne generelle restriksjoner som følge av dette, samt unntak fra forbudet mot lavflyging ved vern av nasjonalparker etter 2008. På denne bakgrunnen opprettholder Forsvarsbygg kravet om unntak fra motorferdselsforbudet for Forsvarets nødvendige lavflyging i de tidsrom som ikke er sårbare for villrein og andre verneverdier.

Luftfartstilsynet gjør oppmerksom på at verneforslaget vil kunne ha betydning for luftsport- og småflyoperasjoner i området, hvor det flyes etter visuelle flygeregler (minstehøyden utenfor tettbygd strøk er 150 meter), og ber Fylkesmannen vurdere behovet for høydebegrensningen nærmere ut fra

formålet med verneforslaget og mengden av og hensynet til visuelle flyoperasjoner over området. Luftfartstilsynet viser videre til at Norges luftsportforbund og konsesjonshaverne for Lesja lufthavn, Bjorli og Oppdal flyplass, Fagerhaug vil ha nærmere kunnskap om omfanget av og interessen for denne typen trafikk i det foreslåtte verneområdet.

Bane NOR og Jernbanedirektoratet viser til behov for å gjennomføre faste arbeider langs sporet når hensynet til togframføringen eller sikkerhet for jernbanen tilsier det, f.eks. vegetasjonsfjerning eller snørydding. I tillegg må de ha kjøreadkomst til jernbanen i forbindelse med inspeksjoner og ved akutte situasjoner som dyrepåkjørsler og utbedringer av feil på infrastrukturen. Deres erfaring viser at det kan oppstå andre akutte behov for tiltak, også av forebyggende karakter.

Dovre kommune viser til at motorferdselsrammen for beitenæringen er 1. juni til første helg i oktober, samt at det legges opp til flerårige tillatelser, og mener det er tilstrekkelig. Kommunen forutsetter da at det må være hjemmel til å kunne kjøre inn på kort varsel dersom det blir funnet dyr i høgfjellet etter den 1. oktober, som det haster med å få ned, fordi værforholdene og dyrenes trekk kan gjøre det vanskelig å finne de igjen.

Grisungen sameie mener at bestemmelsene må åpne for motorferdsel på Vålåsjøhøvegen til buene ved Grisungen i samme tidsperiode som tillatt kjøring i forbindelse med drift av Snøheim turisthytte, dvs. f.o.m. 1. juni t.o.m. første helg i oktober, men med unntak av reinsjakta (dvs. unntatt perioden f.o.m. 20. august t.o.m. 22. september. Lesja kommune mener at grunneierne i Grisungen sameie gis samme tilgang på bruk av veiene som beitelaget.

Dovre fjellstyre mener det vises liten forståelse til forvaltningen av villreinstammen og ivaretagelse av tilgangen til villreinjakt. Både Dovre fjellstyre og Lesja fjellstyre foreslår at villreinjegere må kunne kjøre inn til en parkeringsplass som bør opprettes for jegere ved Svånålægeret i reinsjakta, med kjøring/parkering før kl. 07.00 om morgenen og etter klokka 19.00 om kvelden. Dette mener fjellstyrene vil kunne gi en bedre spredning av jegerne som i dag er konsentrert ved Gardsenden/Nysetra. Furuhaugli turisthytter AS foreslår at jegere får bruke el-sykel, men støtter ellers regelverket for transport under jaktperioden slik det er foreslått og fungerer i dag.

DNT Oslo og omegn påpeker at det i bestemmelsen som åpner for motorferdsel for vedlikehold og tilsyn med Snøheimvegen også må åpnes for å gi tillatelse til brøyting av veien og at slik brøyting stort sett er knyttet til å sikre veien i snøsmeltinga. Behovet for dette vil variere fra år til år, men dersom DNT skal åpne Snøheim 1. juni påpeker de at en må regne med å brøyte relativt ofte.

A/S Eidefoss forutsetter at verneforskriftene har unntak for nødvendig motorferdsel i forbindelse med akutt utfall og reparasjon av strømforsyningsanlegg, også for kraftlinja fra Hjerkin mot Kongsvoll fjellstue. Eidefoss påpeker at denne linja går delvis på andre siden av elva i forhold til E6, og at de er avhengig av å bruke veiene fra Hjerkin som går på rett side av elva ved nettfel samt til drift og vedlikehold.

NVE ber om at det i verneplanen åpnes for en mulighet til bruk av motorkjøretøy tur-retur målestasjon 109.21 Driva v/Svåni inntil tre ganger pr. år, fortrinnsvis som direktehjemmel

Fylkesmannen i Oppland viser til at Forsvaret har tillatelse til motorferdsel for nødvendig transport til og fra Forsvarets radiolinjestasjon på Snøhetta etter nærmere retningslinjer i forvaltningsplan. Dette vil også omfatte motorferdsel på Snøheimvegen i barmarksesongen. Fylkesmannen ser imidlertid at det er behov for å presisere at bestemmelsen også hjemler nødvendig transport av materialer og utstyr til anlegget ved Snøheim. Fylkesmannen viser videre til at det er unntak fra det generelle motorferdselsforbudet for motorferdsel i forbindelse med akutt utfall på strømkabelen til Snøheim

og Forsvarets radiolinjestasjon på Snøhetta i begge verneforskriftene. Videre ser Fylkesmannen at Forsvarsbygg kan ha et begrenset behov for motorferdsel også etter 2020, for å følge opp visse forhold fra Hjerkin PRO i etterkant,

Fylkesmannen peker på at motorferdsel i forbindelse med Forsvarets øvingsvirksomhet krever tillatelse etter søknad og at det er en generell målsetting at slike øvelser skal legges utenom verneområder. Fylkesmannen er derfor positiv til at Forsvaret er innstilt på å finne alternative områder for vintertrening. Fylkesmannen har før høring likevel gitt signaler om at det fortsatt kan være en åpning for Heimevernets skole- og kompetansesenter (HVSKS) på Dombås sin begrensede bruk av området til egne vinterøvelser. Fylkesmannen har imidlertid oppfordret HVSKS om å vurdere alternative områder også for sin egen øvingsvirksomhet, som f.eks. fjellområdet øst for Slådalsvegen, som både ligger utenfor verneområdene og er langt mindre konfliktylt i forhold til villrein.

Fylkesmannen viser til at den aller viktigste perioden villreinen ikke bør forstyrres er kalvingsperioden (i Snøhetta villreinområde ca. 17. mai +/- ca. ti dager) og i tida rett før og rett etter denne. I tida før går simlene kalvtunge og det er risiko for at de kaster kalven ved for store forstyrrelser. I tida etter er flokkene nokså sårbare. Fostringsflokkene vil forflytte seg til kalvingsområdene lenger inn i området i god tid før kalving, slik at det er mindre grunnlag for lavflygingsforbud i ytterkant av tilrådde verneområder. Fylkesmannen mener det derfor kan gis et generelt unntak for Forsvarets nødvendige lavflyging i Hjerkin landskapsvernområde. Når det gjelder Dovrefjell-Sunndalsfjella nasjonalpark, kan det ut fra villrein faglige hensyn begrunnes at det er nødvendig å forby lavflygingsaktiviteter i perioden fra 1. mars til 1. juli.

Fylkesmannen peker på at dette hensynet er spesielt for foreslåtte verneområder da vi her har en av de siste restene av den ville europeiske fjellreinen vi har et internasjonalt ansvar for å ta vare på. Fylkesmannen tilrår på denne bakgrunnen at det ikke gis åpning for annen lavflyging i området.

Fylkesmannen viser til at datoer i bestemmelsene om kjøring på vegene i forbindelse med beitebruk ble fjernet før høring, noe som imøtekommer behovet begge fjellstyrer, kommunene, beitelaget, faglagene og fjellstyresambandet tar opp i sine høringsuttalelser. Slik kjøring kan ikke unntas for søknadsplikt da det er viktig at forvaltningsmyndigheten har oversikt over og kontroll med kjøringen gjennom søknadsprosessen og kan sette vilkår om rapportering i etterkant. Slike tillatelser vil bli gitt for flere år av gangen, etter søknad fra beitelaget. Fylkesmannen understreker at bruken av både Snøheimvegen, Vålåsjøhøvegen og vegen inn til Vesllie må reguleres gjennom verneforskriftene. Fylkesmannen peker videre på at forskriftene i tillegg har standardbestemmelsen om at det generelle motorferdselsforbudet ikke er til hinder for motorferdsel for uttransport av syke/skadde bufe i medhold av lov om dyrevelferd. Det er imidlertid uaktuelt å åpne for ren transport av tilsynspersonell i utmark, noe som heller ikke vil være i tråd med lov om motorferdsel i utmark som fremdeles vil gjelde parallelt med verneforskriftene. Fylkesmannen viser også i denne sammenhengen til at to småbruk i Folldal har begrenset beiterett i Hjerkin utmåling, samt også Hjerkin fjellstue. Det ene bruket er nedlagt og Hjerkin fjellstue har sine sauer på beite annet sted. Rettighetshaveren på det andre småbruket i Folldal har sauene sine på beite i Kvitdalen. Det hender imidlertid at noen av sauene trekker over E6 og inn i foreslåtte verneområder, og at vedkommende har behov for å hente dem der. Fylkesmannen tilrår derfor å endre forskriften for å åpne for dette.

Når det gjelder annen kjøring på Vålåsjøhøvegen vil Fylkesmannen peke på at det i utgangspunktet er i strid med både hensynet til villreinen og andre verneverdier at vegen beholdes jf. også entydige faglige anbefalinger i kunnskapsgrunnlaget for verneplanen. Vegen beholdes for å legge til rette for fortsatt beitebruk i området. Transport av ved varer og utstyr til hyttene og buene i Grisungen kunne vært løst på en like god måte gjennom tillatelser til bruk av snøskuter vinterstid. Når Fylkesmannen nå tilrår at Vålåsjøhøvegen beholdes, er det like viktig å begrense ferdselen på denne vegstrekningen som på Snøheimvegen. Fylkesmannen tilrår derfor at tillatelse til kjøring på vegen for transport av ved varer og utstyr til hytter/buer i Grisungen begrenses til to turer tur/retur Hjerkin – Grisungen

for medlemmer i Grisungen sameie og andre bueiere. Det skal likevel kunne gis et større antall turer ved behov for transport av materialer o.l. i forbindelse med vedlikehold eller godkjente byggetiltak, etter spesifisert søknad i den forbindelse. Dette bør innarbeides som retningslinjer i forvaltningsplanen. Fylkesmannen vil imidlertid imøtekomme ønsket fra Grisungen sameie og andre når det gjelder tidsrommet transporten kan gjennomføres, og åpner for at dette kan skje fram t.o.m. 10. oktober. Fylkesmannen peker på at en slik regulering er i tråd med dagens praksis jf. også avtalen om sivil bruk av vegger i tidligere Hjerkinnskytefelt mellom Forsvarsbygg, Statskog, Lesja og Dovrefjellstyrer, Jora beitelag og Grisungen sameie som har vært gjeldende fra 5. juli 2013.

Fylkesmannen peker på at åpningstiden for Snøheim turisthytte har betydning for verneforslaget fordi det har betydning for motorferdselen på Snøheimvegen i den forbindelse og for ferdsel i området forøvrig. Når denne vegen ifølge kunnskapsgrunnlaget har en tydelig barriereeffekt på villreintrekket i området er det naturlig at også åpningstida for Snøheim reguleres gjennom bestemmelsene om motorferdsel. Jf. dette kunnskapsgrunnlaget har området en særlig viktig funksjon som trekkområde fra seinsommeren og utover høsten og som vinterbeite for villreinstammen i Snøhetta øst. Vinterbeitet er videre minimumsfaktoren for denne villreinstammen. Det er derfor uaktuelt at Snøheim er åpen vinterstid. Ut fra hva Snøhetta villreinutvalg skriver om forflytning av kalvingsområdene, bør Snøheim åpne senere enn 1. juni som foreslått til høring. Også av hensyn til yngleperioden for annet dyreliv vil det, som fjellstyrene peker på, være ønskelig å unngå så tidlig åpning som 1. juni. Når DNT Oslo og omegn selv ønsker å beholde åpningstid i oktober framfor å få åpningstid i juni, tilrår Fylkesmannen å gå tilbake til at Snøheim kan åpnes for sesongen først siste hele helg i juni, noe som har vært praksis fra Snøheim gjenåpnet i 2012. Avslutning av sesongen har siden gjenåpningen vært knyttet til uke 40. Noen år innebærer denne avgrensningen på sesongen at Snøheim kan være åpen til og med første søndagen i oktober, andre år forskyves dette slik at Snøheim er åpen til og med andre søndagen i oktober. Fylkesmannen tilrår istedenfor at Snøheim turisthytte kan holdes åpen fram til og med andre søndagen i oktober, noe som vil innebære at DNT får med seg begge høstferieukene noen år. Fylkesmannen understreker at det etter den tid er viktig at all ferdsel i området reduseres til et minimum slik at villreinen får ha tilgang til viktige vinterbeiter i størst mulig grad uten å bli forstyrret. Bestemmelsen som åpner for motorferdsel for vedlikehold og tilsyn med Snøheimvegen skal også kunne omfatte tillatelse til brøyting av vegen når det er nødvendig for å sikre vegen i snøsmeltinga. Fylkesmannen viser for øvrig til utkast til forvaltningsplan når det gjelder rammer og retningslinjer for motorferdsel i forbindelse med vedlikehold, åpning, drift og stenging av Snøheim turisthytte, der hovedmålsettingen er å redusere motorferdselen til et nødvendig minimum. Turer under driftsperioden (åpningstiden) skal i størst mulig grad samkjøres med skyttelbussen. Retningslinjene sier også at tilsynsturer vinterstid skal samordnes med andre for mest mulig samkjøring.

Fylkesmannen viser til at kraftlinja fra Hjerkinns mot Kongsvoll fjellstue ligger i foreslått Hjerkinns landskapsvernområdet og at verneforskriften har direkte hjemmel for «*motorferdsel i forbindelse med akutt utfall på kraftlinjer og kraftanlegg, ...*» slik Eidefoss forutsetter. Det er videre hjemmel til å kunne gi tillatelse til «*motorferdsel i forbindelse med drift, vedlikehold og oppgradering/fornyelse av eksisterende kraftlinjer og kraftanlegg*». Det samme gjelder strømkabelen som går til Snøheim og Forsvarets radiolinjestasjon på Snøhetta gjennom verneforskriften for nasjonalparken.

Fylkesmannen tilrår videre å ta inn en hjemmel som åpner for å kunne gi tillatelse etter søknad til nødvendig motorferdsel i forbindelse med drift, vedlikehold og ombygging/oppgradering målestasjon 109.21 Driva v/Svåni.

Fylkesmannen er enig med Bane NOR i at rammene for drift og tiltak på jernbanen, herunder motorferdsel i den forbindelse, bør være mest mulig avklart. Fylkesmannen mener i den forbindelse

at det bør skilles mellom motorferdsel ved akutte behov og motorferdsel i forbindelse med planlagte tiltak. Ved akutte situasjoner vil det være behov for direkte hjemmel for slik motorferdsel.

Miljødirektoratet støtter Fylkesmannens tilrådning til foreslåtte endringer i landskapsvernområdeforskriften knyttet til tilgang til Forsvarets radiostasjon på Snøhetta og anlegg ved Snøheim, samt forslag til endringer i landskapsvernområdeforskriften knyttet til nødvendig oppfølging i etterkant av oppryddingsarbeidet. Jamfør direktoratets tilrådning om å ta ut Snøheimvegen fra verneform nasjonalpark er ikke disse bestemmelsene aktuelle for nasjonalparkforskriften.

Miljødirektoratet støtter Fylkesmannens tilrådning knyttet til Forsvarets øvingsvirksomhet, samt anbefalingen til Forsvaret om å vurdere arealer utenfor verneområdene.

Forsvarets lavtflyging er ikke tillatt per i dag i Dovrefjell-Sunndalsfjella nasjonalpark. I revideringen av forskriftene er det et prinsipp at eksisterende vern ikke skal svekkes. Lavtflyging ansees som en forstyrrelse med negative konsekvenser for verneverdiene, også for andre arter enn villrein. Under verneform nasjonalpark har dyrelivet et relativt sterkt vern og det er forbudt med aktivitet som skader verneverdiene eller påfører unødvendig forstyrrelse. Lavtflyging er derfor normalt ikke tillatt i nasjonalparker. Miljødirektoratet tilrår at dette også videreføres i Dovrefjell-Sunndalsfjella nasjonalpark og blir gjeldene for nye Hjerkin landskapsvernområde.

Miljødirektoratet støtter Fylkesmannens vurdering av at søknadsplikt for kjøring på veinettet må opprettholdes. Den foreslåtte datogrensen for tillatelse til kjøring på Vålåsjøhøveien på f.o.m. 1 juni t.o.m. 10 oktober vil i prinsipp si at man kan gi tillatelse for hele sesongen. Tidsbegrensningen har således ingen vesentlig funksjon, og vi mener derfor det er mest hensiktsmessig å regulere tillatelse til kjøring i forvaltningsplanen, og at eventuelle datoer som regulerer kjøring på veiene angis i retningslinjene. Det vesentlig er å begrense mengde ferdsel, og dette vil ivaretas av regulering av antall turer per år. Vi støtter derfor Fylkesmannens vurdering knyttet til begrensningen av tillatelser til kjøring for transport av ved varer og utstyr til hytter/buer. Miljødirektoratet påpeker videre viktigheten av å innarbeide gode retningslinjer med konkrete føringer for betingelser i tid og rom, for behandling av søknader om motorferdsel i forvaltningsplanen.

Miljødirektoratet støtter Fylkesmannens vurdering knyttet til å lette tilgangen til området for villreinjegere, herunder både bruk av sykkel, el-sykkel og egne biler.

6.3.7 Generelle dispensasjonsregler

Direktoratet for mineralforvaltning skriver i sin uttalelse at dersom ny kunnskap i fremtiden viser at det fins viktige forekomster av mineralske ressurser i verneområdene, må eventuelt uttak av disse forekomstene vurderes konkret i hvert enkelt tilfelle ut fra den generelle dispensasjonsbestemmelsen i naturmangfoldloven § 48.

Fylkesmannen bemerker at terskelen for å gi tillatelse etter de generelle dispensasjonsbestemmelsene i verneforskriftenes § 4 jf. naturmangfoldloven § 48 er høy, og særlig i forhold til inngrep. Vi viser i den forbindelse til brev av 14. august 2014 fra Klima- og miljødepartementet om retningslinjer for behandling av søknader om lavtflyging i verneområder i forbindelse med geofysisk kartlegging i regi av Norges geologiske undersøkelse. KLD viser i brevet til at det er en vesentlig samfunnsinteresse å beholde verneområdene intakte uten tekniske inngrep og at geofysisk kartlegging ikke skal danne grunnlag for videre kommersiell mineralling,

mineralundersøkelser eller mineralutvinning i verneområdene dersom dette er i strid med verneformålet eller kan påvirke verneverdiene nevneverdig.

Miljødirektoratet støtter Fylkesmannens vurdering.

6.3.8 Generelle merknader til verneforskriftene og forvaltningen av dem

DNT Oslo og omegn mener det ville vært en fordel hvis kriteriene for hva som vurderes som «kan skade naturmiljøet» hadde vært litt tydeligere fordi svært mange aktiviteter påvirker villreinen i ulik grad uten at det har særlig betydning for overlevelsessevnen. De peker på at det store bildet er at villreinforvaltningen fungerer bra, arealene er stort sett sikret og villreinen har stabile leveforhold på Dovre som også er forbedret etter at skytefeltet ble lagt ned.

Moskusgrenda og Moskustuggu uttaler at det er prinsipielt betenkelig at nye verneforskrifter vurderer å videreføre ordningen med å transportere flere tusen personer årlig med buss inn i kjernen av verneområdene, og samtidig begrense marginale, ikke-motoriserte aktiviteter. Dette bryter med kjerneprinsippene i mangeårig norsk friluftspolitikk, og kan skape presedens for å åpne andre nasjonalparker for motorisert atkomst.

Fylkesmannen peker på at likebehandling er et grunnleggende prinsipp i forvaltningen og mener det ikke er grunnlag for å behandle fjellstyrene annerledes når det f.eks. gjelder transport av ved, varer og utstyr til buer og hytter enn andre eiere av buer og hytter i området. Fjellopsynet har imidlertid en annen rolle og i den forbindelse gjelder det egne bestemmelser jf. også fjelloven og lov om motorferdsel i utmark. Når det gjelder søknadsprosessen er det ønskelig for alle parter at den går enklest mulig og at det gis flerårige tillatelser når det er grunnlag for det. Et godt utgangspunkt er at det framgår tydelig av søknader om hva det søkes om og at forvaltningsmyndigheten kontaktes dersom det er tvil om kravene til en søknad.

Videre vil Fylkesmannen vise til at det er gjennom den kommende forvaltningsplanprosessen at kriterier for hva som kan skade naturmiljøet må defineres nærmere. Fylkesmannen vil likevel peke på at kunnskapsgrunnlaget om villrein og ferdsel i området er svært solid, og at det er stor faglig enighet om at villreinen i dag er sterkt presset av ferdsel og bruk i Snøhetta- og Hjerkinnområdet, spesielt i siste halvdel av sommeren og utover høsten. Videre utgjør tilrådde verneområder en svært viktig del av vinterbeiteområdet til Snøhetta-reinen, hvor det er viktig at reinen får ro slik at den får i seg mest mulig mat og bruker minst mulig unødvendig energi på å flykte. Det er derfor avgjørende at det tas tilstrekkelige hensyn gjennom den videre forvaltningen av nasjonalparken og omkringliggende områder for slik at rotasjonstrekket rundt Snøhattamassivet og villreinens funksjonelle bruk av dette landskapet til kalving, sommerbeite, og vinterbeite kan bevares. Fylkesmannen viser også til den faglige anbefalingen om at den beste kombinerte løsningen for villrein og folk i området er å beholde Snøheimvegen med bruk av skyttelbuss og strenge regler for bruk av vegen for øvrig. Området mellom Snøheim og Snøhetta er langt mindre sårbart med hensyn til villreinen.

Miljødirektoratet støtter Fylkesmannens vurdering, se for øvrig kommentarer under kap. 6.1.2 Vålåsjøhøvegen og vegen til Vesllie og kap. 6.3.5 Ferdsel.

6.4 Ny verneforskrift for Dovrefjell-Sunndalsfjella nasjonalpark – merknader til endringer fra gjeldende verneforskrift

6.4.1 Generelle merknader til ny verneforskrift for nasjonalparken

Se Fylkesmannens tilråding

6.4.2 Avgrensning (eiendomsforhold)

Se Fylkesmannens tilråding

6.4.3 Inngrep

Dovre kommune og Lesja kommune mener at følgende hjemmel må inn i nasjonalparkforskriften: «Forvaltningsstyresmakta kan gi tillatelse til oppføring av nødvendige bygninger i regi av beitelag/fjellstyre til beitebruk og tilsyn.» Dovre fjellstyre uttaler at det må være adgang til å oppføre nye tilsynsbuer/oppsynsbuer med hjemmel i fjelloven.

Jora beitelag mener det bør være en åpning for å kunne gi tillatelse til oppføring av nye tilsynsbuer dersom behovet er tilstede.

Fylkesmannen slutter seg til at det kan oppstå behov oppsetting av nødvendige bygninger i regi av beitelag i forbindelse med beitebruk i framtiden. Fylkesmannen foreslår at det tas inn en hjemmel for å kunne tillate dette i § 3 pkt. 1.3. Ved behandling av slike søknader må virkningene på verneverdiene; landskap, planteliv, dyreliv, geologiske forekomster og kulturminner vurderes nøye, samt nødvendigheten av tiltaket.

Som det framgår av ovennevnte skal terskelen for å tillate inngrep være høy, og Fylkesmannen mener at hjemmelen kun bør omfatte tilsynsbuer som er nødvendige i forbindelse med beitebruk og ikke til fjellstyrets virksomhet. Fylkesmannen vurderer at det ikke er behov for ekstra bygninger til fjellstyrets virksomhet.

Miljødirektoratet støtter Fylkesmannens vurdering, og endrer ordlyden i bestemmelsen fra "bygninger" til "tilsynsbuer".

6.4.4 Ferdsl

DNT Oslo og omegn mener det bør presiseres at bestemmelsene i forskriften heller ikke er til hinder for organisert ferdsl på ski under § 3 punkt 5.2, siden det i andre deler av forslaget er skilt mellom stier og skiløyper.

Lesja kommune mener foreslåtte ferdselsrestriksjoner for hundekjøring er svært strenge både for den organiserte og uorganiserte ferdselen. Kommunen foreslår å oppheve restriksjonene i perioden 1. desember – 20. april, men ikke ved kalvingsområdet og mener definisjon for hundekjøring bør endres til kun å gjelde tre hunder eller fler.

Dovre fjellstyre uttaler at det kan være et behov for å regulere hundekjøring innenfor deler av nasjonalparken, spesielt under vårsesongen, men ikke nødvendigvis innenfor planområdet. Fjellstyret peker på at det sent i april og i mai forekommer kjøring med hundespenn inn i kalvingsområdene med utgangspunkt fra Sæterfjellet og Grønbakken i Oppdal, men at snøforholdene ut fra Hjerkinne ofte er for dårlige på våren. Fjellstyret foreslår isteden at kjøring med hundespenn skal være forbudt i nasjonalparken etter 20. april / 3. påskedag (som for transport med snøskuter) og at hundespenn defineres som tre eller flere hunder som drar slede eller pulk. Fjellstyret foreslår videre at organisert kjøring med hundespenn kan tillates etter søknad og styres til områder der konflikten med villrein vil bli små, og peker i tillegg på at reglene bør være like i hele nasjonalparken. Fjellstyret peker til slutt

på at hundekjøring er foreslått regulert uavhengig om den er organisert eller ikke, på bakgrunn av at dette ikke spiller noen rolle i forhold til forstyrrelse av villreinen. Fjellstyret mener det samme da må gjelde all annen ferdsel og at det er annen uorganisert ferdsel som er like problemfylt for villrein uten at denne er nevnt, men legger til at det vil trolig være langt mer konfliktskapende å regulere alminnelig ferdsel.

Lesja kommune mener det er viktig å ivareta det enkle friluftslivet i hele området og at det derfor ikke må legges restriksjoner/søknadsplikt for organisert ferdsel som ikke er kommersielle (eks. skoler, barnehager, ideelle lag, foreninger). Andre tiltak som god informasjon etc. bør heller vurderes. Oppdal kommune og Tjønnglupen Hytteeierforening støtter dette. Oppdal kommune skriver mye av det samme og uttaler at aktiviteter i regi av skole og lokale turlag må kunne gis andre bestemmelser enn organiserte, kommersielle arrangementer og opplegg. Lokalbefolkningen må fortsatt kunne bruke sine fjellområder til rekreasjon uten regulering selv om det kan være turer som i en viss grad er et organisert opplegg, og skoler må kunne gjennomføre sine ekskursjoner slik at barn og unge får et forhold til fjellområdene. Samtidig mener Oppdal kommune at sårbare naturlokaliteter må skånes for forstyrrelser og slitasje, og at dette kan reguleres gjennom bevisst kanalisering og tilrettelegging av ferdsel og en aktiv bruk av forvaltningsplanen. På bakgrunn av dette foreslår Oppdal kommune at det tas inn to nye ledd i pkt. 5.2 Organisert ferdsel og ferdselsformer som kan skade naturmiljøet:

- *«Organiserte aktiviteter som inngår i pedagogiske undervisningsopplegg, er tilrettelagt for barn og unge, eller er i regi av lokale turlag, er tillatt. Aktiviteten skal planlegges i samråd med forvaltningsmyndigheten og i tråd med nærmere retningslinjer i forvaltningsplanen.»*
- *«Utsetting av topptrim, trimposter o.l. må ha tillatelse av forvaltningsmyndigheten slik at ferdselen ikke forstyrrer sårbare naturlokaliteter.»*

Videre foreslås det at tredje ledd i pkt. 5.12 endres til å lyde slik:

- *«Øvrig organisert ferdsel må ha særskilt tillatelse av forvaltningsmyndigheten.»*

Dovrefjell nasjonalparkstyre sier at det blir vanskelig for dem som driver med organisert ferdsel til fots å selve avgjøre om aktiviteten kan skade naturmiljøet, særlig i et langt perspektiv. De foreslår derfor å ta inn en bestemmelse om at de som planlegger organisert ferdsel til fots i nasjonalparken melder fra til forvaltningsmyndigheten som da vurderer om aktiviteten kan skade naturmiljøet og dermed er søknadspliktig. Ut fra denne betraktningen mener styret at det blir feil å avmerke på vernekartet hvor ferdsel til fots kan foregå i et bestemt tidsrom uten å søke da det ikke er sikkert at slik ferdsel i resterende tidsrom i enkelte områder kan skade naturmiljøet. Styret mener at disse avgrensingene i stedet bør gjøres i forvaltningsplanen i stedet for på vernekartet.

Dovrefjell nasjonalparkstyre mener at den foreslåtte perioden med begrensning av kjøring med hundespenn til områder avsatte på vernekartet er i strid med forskriftens formålsparagraf. Dette fordi kjøring med hundespenn er en del av det norske friluftslivet. De stiller spørsmål ved definisjonen på hundespenn og forskjellen på potensiale for skade jamført med en skiløper med noen hunder i bånd. De mener derfor at bestemmelsen bare bør gjelde organisert kjøring hvor det ofte er med flere personer og hunder. De mener videre at avgrensing på kart bør gjøres gjennom forvaltningsplanen og ikke på vernekart. Styret nevner også at det ikke er foreslått bestemmelser om båndtvang i den nye forskriften, og viser til at løse hunder kan være en utfordring for villrein og moskus.

Fylkesmannen har sett nærmere på hele § 3 pkt. 5.2 med bakgrunn i flere ulike innspill til denne bestemmelsen. Med bakgrunn i Fylkesmannens tilrådning om verneformer og grenser så kan teksten forenkles, og ordlyden om område og periode for organisert ferdsel til fots tas ut Fylkesmannen tilrå at ny § 3 pkt. 5.2 om organisert ferdsel blir: *«Organisert ferdsel som kan skade naturmiljøet, eller ferdselsformer som kan skade naturmiljøet, må ha særskilt tillatelse fra forvaltningsmyndigheten.»*

Forvaltningsplanen skal avklare hva slags ferdsel som krever tillatelse.». Forvaltningsmyndigheten vil således gi nærmere retningslinjer om dette i forvaltningsplanen.

Bestemmelsen i § 3 pkt. 5.2 må også ses i sammenheng med bestemmelsene i pkt. 5.3 om sykling, kjøring med hundespann og organisert bruk av hest. Fylkesmannen bemerker at en forutsetningene for å ivareta villrein og samtidig at Snøheimvegen beholdes, er et strengt skyttelbusregime. Høringsforslaget innebærer at bruk av sykkel på Snøheimvegen bare er tillatt i perioden 1. juni -15. juli, av hensyn til villreinens bruk av områdene. Fylkesmannen tilrår ingen utvidelse av denne perioden for sykling på Snøheimvegen ut fra ovennevnte.

Med de valg av verneformer og grenser som Fylkesmannen tilrår, jf. kap. 6.4 har vi kommet fram til at bestemmelsene om kjøring med hundespann og organisert bruk av hest i § 3 pkt. 5.3 kan forenkles, hvilket flere høringsinstanser har ønsket. Fylkesmannen tilrår at andre og tredje ledd i pkt. 5.3 blir følgende: «*Kjøring med hundespann og organisert bruk av hest må ha særskilt tillatelse av forvaltningsmyndigheten. Nærmere retningslinjer gis i forvaltningsplan. Bruk av hest til kløving og gjeting er tillatt.*» Dvs. at tidsperiode og områdehenvisninger for slike aktiviteter tilrås tatt ut av forskriften etter høring.

Miljødirektoratet er enig med Dovrefjell nasjonalparkstyre i at hvilke former for organisert ferdsel som er søknadspliktig må være klart definert for brukeren. Slik informasjon hører naturlig hjemme i forvaltningsplanen og kan gjerne i tillegg formidles direkte til den enkelte bruker gjennom samarbeid med de ulike aktørene som driver med de aktuelle aktivitetene. For mulighet til å kunne regulere organisert ferdsel til fots viser vi til kap. 3.2 og 6.3.5.

Miljødirektoratet støtter Fylkesmannens vurdering knyttet til regulering av sykling langs Snøheimvegen.

Angående kanalisering av ferdsel legger vi til at en plan for besøksforvaltning for nasjonalparken og nærliggende landskapsvernområder vil bli ivaretatt i besøksstrategien som skal utarbeides for området.

6.4.5 Motorferdsel

Se Fylkesmannens tilrådning

7 Forvaltning av verneområdene

7.1 Forvaltningsplan

Forvaltningsplanen for Dovrefjell-Sunndalsfjella nasjonalpark må revideres til å også omfatte utvidelsen samt inneholde besøksstrategi. Dokumentene sendes til faglig godkjenning hos Miljødirektoratet før høringsrunden der berørte parter gis anledning til å uttale seg.

Som del av prosessen med revidert forvaltningsplan skal også forskriftene fornyes etter føringer i Friluftsmeldingen angående sykling samt settes i ny mal. Forskriftene sendes på godkjenning og til høring sammen men forvaltningsplandokumentene.

7.2 Forvaltningsmyndighet

Miljødirektoratet tilrår at nasjonalparkstyret også blir forvaltningsmyndighet for utvidelsen av verneområdene.

7.3 Erstatning og økonomisk kompensasjon

Jora beitelag uttaler at utfordringen ved at bruer blir sanert/fjernet, er at det må på plass alternative erstatninger i form av andre bruer eller klopper. Dette er tidkrevende og har en økonomisk side. Jora beitelag mener derfor at det bør legges opp til at flest mulig bruer består, eventuelt at det avklares gjennom prosessen hvordan dette skal løses og hvem som bærer kostnadene.

Miljødirektoratet påpeker at nødvendige gangbruer kan finansieres med midler fra post 1420.31 Tiltak i verneområder.

Erstatning som følge av opprettelse av vernevedtak blir regulert av bestemmelsene i naturmangfoldloven §§ 50 og 51. Her går det frem at grunneiere og rettighetshavere har krav på erstatning når et vernevedtak medfører økonomisk tap som følge av at eksisterende bruk blir vanskeliggjort. Etter et vernevedtak vil alle berørte grunneiere og rettighetshavere motta et eget brev med informasjon om erstatningsreglene. Utbetaling av eventuelle erstatninger vil følge prosedyrer i samsvar med reglene i naturmangfoldloven.

Se Fylkesmannens tilrådning for øvrige kommentarer.